

oatis resplere: q̄ ad quāitatē rei exhibite. Uel mi
nimi sūt qui nihil penitus h̄it in hoc mūdo: et iudi
ces erunt cū christo. **HYLA.** Uel p̄uidens plures
futuros tñ appellatos nomine gloriosos: oī vō vite
sue ope improbabilis: obsequiū qd̄ ipsis sub religi
onis opinione delatū ē: mercede nō fraudat. nam
l̄ et ipsi minimi essent. i. pctōz vltimi: non inania tñ
in eos etiā leuia sub frigide aque noīe designata of
ficia eē decernit. Non enī peccatis hoīs: sed discipuli
li nomini bonoz p̄stitus est. **CAXI.**

ET factū est cū consumasset
iesus p̄cipiens duodecim di
scipulis suis: trāsijt inde ut
doceret et p̄dicaret in ciuitatib' eoz.

RABA. Postq̄ discipulos suos oīs ad p̄candū
mittēs: p̄missis verbis eos instruxit. Ipse etiā qd̄
docuerat verbis: factis impleuit: offerēs p̄mā p̄dica
tionē iudeis. et hoc ē qd̄ dicit: Et factū est cū cōsumas
set iesus. Dicit autē: Trāsijt inde. **CHRY.** i home.
Quia enī eos misit: subtraxit seipm: dans locū eis et
tempus facē que iniūxerat. eo enī presente et curāte
null' ad discipulos vellet accedere. **REMI.** Dul
chre autē de spiritali doctrina qua. saplos instruxer
rat ad generalē transit in ciuitatibus p̄dicando: q̄a
in hoc de celis ad terras descēdit vt oēs illuminaret.
in quo facto monent' etiā sci p̄dicatores vt oib' pro
desse studeant.

Iohannes autē cū audisset in uin
culis opera christi: mittēs duos de
discipulis suis: ait illi: Tu es qui nē
turus es: an aliuz expectamus? Et
rñdens iesus ait illis: Eūtes renun
ciate iohāni que audistis et uidistis.
Aeci uident: claudī ambulāt: lepro
si mūdāt: surdī audiunt: mortuī re
surgūt: paupes euāgelizant': et bt̄us
est q non fuerit scandalizat' in me.

GLO. Posuerat supra euāgelista quō p̄ miracu
la et doctrinā christi tam discipuli q̄ turbe instrues
bantur: nunc ostēdit quōd hec instructio vsq̄ ad disci
pulos iohānis p̄uenit: q̄ ad christū emulationem
habere videbant'. vnde dicit: Iohannes autē cū au
disset in uin culis opa christi: mittens duos ex disci
pulis suis ait illi: Tu es q̄ ventur' es: an aliū expec
tamus? **GRE.** Querendū autē nobis ē: Iohes p̄
pheta et plus q̄ p̄pheta: qui veniētē ad baptismuz
vām ostēdit dicens: Ecce agn' dei ecce q̄ tollit pctā
mūdi. cur in carcere positus mittēs discipulos req̄
rit: Tu es q̄ venturus es: an aliū expectamus: tāq̄
si ignoraret quē ostēderat: et an ipse sit nesciat: quem
ipse p̄phetizādo: baptizādo: ostēdēdo ipsū clama
uerat. **AMBRO.** Nōnulli autē hoc sic intelligūt
Magnū quidē ita p̄phētā eē iohāne: vt christum
agnosceret remissionē pctōz futurā: sed tñ tāq̄ p̄i
vatem quē ventur' crediderat non credidisse mori
tur'. Non igit' fide sed pietate dubitauit. Dubitauit

etiā et petrus dicēs: Propiti' tibi esto dñe: nō fieri h.
CHRY. in bo. Sed nō vtiq̄ hoc h̄z rōnē. Iohes
enī neq̄ hoc ignorabat: sed hoc p̄mū testat' ē dicit'
Ecce agnus dei qui tollit pctā mūdi. Agnū enī vō
cans: crucem diuulgat. nec aliter q̄ p̄ crucē pctā
abstulit mūdi. Qualiter autē maior' p̄pheta ē hic: si
neq̄ que p̄phetarū sūt nescit. Et Isaias dicit: Sic
ouis ad occisionē ducit'. **GRE.** in bo. Sed aliter
hec questio soluit': si geste rei tēpus pensat'. Ad ior
danis enī fluueta posit'us: qz ipse redemptor: nūdi
esset asseruit: missus vō in carcere an ipse veniat: res
quirit: non qz ipsū eē mūdi redēptorē dubitat: sed
qrit vt sciat: si is q̄ se in mūdū venerat: p̄ se etiā ad
infernū claustra descēdat. **HIE.** Unde nō ait: Tu
es qui venisti: sed tu es qui ventur' es. Et ē sensus:
Manda mihi qz ad inferna descēsur' sū: vrū te et
inferius debeā nūciare: an alium ad hec factā amēta
missur' es? **CHRY.** in bo. Sed qualiter et hoc h̄z
rōnē: Tu enī gratia nō dicit: Tu es q̄ ventur' es in
infernū: sed simplici: Qui ventur' es: Quis et derisi
bili videat' qz p̄pter hoc ei dixerit: vt et illic abiens
p̄dicaret. p̄is enī vita gratie tēp' est: post obitū autē
iudiciū est et pena: quare in nullo op' erat p̄seose
illuc. **S.** aliē: Si infideles post mortē credētes eēt
saluandi: null' peribit aliqñ: oēs. n. penitebit tūc et
adorabit. Omne. n. genui flectet: celestiu: terrestriu:
et infernoz. **GLO.** Considerādū autē ē qz nō ideo
hieronym' et gregoz' dixerūt qz iohānes aduētū
christi in infernū p̄nūciatur' eēt: qz ei' p̄dicatōe ali
qui nō credētes cōuenter' ētur ad fidē: sed vt iustis i
expectatōe christi manentib' ex intimo aduētū cō
solationem asferret. **HYLA.** Certū ē nō qz ven
tur' vt p̄reitor nūciatū: contentē vt p̄pheta nouit:
adeūtē vt cōfessor venerat' ē: eius abundāti sciēte
error: nō obsepit. Nec sane credi pōt sp̄ssancti gra
tiā in carcere posito desuisse: cū apostolis vtu' lre
lumen esset in carcere positus ministratur'. **HIE.**
Non ergo quasi ignorās interrogat: sed quō saluta
tor interrogat vbi sit lazarus posit': vt q̄ locū sepul
chri indicabāt: saltē sic pararet' ad fidē: vt viderent
mortuū resurgētē: Sic et iohānes interficiēti' ab
berodē discipulos suos mittit ad christū: vt p̄ hanc
occasione vidētes signa atq̄ vtutes crederēt: in cū
et magistrū interrogātes ibi dicerēt. qd̄ autē babe
rent discipuli iohannis aliqd̄ mordacitatis et inu
dia aduersus dñm: supior quoq; interrogatio demō
strauit cū dixerit: Quare nos et pharisei ieiunamus
frequēter: discipuli autē tñ nō ieiunāt? **CHRY.** in
bo. Donec igitur iohānes erat cū ipsis: suadebat eis
p̄tine de christo: qz autē iā nō erat obitū: ampli'
studii facit. Item formidabat: ne relinquat in disci
pulis suis p̄niciosū dogmatis cōditionē: et maneat
abiecti a christo: cui et a p̄ncipio oēs suos asserre stu
duit. Si autē dixisset eis: Abite ad ipsū qz melior me
est. nō vtiq; p̄suasisset: s̄ estimaret' humilia dē se sen
tens hoc dicere: et sic magis esset ei affixi. Quid igit'
facit: et expectat ab eis audire qz christus miracula
facit: neq; oēs misit: s̄ duos quosdā quos nouerat
fortassis alijs p̄suasibiliores existētes: vt insuspiciabi
lis interrogatio fieret: et ex reb' ipsis disceret distan
tiā inter eū et iesū. **HYLA.** Iohānes igit' nō fuit sed
discipuloz ignorātie cōsulit. vt enī sciret' nō aliū a se

Marginal notes on the right edge of the page, including references to other biblical passages and commentary.

predicant: ad opa eius itueda: discipulos suos misit
vt auctoritate dictis suis illi opa conferrent: nec chri
stus ali' expectaret: qz cui testimoniu opa pstitissent

CHRY. i ho. **Abst'** aut mentē noscēs iohānis: nō
dixit: Qm̄ ego sū. qz p hoc rursus obfisteret hoc au
dientib'. excogitassent enī z si nō dixissent qd iudei
ad ipm̄ dixerūt: Tu de teipso testimoniu pphibes. z
ppter hoc a miraculis fecit eos discē insulpicabilez
doctrinā faciēs z manifestiorē. Testimoniu enī qd
ē a reb': credibili' est testimonio qd ē a v̄bis. vñ cō
festim curauit cecos z claudos z alios multos: non
vt doceret iohānem scientē: sed hos q dubitabāt. z
iō sequit'. Et r̄ndens iesus ait illis Eūtes renunciate
iohāni q audistis z vidistis. Ecce vident. claudi ābu
lant. leprosi m̄dant. surdi audiūt. mortui resurgūt.
paupes euāgelizant'. **HIERO.** Qd pmissis nō mi
nus ē. Pauperes autē euāgelizatos itellige vel pau
peres spū: vel certe opib' paupes. Vel nulla iter no
biles z ignobiles: iter diuites z ignotos in p̄dicatio
ne distāta sit. hec magistri rigore: hec p̄ceptoris cō
probāt vitatē: qñ ois apud eū q saluare p̄t eqlis ē.

CHRY. Qd aut ait: Et beat' est q nō fuerit scāda
lizat' in me: iter nuncios pcutit: qz enī scādālizabāt
in ipso: dubitationē eoz nō diuulgās: z soli eoz oīci
entie derelinquēs: redargutionē eoz latentē induxit

HYLA. Itaqz cui rei iohānes causisset oīdit: dicēs
bonos eos in quib' aliqd in se scādali non fuisset:
qz metu ei'. s. ne scādālizaret: discipulos suos iohā
nes vt christi audirēt: misit. **GREGO.** Vel aliter

infidelium mēs graue i christo scādalu ptulit: cū euz
enā p' tot miracula moziētem vidit. vñ paul' dicit:
Nos p̄dicam' christū crucifixū: iudeis qdē scādalu

Quid ḡ est dicē: Dñs q nō fuerit scādālizat' i me:
nisi apta voce abiectiōne mortis sue humilitatēqz si
gnare ac si patēter dicat: Mira qdē facio: s; abiecta

ppeti nō dedignoz: qz ḡ moziēdo te subsequoz: caue
dū valde est hōib' ne in me mortē despiciāt: q signa
venerant. **HYLA.** Prebet etiā mystice in bis q i
iohāne gesta sunt itelligētia amplior: vt ppheta ipo
cōditionis sue genē pphetizaret: qz in eo forma legi
lata est. **Abstū** enī lex ānuciatit: z remissionē pec
catoz p̄dicauit: z regnū celoz spopōdit: z iohannes
totū hoc op' legis expleuit. Igit' cessante tā lege q
peccatis plebis inclusa: ne christ' possit itelligi qñ
vinculis z qñ carcere cōtinebat' ad euāgelia oīuen
da lex mittit: vt infidelitas fidē dictoz cōtēplet i fa
ctis. **AMBRO.** sup lucā: Et fortasse isti discipuli
quos misit: sunt duo populi: vn' qui ex iudeis credi
dit: alter qui ex gentibus.

**Illis aut abeūtib': cepit iesus di
cere ad turbas de iohāne. Quid ex
istis i desertū uidere?** **Arūdinem**

uento agitata: **Sed qd existis uide
re?** **Doiem mollib' uestituz:** **Ecce**

**q mollib' uestiūf: in domib' regum
sūt. Sed qd existis uidere?** **Propheta**

**Etia dico uobis: z pl' qz ppheta
tam. Hic est enī de quo scriptū est:**

**Ecce ego mitto angelū meū añ faci
em tuā q pparabit uiam tuā añ te.**

CHRY. Quatu ad discipulos iohānis satis actuz
erat. certificati enī de christo p signa q viderāt recel
serūt. Sed oportebat etiā turbas sanari: q ex interro
gatione discipuloz iohānis mltā incōueniētia subī
tellexerit: ignorās mittētis oīliū. Poterāt vtiqz di
cere q tāta testat' de christo ali' p̄ualus est: num z
dubitāt vtz sit ipse: Nūqd ḡ alterat' ad iesum hoc
dicit: nūqd timidoz a carcē scīs: nūqd vane z ianif
pōza dixit. **HYLA.** Ac ne illud qd imēdiate p̄mi
serat referri possit ad iohāne tāqz scādālizat' eēt: de
christo subdit: Illis aut abeūtib' cepit iesus: dicē ad
turbas de iohāne. **CHRY.** i ho. Propter hoc autē
abeuntib' eis vt nō videat' hōi adulari. Corrigitis
aut plebē: nō ducit i mediū suspicionē eoz: s; solutō
nem cogitationū eoz iducit: q eos in cogitationem
mittebat: demōstrans se nosse occulta. Neqz enī di
xit sicut iudeis: qd cogitatis mala: z si enī mala cog
itauerit: nō tñ ex malicia: sed ex ignoratia. vñ nō lo
quit' eis dure: sed r̄nder p iohāne oīdens q nō exci
dit a pōze opinionē. Hoc aut docet: nō solū p̄po ver
bo sed eoz testimonio: nō tñ p ea q dixerūt: sed p ea
q egerūt. **Joqz** ait: Quid existis i desertū uidere: ac
si dicēt: Propt' qd ciuitates dimittētēs oīuenistis in
desertū: Nō enī plebs tāta cū tāto desiderio in ere
mū uenisset: nisi magnū quēdā z mirabilē z petra
solidiorē se vidē exultimās. **GLO.** Nō aut tūc exi
erāt i deserto s; in carcere: s; p̄teritū refert: qz frequē
ter exierat ppls in desertū uidere iohāne euz ad huc
eēt in deserto. **CHRY.** in ho. Et vide qz oēm aliaz
maliciā p̄mittētēs remouet a iohāne leuitatē de
q turbe dubitabāt dicēs: Arūdinē vento agitata.

GREGO. in ho. Qd videlz nō asserēdo: sed negan
do itulit. Arūdinē q̄ppe moy vt aura otingit i prem
flectit: p quā carnalis anim' designat: qui moy vt fa
uore et detractōe tangit in p̄te quālibet declinat' **Arūdo** ḡ vento agitata iohānes nō erat: quē a star'
sui rectitudine nulla rez varietas iflectebat: ac si do
min' dicit: **HIERO.** Nūqd ob hoc existis i deser
tū vt videretis hoiem calamo simlē q omni vento
circūferē: z leuitates mētis de eo ābigēt: quē antea
p̄dicaret. An forsitā stimul' iuidie s me cogit: z pre
dicatio ei' vanā sectat' glaz: vt ex ea q̄rat lucra. **Cur**
diuitias cupiat: vt affluat dapibus: locustis vescit' z
melle siluestre: an vt nobilit' vestiat': pili camelozuz
sunt tegimē ei'. z iō subdit: S; qd existis uidere: ho
minē mollib' uestiūf: **CHRY.** i ho. Vel ali' q nō
sit Iohānes simlis calamo mobili p vestrū studiū
significastis. s. i desertū exeuntes. Nō tñ pōt aliquis
dicere q iohānes qdem oīstās erat: sed postea lasci
uie fūiens scūs est mobilis: ita aliqui sunt mobiles
p naturā: alij vero lasciuie fūiēdo mobiles sūt. **Jo**
hānes aut neqz natura mobilis erat: ppter qd dix
erat: Nō existis uidere arūdinē v̄to agitata. Neqz
lasciue dans seipm: pdidit quā habebat excellētiāz.
q enī nō fuerit lasciuie mōstrat stola: sollicitudo: z
carcer. Si enī vellet mollib' vestiri: nō eremū inhā
bitasset: sed regū palatia. vñ sequit': Ecce qui mollis
bus uestiunt' in domib' regum sūt. **HIERO.** Et

tunt: et semetipsos corrigunt: quasi peccatores in locis alienis intrant: et violenter regnum celorum rapiunt.

HIERO. Si autem primus iohannes baptista per nuntiam populum nuntiavit dicens: Dominiam agite: appropinquavit enim regnum celorum: venieter a diebus illis regnum celorum vim patitur et violenti rapiunt illud. Grandis est enim violentia in terra nos esse generatos: et celorum sedes querere et possidere per vim utique quam non tenuimus per naturam.

HYLA. Vel aliter: Dominus apostolos ire ad oves perditas iherosolymitanas iusserat: sed ovis hec predicatio profectus publicanis et peccatoribus afferebat itaque vim regni patitur. et violenti diripiunt: quia gloria iherosolyma patribus debita: a prophetis nuntiata ceteris a christo oblata fide gentium occupatur et rapitur.

CHRY. Vel rapiunt regnum dei per fidem christi qui cum festinatione venit. vii dicit: A diebus autem iohannis usque nunc. Et ita impellit et festinare facit ad fidem suam: simul et his qui antea dicta sunt a iohanne opitulatur. Si enim usque ad iohannem omnia completa sunt: ipse est qui venit est. vii subdit: Omnes enim prophetate per legem usque ad iohannem prophetaverunt. **HIERO.** Non quod post iohannem excludat prophetas. Legimus enim in actibus apostolorum et Agabus prophetasse et quatuor virginis filias philippi. Sed ut lex et prophetate quos scriptos legimus quicquid prophetaverunt de domino vaticinati sunt. Quia ergo dicit usque ad iohannem prophetaverunt: christi tempore ostendit: et quod illi dixerunt esse venturum: iohannes venisse ostendit.

CHRY. Deinde aliam coniecturam sui advenit ponit dicens: Et si vultis recipere ipse est belias qui venturus est. Dicit omnia in malachia: Mitta vobis bellia thebitur. et de isto dicit: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam. **HIERO.** Bellias ergo iohannes dicitur: non sed stultos phos et quosdam hereticos qui reversione animarum introducunt: sed qui iuxta aliud testimonium evangelii venerit in spiritu et virtute belie: et eandem spiritus vel gratiam habuerit vel mensuram. Sed et vite austeritas rigorque mentis belie et iohannes pares sunt. uterque in eremo: utique zona pellicea cingebatur. Ille qui regem achab et iezabel impietatis arguit fugere compulsum est. iste qui herodis et herodias illicitas arguit nuptias: capite truncatur.

CHRY. Et bene dicit: Si vultis recipere: libertatem ostendat: et voluntaria experietis metes. Est enim ille bellia et ille qui percursor factus sit utriusque. **HIERO.** Hoc autem quod dicitur est: Ipse est bellias: mystici esse et egre intelligentia sequens omni sermo demonstrat dicens: Qui habet aures audiendi audiat. **REMI.** Ac si diceret: Qui habet aures cordis audiendi. intelligendi intelligat qui non dixit iohannem belliam esse in persona: sed in spiritu.

Cui autem simile estimabo generationem istam? Similis est pueris sedentibus in foro: qui clamantes coequalibus dicunt: Cecinimus vobis et non saltastis lametauimus et non plaxistis. Venit enim iohannes neque manducans neque bibens: et dicunt: demonium habet. Venit filius hominis manducans et bibens: et dicunt ecce homo vorax et potator vini publicanorum et peccatorum amicus. Et iustificata est sapientia a filiis suis.

HYLA: Totus homo sermo infidelitatis obprobrium est: et de affectu superioris criminone descendit: quia insolens plebs per diversa sermonum genera docta non fuerit.

CHRY. Unde et interrogatione vult monstrare quoniam nihil quod deberet fieri ad salutem eorum: derelictum est dicens: Cui autem simile estimabo generationem istam? **GLOSA.** q. d. Tactus est iohannes: sed vos nec sibi nec mihi voluistis credere: et ideo cui vos similes estimabo. per generationem accipit coiter et iudeos et se cum iohanne.

REMI. Vox autem sibi ipsi ridet subiungens: Similis est pueris sedentibus in foro qui clamantes coequalibus dicunt: Cecinimus vobis et non saltastis: lametauimus et non plaxistis.

HYLA. In pueris prophetate signantur: qui in simplicitate sensus ut pueri predicaverunt: et in medio synagoge tamquam in publico foro conventu coarguuntur: quia cantantibus sibi officio corporis non obsecudaverunt: et quod dicitis suis non paruerunt: ad cantantium enim modum saltantium motus aptatur. **PROPHETE** enim ad confessionem psallendi deo provocaverunt ut cantico moysi tenentur: ut isaie: ut dauid.

HIERO. **NYMVS:** Dicit ergo: Cecinimus vobis et non saltastis. i. provocavimus vos: ut ad nostrum canticum bona opera faceretis: et nolulistis. Lamentati sumus et vos ad penitentiam provocavimus: et nec hoc quidem facere voluistis: spermetes utranque predicationem tam exhortationis ad virtutes quam penitentiam per peccata.

REMI. Quid est autem quod dicit coequalibus? Numquid infideles iudei coequalles erant sanctis prophetis? Sed hoc dicit: Quoniam de una stirpe orti fuerunt. **HIERO.** Pueri etiam sunt: de quibus isaias loquitur: Ecce ego et pueri mei quos dedit mihi dominus: isti ergo pueri sedent in foro ubi multa venalia sunt: et dicunt:

CHRY. Cecinimus vobis et non saltastis. hoc est remissam vitam ostendi: et non persuasi estis. Lametauimus et non plaxistis. hoc est iohannes duram sustinuit vitam et non attendistis. non autem dicit ille illud et ego hoc: sed coiter: quia una intentio utriusque erat. vii sequitur: Venit enim iohannes neque manducans neque bibens: et dicunt: demonium habet. Venit filius hominis et.

AVGV. contra faustum: Uelle autem ut mihi mani chei dixerunt: quid manducabat et quid bibebat christus: qui in comparatione iohannis non manducatis neque bibetis: hic se dixit manducantem ac bibentem. Non enim dictum est quod iohannes omnino non biberet: sed quod vinum et ficeram non biberet: bibebat ergo aquam. cibis autem eius non omnino nullus erat: sed locusta et mel siluestre. vii ergo dicitur est non manducans neque bibens: nisi quia illo victu quo iudei utebantur non utebatur. hoc ergo dominus nisi uteretur: non in eius comparatione manducans bibensque diceretur. Mirum autem si non manducans dicitur qui locustas et mel comedit: et manducans dicitur qui pane et olere contentus est.

CHRY. Dicit ergo: Venit iohannes: ac si dicat: per contrariam viam venimus ego et iohannes: et idem fecimus: sicut si venatores per duas contrarias vias aliquod animal insequantur: ut in alterum incidat. Universum autem hominum genus ieiunium et duram vitam admiratur: et propter hoc dispensatum est a prima etate ita nutrir iohannem: ut per hoc digna fide essent: que dicerent ab ipso. Incessit siquidem dominus per hanc viam: quando xl. diebus ieiunavit: sed tamen aliter docuit quod sibi esse credendum: multo enim maius erat quod testaretur pro eo iohannes: qui per hanc viam in

cesserat: q̄ q̄ ipse per hanc viā incederet: aliter iobā
 nes nihil plus ostendit p̄ter vitā ⁊ iusticiā: christus
 autē ⁊ a miraculis testimoniū habebat. dimittens ḡ
 iohannē ieiunio fluere: ipse contrariā incescit viā: ad
 mensam intrās publicanorū ⁊ manducās ⁊ bibens.
HIERO. Si ergo ieiunium vobis placet: cur ioban
 nes displicuit: si saturitas: cur filius hominis: queꝫ
 alterū demoniū habentē alterū voracē ⁊ ebriū nun
 cupastis. **CHRY.** Qualem igiꝫ iam excusationem
 accipiēt: p̄pter hoc subdit: Et iustificata est sapiētia
 a filiis suis. hoc est. Et si vos p̄suasi non estis: sed me
 iam incusare nō habetis: qđ ⁊ de p̄fe ait propheta:
 Ut iustificeris in sermonibꝫ tuis. tñ enī nihil in vo
 bis expleat a p̄curatione dei: que est circa vos: oīa
 que sunt ex pte sua cōplet: vt in verecūdis: neqꝫ vim
 biam relinquat ingrāte dubitationis. **HIERO.**
 Iustificata est ergo sapiētia a filiis suis. i. dei dispē
 satio atqꝫ doctrina: vel ipse christꝫ: qui est dei virtus
 ⁊ dei sapiētia iuste fecisse ab apostolis suis filiis cō
 probatus est. **HYLA.** Est autē ipse sapiētia nō ex
 effectu: sed ex natura. Plures enī dictū apostolicꝫ
 qꝫ ait christꝫ dei sapiētiā ⁊ dei virtutē: his modis
 solent eludere: qꝫ in eo ex virgine creādo efficacē dei
 sapiētiā ⁊ virtꝫ extiterit. sed ne tale posset intelligi
 ipm se sapiētiā nūcupavit eā in se: que nō sunt eiꝫ
 oīdēns. Nō enī idem opus virtutis ⁊ virtutis: ⁊ effici
 ens discernit ab effectu. **AVGV.** Uel iustificata
 est sapiā a filiis suis: qꝫ sancti apostoli intellexerunt
 regnū dei nō esse in esca ⁊ potu: sed in equanimitate
 tolerandi: quos nec copia subleuat: nec depmit ege
 stas. vñ ⁊ paulus dicebat: Scio abundare ⁊ penurias
 pati. **HIERO.** In quibusdā libris legit: Iustifica
 ta est sapiā ab operibꝫ suis. sapiā nāqꝫ nō querit vo
 cis testimoniū sed opez. **CHRY.** Si autē exempla
 vilia sunt de pueris nō miretis. ad ibecillitatē enim
 audientū loquebat: sicut Ezechiel multa dicit exē
 pla iudeis cōuenientia dei magnitudine indigna.
HYLA. Mystice autē iudeos nec iohānis p̄dicatio
 inflexit: quibꝫ ⁊ lex grauis visa est: potibꝫ abisqꝫ p̄e
 scribitis ⁊ difficilis ⁊ molesta: peccatum in se qđ de
 moniū nūcupat hīs: qꝫ p̄ obliuatiōe difficultatem
 necesse eis esset i lege peccare. rursumqꝫ i christo euā
 gelij p̄dicatio vite libertate non placuit: p̄ quā diffi
 cultates legis ⁊ onera laxata sunt. Et ad eā publica
 ni peccatoresqꝫ crediderūt: atqꝫ tot ⁊ tantis admoni
 tionū generibꝫ frustra habitis nec p̄ grām iustificā
 tur: ⁊ a lege sūt abdicatī: ⁊ iustificata ē sapiā a filiis
 suis: ab hīs. s. q̄ regnū celoz fidei iustificatiōe diripi
 unt: cōfiterentes iustū sapiētiē opus qꝫ munꝫ suum
 ad fideles a cōtumacibus transtulerūt.

Tūc cepit exprobare ciuitatibꝫ i
 qbus facte sūt plurime uirtutes eiꝫ
 qꝫ non egissent p̄niam: **Ue tibi coroz
 zaim: ue tibi bethsaida: qꝫ si i tyro ⁊
 sidone facte cēt uirtutes q̄ scē sūt
 in uobis: oli i cilicio ⁊ cinere p̄niam
 egissent. Verūtñ dico uobis: tyro ⁊
 sidoni remissius erit in die iudicij q̄z**

uocis. **Et tu capharnaū: nūqd usqꝫ
 in celū exaltaberis? Usqꝫ in infernū
 descēdens. Quia si i sodomis facte
 fuissent uirtutes q̄ facte sūt i te: for
 te māssissent usqꝫ i hāc diē. Verūtñ
 dico uobis: qꝫ terre sodomozum re
 issimꝫ erit in die iudicij q̄z tibi.**

GLO. Pucisqꝫ iudeos cōiter increpauerat: nūc au
 tem quasi noiatiū quasdā ciuitates increpat: quibꝫ
 specialiter p̄dicauerat: nec tñ cōuerti uolebant. unde
 dicit: Tūc cepit exprobare ciuitatibꝫ in q̄bus facte sūt
 plurime uirtutes eiꝫ qꝫ nō egissent p̄niam. **HIERO.**
 Expobatio enī ciuitatū corozaim ⁊ bethsaida ⁊ ca
 pharnaū: capituli huiꝫ titulo pandit: qꝫ iō exproba
 uerat eis: qꝫ post factas uirtutes ⁊ signa q̄ plurima:
 nō egerint p̄niam. vñ subdit: **Ue tibi corozaim: Ue
 tibi bethsaida.** **CHRY.** Ut autē dicas nō a natura
 ipsos eē malos: ponit nomē ciuitatis. s. bethsaida
 qua q̄sqꝫ p̄cesserunt apostoli: etenī philippꝫ ⁊ duo
 binarij p̄ncipaliū apostolorū hinc fuerūt. i. petrus ⁊
 andreas: iacobꝫ ⁊ iohannes. **HIERO.** Sed p̄ hoc
 qđ dicit: **Ue: he vrbes galilee a saluatore plāgūtū:**
 qꝫ post tanta signa atqꝫ uirtutes nō egerit penitētiā.
RABA. Corozaim autē que iterpreatur mysterij
 mei: ⁊ bethsaida q̄ domꝫ fructū vel domꝫ venato
 rū dicit: ciuitates sunt galilee site in litore maris gali
 lee. **P**langit ḡ dñs ciuitates que quēdā mysterium
 dei tenuerūt: ⁊ uirtū iam fructusqꝫ gignere debuerūt
 ⁊ in quas spiritales venatores sūt missi. **HIERO.**
**Et p̄ferunt eis tyrus ⁊ sidon vrbes idolare: ⁊ uis
 dedite. ⁊ ideo sequit: Quia si in tyro ⁊ sidone facte
 cēt uirtutes que facte sunt in uobis olum: in cilicio
 ⁊ cinere penitentiā egissent.** **GREGO.** xv. moza.
**In cilicio quidē asperitas ⁊ punctio peccatorū: in ci
 nere autē puluis oīdē mortuoz. ⁊ icereo uirgꝫ: hec
 adhiberi ad p̄niam solet: vt in p̄uisione cilicij cogno
 scamꝫ quid p̄ culpā fecimꝫ: ⁊ in fauilla cineris p̄pen
 damus: quid p̄ iudiciū facti sumꝫ.** **RABA.** Tyrus
 autē ⁊ sidon sunt vrbes p̄henicis. iterpreatur autē Ty
 rus angustia: ⁊ sidon venatio: ⁊ significat gentes q̄s
 venator diabolus in angustia peccatoꝝ cōp̄hēdit:
 sed saluator iesus p̄ euāgelij absoluit. **HIERO.**
**Querimꝫ autē ubi scriptū sit qꝫ in corozaim ⁊ bethsaida
 dominꝫ signa fecerit. Supra legimꝫ: Et circuibat ci
 uitates omnes: ⁊ uicos curans oēm infirmitatē: ⁊ re
 liqua. inter ceteras ergo vrbes ⁊ uiculos existiman
 dum est in corozaim ⁊ in bethsaida dominum signa
 fecisse.** **AVGV.** de p̄seuerantia: **Nō ergo uerū est
 qꝫ his temporibꝫ: ⁊ his locis euāgelij eiꝫ predicatū
 nō est: in quibꝫ tales oēs futuros esse p̄sciebat: qua
 les multi in eius corporali p̄nitiā fuerunt: qui in eam
 nec suscitatis ab eo mortuis credere uoluerūt. Ecce
 enī dñs attestat qꝫ tyrij ⁊ sidonij acturi cēt magne
 humilitatis p̄niam: si in eis facta essent uirtutes: si
 gna uirtutū. Porro si etiā sm facta que facturi cēt
 si uiderent: mortui iudicant. p̄fecto qꝫ fideles futuri
 rierant isti: si eis cū tantis miraculis euāgelij fuisset
 p̄dicatum: nō sunt utiqꝫ puniendi: ⁊ tamen in die iu
 dicij puniēt. Sequit enī: **Verūtamen dico uobis****

[Marginal notes in a smaller script, including references to Hieronymus, Chrysostomus, and other church fathers.]

Seueri ergo punient illi: isti remissius. **HIERO**
 Quod ideo est: qz tyrus z sidon naturalē tm legem
 calcauerant: iste vero ciuitates post transgressionē
 naturalis legis z scripte: etiā signa que apud eos fa
 cta sunt parauiderunt. **RABA.** Impletū autē ho
 die videm⁹ dictū saluatoris: qz. s. corozaim z bethsa
 ida p̄sente domino credere noluerūt. Tyrus autē z
 sidon postea euāgelizantib⁹ discipulis crediderunt.
REMI. Capharnaū autē metropol⁹ erat galilee:
 z insignis ciuitas illius p̄intie: z ideo dñs specialit̄
 mentionē illius facit: dicens: Et tu capharnaū: nunq̄
 quid vsq; in celū exaltaberis: vsq; ad infernū descē
 dens. **HIERO.** In altero exemplari reperimus:
 Et tu capharnaū que vsq; ad celum exaltata es:
 vsq; ad inferna descendes. Et est duplex itelligētia.
 vel ideo qd ad inferna descendes: qz p̄ra p̄dicationem
 meā sup̄bissime restitisti. Vel ideo: qz exaltata vsq;
 in celū meo hospicio z meis signis atq; virtutib⁹ tm
 habēs p̄uilegiū: maiorib⁹ p̄lecteris supplicijs: qz his
 quoq; credere noluit. z iō sequit̄: Quia si in sodo
 mis facte cēt virtutes que facte sunt in te: forte mā
 sissent vsq; in hunc diē. **CHRY.** In quo auget eo
 rum accusatio: etenim maxima malicie demonstratio ē
 cū nō solū his qui tūc erant: sed his qui nūq̄ fuerāt
 mali apparent deteriores. **REMI.** Nō solū autez
 tyri z sidonis: sed ipsa sodomoz z gomozoz fecer
 runt letitia peccata p̄ cōparationē. **HIERO.** In ca
 pharnaū autē que interpretat villa pulcherrima cō
 dēnatur hierusalem: cui dicit p̄ ezechielē: Justifica
 ta est sodoma ex te. **REMI.** Ideo autē domin⁹ qui
 omnia nouit: in hoc loco v̄bitz dubitatioz posuit. s.
 forte: vt demonstraret: qz libez arbitriū cōcessum est
 hominib⁹. Sequit̄: Veritatem dico vobis: qz terre
 sodomoz remiss⁹ erit in die iudicij q̄z tibi. Et sciēdū
 est qz noīe ciuitatis vel terre: nō edificia vel domoz
 parietes dñs increpat: sed homines in eis cōmoran
 tes sm spēm tropi: que est metonomia. In qua per
 hoc qd cōtinēt: id qd cōtinēt ostēdit. p̄ hoc autē qd di
 cit: Remiss⁹ erit in die iudicij: aperte demonstrat: qz
 diuersa supplicia i inferno: sicut z diuersa sunt māsi
 ones in regno celozum. **HIERO.** Querat autē p̄u
 dens lector z dicat: Si tyrus z sidon z sodoma po
 merūt agere p̄niam ad p̄dicationē saluatoris signo
 riq; miracula: nō sunt i culpa qz nō crediderūt: sed
 vitij s̄lētium in eo est qd acturis p̄niam noluit p̄dica
 re. Ad quod facilis z aperta est r̄sio: ignorare nos
 iudicia dei: et singularz eius disp̄sationū sacramen
 ta nescire: p̄positum fuerat dēū videre fines non ex
 cedere: ne iustā phariseis z sacerdotib⁹ occasionem
 p̄secutionis daret. vñ z aplis p̄cepit: In viā gentium
 ne abieritis. Corozaim z bethsaida dānant: qz p̄ite
 dño credere noluerūt. Tyrus z sidon iustificantur:
 qz aplis illius crediderūt. Nō queras tpa cū creden
 tum inuearis salutē. **REMI.** Soluit autē z aliter
 Fortassis erāt plurimi i corozaim z bethsaida qui
 credituri erāt: z erāt multi i tyro z sidone qd nō erāt
 credituri. Et ideo nō erāt digni euāgelio. Dñs ergo
 ideo habitatorib⁹ corozaim z bethsaide p̄dicauit: vt
 illi qui credituri erant: crederēt. z habitatorib⁹ tyri
 z sidonis p̄dicare noluit: ne forte illi qd non erāt cre
 dituri: cōtēptu euāgelij deteriores facti atroci⁹ puni
 rent. **AVGV.** de p̄seuerātia: Quidā autē disputa

tor catholicus nō ignobilis: hūc euāgelij locū sic ex
 posuit: vt diceret p̄scisse dñm tyrios z sidonios a su
 de fuisse postea recessuros: cū factis apud se miracu
 lis credidissent: z misericordia poti⁹ non cū illic ista
 fecisse: quoniā grauiori pene obnoxij fierēt: si fidem
 quā tenuerāt reliq̄issent: q̄z si eā nullo tpe tenuissent
 Vel aliter: p̄sciuit p̄fecto de⁹ b̄nficia sua: q̄b⁹ nos
 liberare dignat. hec autē est p̄destinatio sanctoruz:
 p̄scia. s. z apparatus b̄nficioz dei: quib⁹ certissime li
 berant q̄cūq; liberant. Ceteri autē nō nisi i massa p̄
 ditionis iusto dño iudicio relinquātur: vbi tyrii re
 licti sunt z sidonij: qd etiam credere poterāt si multa
 christi signa vidissent. sed qm̄ vt crederēt n̄ eis erat
 datū: z vñ crederēt est negatum. Ex quo apparet ha
 bere quosdā in ipso ingenio vitium naturalit̄ mun⁹
 itelligentie quo moueant ad fidē: si zgrua suis mē
 tibus vel audiant v̄ba vel signa cōspiciāt: z tm si dei
 altiori iudicio a p̄ditionis massa nō sunt ḡe p̄desti
 natione discreti: nec ipsa eis adhibent vel dicta diu
 na vel facta: p̄ que possint credere: si audirent vtiq;
 talia vel viderēt. in eadē p̄ditionis massa relictū sūt
 etiā iudei qd nō potuerūt credere factis i cōspectu suo
 tam magnis clarisq; v̄tutibus. Cur enī nō poterāt
 credere: nō tacuit euāgelij dicens: Cū autē tāta signa
 fecisset corā eis: nō poterāt credere: qz dixit isaias:
 Excecaui oculos illoz z induravi cor eoz. Nō erāt
 ḡ sic excecati oculi: nec sic idurati cor tyrioz z sido
 nioz qm̄ credidissent: si qualia viderunt isti signa vi
 dissent. Sed nec illis p̄fuit qz poterāt credere: qz p̄e
 destinati nō erāt. nec istis obfuisse: qz n̄ poterāt cre
 dere: si ita p̄destinati cēt vt eos cecos dñs illumi
 naret z iduratis cor lapideum vellet auferre. **AV
 GVSTI.** de cō. enā. Hoc autē qd hic d̄: etiam lucas
 cōmemorat cōtinuatim cuidā s̄moni dñi etiam hec
 ex ipso ore diungēs. vñ magis videt ipse hoc ordie
 illa cōmemorari quo a dño dicta sunt: matthe⁹ autē
 sue recordationis ordinē tenuisse. aut si illud quod
 matthe⁹ ait: Tūc cepit exprobrare ciuitatib⁹: sic acci
 piendū putāt: vt p̄ctū ipm̄ tēporis voluisse credat
 exprime: in hoc qd est. Tūc vt autē tps aliquādo lati
 us quo hec multa gerebant z dicebant. Quisq; ḡ
 hoc credit: credit hoc eē bis dēū. Cū enī z apd vñū
 euāgelistā inueniant quedā que bis dixerat dñs: si
 cut apud lucā de nō tollēda pera in via: qd mirum
 si aliqd aliud bis dēū sigillatim a singulis d̄ eodē
 ordine quo dēū est: Et iō diuersus ordo apparet in
 singulis: qz z tunc quādo ille z tunc quando iste cō
 memorat dictum est.

**Andens iesus dixit: Cōfiteor ti
 bi p̄r dñe celi z terre: qz abscondisti
 hec a sapiētib⁹ z prudentib⁹ z reuela
 sti ea paruulis. Ita pat̄: qm̄ sic fuit
 placitum ante te.**

CHRY. Quia sciebat dñs multos de sup̄iori que
 stione dubitatos. s. qz iudei christū nō receperunt
 quē gētilitas tā p̄na suscepit. r̄idet hic cogitatioib⁹
 eoz. Et iō dicit: Andēs iesus dixit: Cōf. ti. pa. do. ce.
 z ter. **GLO.** Id est qd facis celos z relinqs in terre
 nitate quos vis. Vel ad l̄ram. **AVG.** de v̄bis dñi:
 b 3

Si christus dixit confiteor: a quo loque est ois peccatus: confessio non est soli peccatoris: sed aliqui etiam laudatoris. Confitemur ergo siue laudantes dei: siue accusantes nosmetipsos. Dixit ergo: Confiteor te: id est laudo te: non accuso me. **HYLA.** Audiatur qui saluatore non natum: sed creatum calumians quod patrem suum vocet celi et terre dominum. Si enim et ipse creatura est et creatura conditorum suum patrem appellare potest: stultum fuit non et sui et celi et terre dominum vel patrem similitur appellare. Gratias autem agit quod apostolis aduentus sui aperuit sacramenta: quod ignorauerunt scribe et pharisei: quod sibi sapientes vident: et in conspectu suo prudentes. Et ideo sequitur: Quia abscondita hec a sapientibus et prudentibus et reuelata sunt inuoluntate et inuoluntate. **AVG.** de vrbis domini: Non mine sapientium et prudentium suppositos intelligi ipse exposuit cum ait: Reuelasti ea paruulis: quod enim est paruulis nisi humilibus? **GREGO.** xxvii. moral. Quod enim non subiungit Reuelasti ea stultis sed paruulis: timorem se donasse innotuit: non acumen. **CHRY.** Vel dicentia sapientes: non veram sapientiam dicunt: sed ea quae videbantur scribe et pharisei ab eloquentia habere. Propter hoc neque dixit: Reuelasti ea stultis: sed paruulis. id est informibus aut rusticis: in quo erudit nos per omnia ab elatione erui: humilitate autem zelare. **HYLA.** Celestium ergo verborum arcana atque virtutes sapientibus absconduntur: et paruulis reuelantur: paruulis malicia non sentitur: sapientibus vero stulticie sue presumptione: non sapientie carent. **CHRY.** Reuelatum autem esse his dignum est leticia: occultari autem his non leticia: sed lachrymis dignum est. Non ergo propter hoc letatur: sed quoniam que sapientes non cognouerunt: cognouerunt hi. **HYLA.** Facti sunt huiusmodi equitatem dominus patris voluntatis iudicio confirmat: ut qui indignatur paruuli in deo fieri: stulti deinceps in sapientia sua fiant. Et ideo subdit: Ita patris quoniam sic placitum fuit ante te. **GREGO.** xxv. moral. Quibus vobis exempla humilitatis accipimus: ne temere discutere supra consilia de aliorum vocatorem: aliorum vero repulsionem presumamus: ostendens quod iniustum esse non potest quod placuit iusto. **HIER.** In his etiam vobis blandientis affectu loquitur ad patrem ut ceptum in apostolis compleat beneficium. **CHRY.** Nec autem que dominus discipulis dixit studiosiores eos fecerunt: quoniam enim dominus erat eos de se magna sapere quae demones abigebant: ideo hinc eos reprimit: reuelatio enim erat quod eis sciri est non illorum studium: ideoque scribae sapientes et prudentes existimantes se esse: exciderunt propter proprium timorem. vnde si propter hoc ab eis abscondita sunt dei mysteria: timete dicit et vos et manete paruuli: hoc enim fecit vos reuelatione potiri. Sicut autem cum paulus dicat: Tradidit illos deus in reprobum sensum: non hoc dicit inducens deum hoc agentem: sed illos qui causam tribuerunt: ita et hic: Abscondisti hec a sapientibus et prudentibus. Et propter quod abscondita sunt ab illis: audi paulum dicentem: quoniam querentes propriam iustitiam statuere: iusticie dei non sunt subiecti.

Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et nemo nouit filium nisi pater neque patrem quis nouit nisi filius: et qui uoluerit filium reuelare

CHRY. Quia dixerat: Confiteor tibi pater: quoniam abscondisti hec a sapientibus: ut non estimetis quoniam ita gratias agit patri: sicut si ipse sit hac uirtute priuatus. Consequenter adiungit: Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Cum autem au-

dieris quoniam tradita sunt: nihil humanum suspicaris. ut enim non duos deos ingenitos esse estimetis hac per dictionem. Simul enim cum genitum est: ois dominator fuit. **HIERO.** Alioquin si iuxta rursus fragilitate sentire volumus: cum ceperit habere quod accipit: incipit non habere quod dedit. Vel tradita sibi omnia: non celum et terra et elementa intelligenda sunt: et cetera que ipse fecit et condidit: sed hi qui per filium accessum habent ad patrem. **HYLA.** Vel hoc dicit: ne quid in illo minus quod in deo est estimaret. **AVGV.** 5. maximus: Nam si minus habet in parte aliquid quod pater: non sunt ei omnia que habet pater: gignendo enim dedit potestatem filio: sicut omnia que habet in substantia sua gignendo dedit ei quod genuit de substantia sua. **HYLA.** Deinde in magna cognitione patris et filii dicit intelligere non aliud in filio quod in patre existit. Sequitur enim: Et nemo nouit filium nisi pater: neque patrem quis nouit nisi filius. **CHRY.** Et eo enim quod solus patrem nouit: lateat ostendit eundem se esse substantiam: ac si diceret: Quid minus est: si omnium sum dominator: cum aliud aliud maius habeat. scilicet scire patrem: et eiusdem esse substantiam. **HYLA.** Eandem enim utriusque in mutua cognitione docet esse substantiam: cum quod filium cognosceret: patrem quoque cogniturus esset in filio: quoniam omnia ei a patre sunt tradita. **CHRY.** Cum autem dicat: Neque patrem alius cognoscit nisi filius: non hoc ait: quoniam enim omnia omnino ignorat: sed quoniam cognitione: quia ipse eum nouit: nullum eum scit: quod et de filio dicitur: dum est. Neque etiam de ignoto quodam deo hoc dicit: sicut martion ait: denique propter substantiam inseparabilitatem sufficienter aliquid notat vel solus pater vel solus filius: nec ideo separata utriusque spiritus: quod propter spiritus ueritatis. **HIERO.** Erubescat ergo eunomius hereticus: tamquam sibi notitia patris et filii: quanta alterutrum iter se habet uendicatis: quod si ide contendit: et sua solus infamia: quod sequitur: Et cui uoluerit filium reuelare. Aliud est nature equalitate nosse quod noueris: aliud reuelatis dignatione. **AVGV.** vii. de ciui. dei: Reuelat autem pater per filium. id est uerbum suum. Si enim hoc uerbum quod nos proferimus: tpare: et transito et seipsum ostendit: et illud de quo loquimur: quatenus magis uerbum dei: quod sancta sunt omnia: quod ita ostendit patrem: factum est pater: quod et ipsum ita est: et hoc est quod pater. **AVGV.** de que. euang. Cum autem dicit: Nemo nouit filium nisi pater: non dixit: et qui uoluerit filium reuelare pater: quod non ita itelligendum est quoniam filius: a nullo possit agnosci: nisi a patre solo. **HIERO.** autem non solum a filio: sed etiam ab eis quibus reuelauerit filius: sic enim potest ostendit ut intelligamus patrem et ipsum filium per filium reuelari: quod ipse est metum nise lumine ut quod postea intulit: Et cui uoluerit filium reuelare non tantum patrem: sed etiam filium accipiamus: ad totum enim quod dicitur illatum est: uerbo enim suo se pater declarat. Uerbum autem non solum quod per uerbum declarat: sed etiam seipsum declarat. **CHRY.** Si ergo patrem reuelat: et seipsum reuelat. Sed hoc quod ut manifestum dimisit: illud autem posuit: quod poterat esse dubium: propter hoc etiam instruit quod adeo recedat patri: quod non est possibile aliquid uenire ad patrem nisi per filium: hoc enim maxime scandalizabat: quod uidebat deo dominum: et ideo per omnia hoc destruere studuit.

Uenite ad me ois qui laboratis et onerati estis: et ego reficiam uos. Tolle iugum meum super uos: et discite a me: quia mitis sum et humilis corde

[Marginal notes in a smaller script, partially illegible due to fading and angle.]

et inuenietis requie aiab' uris. Jugum enim meum suauis est: et onus meum leue.

CHRY. Per ea que dicta sunt in desiderium sui discipulos constituerat: ostendens ineffabilem suam uirtutem. nunc autem eos ad se uocat dicens: Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis. AVG. de uerbis domini: Quare enim omnes laboramus? nisi quia sumus homines mortales lutea uasa portantes: que faciunt iuicem angustias: si si angustent uasa carnis: dilatentur spacia charitatis: ad que dicit: Venite ad me omnes qui laboratis: nisi ut non laboretis. HYL. Legis etiam difficultatibus laborantes et peccatis seculi oneratos ad se aduocat.

HIERO. Grauiam enim esse onera peccati et Zacharias propheta testatur: iniquitate dicens: sedere super talentum plumbi. Et psalmista compleuit: Iniquitates mee grauate sunt super me. GREG. Asper etiam iugum et durum sinitus potius est subesse temporalibus: ambire terrenam: retinere libertatem: uelle stare in non statibus: appetere quidem transire: sed cum transire nolle transire. Dum enim in uoluntate fugiunt: que plus mentem ex desiderio ad deprecationem affligerat: per ex pauore amissionis permittit.

CHRY. Non autem dicit: Venite ille et ille: sed omnes qui in solitudine: qui in tristitibus: qui in peccatis estis: non ut expectetis noxas: sed ut solui peccata. Venite: non quia indigeo uestra gloria: sed quia uolo uestra salutem. unde dicit: Et ego reficiam uos: non dixit: saluabo solus: sed quod multo amplius erat: Reficiam uos. i. omni quiete constitutam.

RABA. Non solum exonerabo: sed interna refectio ne saturabo. REMI. Venite dicit non pedibus: sed moribus: non corpore: sed fide. Iste namque est spiritualis accessus: quo quisque deo appropinquat. et ideo dicit: Tolle iugum meum super uos. RABA. Jugum christi est euangelium christi quod in uos et gentes in unitate fidei coniungit et sociat. Hoc autem super uos iubemur sumere. i. in honore habere: ne forte subterponentes. i. illud prauitatem conuenientes luculetis pedibus uitioque uulcemus.

subdit: Discite a me. AVG. de uerbis domini: Non mundum fabricare: non in ipso mundo miracula facere: sed quia mitis sum et humilis corde. Magnus est uis: a minimo incipere. Cogitas magnam fabricam: constitue celsitudinis: de fundamento plus cogita humilitatis: et quanto quis uult superponere maius edificium: tanto altius fodiat fundamentum. quo autem puenitur est cacumen nostri edificii: usque ad conspectum dei. RABA. Discendum est nobis est a saluatore nostro: ut simus mites moribus: et humiles mentibus: neminem ledam: neminem contemnam: et uirtutes que foris ostenduntur in opere: itus tenamur in corde. CHRY. Et ideo incipiens uenas leges ab humilitate incipit: et maximum primum ponit dicens: Et inuenietis requie aiabus uestris. Hoc maximum est primum. non enim alteri efficeris utilis solus: sed teipsum redescere facis: et ante futuram hanc tibi datam reprobationem. in futuro autem perpetua gaudebis requie. CHRY. Et ne fordidaret: quia dixerat: Onus et iugum: subdit: Jugum enim meum suauis est: et onus meum leue. HYL. Jugum autem suauis et lenis oneris blandimenta proponit: ut credentibus ei boni scientia prestat: quod ipse solus nouit in pre. GREG. i. i. moral. Quid graue mentis nostre cernicibus imponit: que uita esse desiderium quod perturbat precipit: qui declinare laboriosa mundi huius itinera monet. HYL. Et quod iugo ipso suauis: quod onere leuius: probatur

fieri: scilicet abstinere bonum uelle: malum nolle: amare omnes: odisse nullum: eterna queque precibus non capi: nolle in ferre alteri quod sibi prope sit molestum. RABA. Sed quomodo iugum christi suauis cum supra dicat: Arta est uia que ducit ad uitam: Sed quod angustio uitio incipit: peccatum te potius ineffabili dilectionis dulcedine dilatat. AVG. de uerbis domini: Ite quod iugum domini itrepida cernice subierunt: tam difficilia pericula patiuntur: ut non a laboribus ad quietem: sed a quiete ad laborem uocari uideantur. Sed profecto adest spiritus: qui in exterioribus hominis corruptio iteriore renouaret de die in diem: et gustata regem spirituali in affluetia deliciae dei in spe beatitudinis: omnia peritia deliniret: aspera et omnia grauiora reuelaret: secari et uiri se homines patiuntur: ut dolores non eterni: sed aliquanto diuturnioris uulneris acriorum dolorum periculis redimantur: quod bus tepiditibus uel penis iporum sunt mercatores: ut diuitias ueteras acquirant. Sed que has non amant: eadem grauiora patiuntur. Qui uero amant: eadem quidem: sed non grauiora pati uidentur. Omnia enim seua et inania prorsus facilia et prope nulla efficit amor: quanto grauius ad ueram beatitudinem charitas facit: quod ad miseriam quantum potuit cupiditas fecit. HIERO. Quomodo etiam leuius est lege euangelii: cum in lege homicidium et adulterium: in euangelio ira concupiscentiaque puniatur. In lege enim multa precepta sunt: que apostolus non posse impleri plenissime docet. In lege opera requiruntur: in euangelio uoluntas que ritus effectum non habuerit: tamen primum non amittit. Euangelium ea precipit que possunt: ne. scilicet concupiscentiam. hoc in nostro arbitrio est lex cum uoluntate non puniat: punit effectum: ne adulterium facias. Singe in persecutione aliquam uirginem propositam: hec apud euangelium quod uoluntate non peccat uirgo suscipit: in lege que corrupta repudiatur. CA. XII.

In illo tempore abiit iesus per sabbatum: discipuli autem eius esurietes ceperunt uellere spicas et manducare. Pharisei autem uidetes dixerunt ei: Ecce discipuli tui faciunt quod non licet eis facere sabbatis. at ille dixit eis: Non legistis quod fecerit dauid quando esuriit et quod cum eo erant: quomodo intrauit in domum dei: et panes propositos nis comedit: quos non licebat ei edere neque his que cum eo erant: nisi solis sacerdotibus? Aut non legistis in lege: quod sabbatis sacerdotes in templo sabbatum uiolant: et sine crimine sunt? Dico autem uobis: quod templo maior est hic. Si autem sciretis quod est: misericordiarum uoluntas et non sacrificium: nunquam contemneretis inuocantes. Dominus enim est filius hominis: etiam sabbati.

GLO. Narrata predicatione cum miraculis unius anni ante questionem iohannis factis: transit ad ea que

facta sunt in alio anno. s. post mortē iohānis: quādo iam in omnib⁹ christo contradicitur. vnde dicit. In illo tempore abiit iesus sabbato p̄ sara. **AVGV.** Hoc autē quod hic sequitur: sine vlla repugnatione questione cōmemorat a marco ⁊ a luca. sed illi nō dicunt: In illo tempore. vnde fortassis mattheus rei geste hic ordinē tenuit: illi autē recordationis sue nisi latius accipiat quod dictū est: In illo tempore. i. quo hec multa ⁊ diuersa gerebant. vnde concipit ista omnia post mortē iohānis completa esse. Cum enī iohānes discipulos suos ad christum misisset: credidit post paululū decollatū fuisse. vñ cum dicit: In illo tempore: interminatū temp⁹ ponere videt. **CHRY.** Quare autē p̄ sara sabbato eos dicebat: quia oīa p̄seuit: nisi quia volebat soluere sabbati: volebat quidē sed non simpliciter: ideoq; non sine causā id soluit: sed dans occasionē rationabilem: vt ⁊ legē cessare faciat: ⁊ legem nō offendat: ⁊ ideo hic vt iudeos mitiget: nature necessitatē p̄mittit. ⁊ hoc est quod dicit: Discipuli autē eius esurientes ceperunt vellere spicas ⁊ manducare. Quāuis in peccatis que manifesta sunt: nulla sit excusatio. neq; enī occidens ad sui occisionē potest furore p̄ndere: neq; qui adulterat cōcupiscentiā: sed nec vllam aliam causam: hic tamē famē inducens: discipulos ab omni accusatione liberat. **HIERONY.** Ut autem in alio euāgelista legim⁹: p̄pter nimiam importunitatē nec vescendi quidē habebant locuz: ⁊ ideo quasi homines esuriebat. Quod autē spicas segetum manib⁹ conficiat: ⁊ in eisdem cōsolant: vite austerioris indicū est: nō preparatas epulas: sed simplicem cibum querentū. **CHRY.** Tu autē admirare discipulos qui ita erant oppressi: ⁊ nullā copozaliū habebant curā: sed contēnebant carnalem mensam ⁊ fame oppugnabant: nec tamē desistebat a christo: nisi enī eos cogeret vehemēter esurire: ne quāq; hoc fecissent. quid autē pharisei ad hoc dicerent subdit: Pharisei autē videntes dixerunt ei: Ecce discipuli tui faciūt quōd non licet facere sabbatis. **AVGV.** de operib⁹ monachoz: De sabbato autē pot⁹ q̄ de furto discipulis domini iudei calūniati sunt: q; populo israel p̄ legē p̄ceptū est: vt in agris suis furem nullū tenerent: nisi qui secū aliquid vellet auferre. nā qui nihil aliud attigisset q̄ q; comes dissest liberū impunitūq; abire sinerent. **HIERO.** Nota vero q; p̄mi apostoli saluatoris littera sabbati destruit aduersus ebionitas: qui cū ceteros recipiant apostolos: Paulū tanq; transgressore legis repudiant. deinde ad excusationē eoz subditur: At ille dixit eis: Nō legistis quid fecerit dauid quādo esurijt. Ad cōfutandā siquidē calūniā phariseozū veteris recordat hostozie quādo dauid fugiēs saulem venit in nobbam: ⁊ ab achimelech sacerdote susceptus postulauit cibos qui cū panes laicos nō haberet: dedit eis cōsecratos panes q̄bus non licebat vesci nisi solis sacerdotib⁹ ⁊ leuitis: melius arbitratu de famis periculo hoies liberare: q̄ deo sacrificium offerre. hostia enī deo placabilis est hominū sal⁹. **Opponit ḡ dñs ⁊ dicit: Si ⁊ dauid sanctus ē: ⁊ achimelech pontifex: a vobis nō reprehendit: ⁊ legis vtriq; mādatū pbabili excusatioē trāsgressi sūt: ⁊ famēs i cā ē: cur eadē famē n̄ pbatis i aplis: quā pbatis**

i ceteris: Quāq; ⁊ i hoc mltā distātia sit: Isti spicas i sabbato manu cōfricat. illi panes cōmēderūt leuiticos: et ad sabbati solēnitatē accedebāt neomenias dies: q̄b⁹ requisitus in cōuiuio fugit ex aula regia. **CHRY.** Excusās at̄ discipulos dauid i mediū adducit etem mltā p̄phete hui⁹ erat glia apud iudeos. Nec pot̄ rīderi q; dauid p̄pheta erat: q; nec p̄t̄ ei licebat: s; sacerdotib⁹ solis. tanto autē magis discipulos ab accusatioē liberat: q̄to maior iuenit q̄ hoc fecit: s; ⁊ dauid p̄pheta erat: nō tñ q; cū ip̄o erant. **HIERO.** Obserua tñ q; panes p̄positōis nec dauid nec p̄t̄eri ei⁹ acceperūt anteq; mīdos se a mulierib⁹ cōresponderūt. **CHRY.** S; dicit aliquis: Quid ē ex epluz hoc ad id qd̄ querit: Nō enī dauid sabbati trāsgressus ē: s; i hoc oīdij christi sapiētia q; ad exemplū fert sabbati mai⁹. Neq; enī ē equale trāsgressi sabbati diē qd̄ multoties factū est: ⁊ sacra illā tāgere mēsa: qd̄ nulli fas erat. Deinde rursus ⁊ aliter soluit: p̄cipaliorē iducēs solutioē: cū dicit: Nō legistis i lege: q; sabbatis sacerdotēs i tēplo sabbati violāt ⁊ sine crimine sūt. **HIERO.** Ac si diceret: Calumniāmini discipulos meos: cur sabbato spicas trinerūt: famis necessitate cogēte: cū ip̄i sabbati violentis in templo immolantes victimas: cedētes tauros: holocausta super lignozū struem incendio cremantes. et iuxta alterius euāgelij fidem circūciditis paruulos in sabbato: vt dum aliam legem suare cupitis sabbati destruat. Nūq; autē leges dei sibi cōtrarie sunt: ⁊ prudēter vbi discipuli sui argui poterāt trāsgressiois: ⁊ achimelech ⁊ dauid dicit exēpla sectātes. verā autē ⁊ abiq; necessitatis obtentu sabbati p̄uaricationē i ipsos refert q; calūniā fecerāt. **CHRY.** Ne autē mihi dicas: qui afferre in mediū aliū peccatē nō est erui ab accusatioē. cū enī nō accusat q; fecit: excusatio sit circa id qd̄ factū est. **Uex hoc h̄ nō sufficit: sed qd̄ maius est dixit q; sine crimine sūt. Vide autē q̄ta posuit: Locū vbi dicit: In tēplo. Tēpus cū dicit: Sabbatis. Legis remissionē cū dicit: Violāt ⁊ nō solū soluit. Et q; nō liberant a pena: sed a culpa liberati sūt. vñ dicit: Sine crimine sūt. Neq; autē hoc secūdū sile est pot⁹ qd̄ dixerat de dauid. Illō enī ⁊ semel sc̄n̄ ē: ⁊ a dauid nō sacerdote: ⁊ necessitas fuit. Hoc autē secūdū singulo sabbato ⁊ a sacerdotib⁹ ⁊ s; legē. Et iō nō s; veni vt i p̄mo exēplo: s; s; legē sūt discipuli ab accusatioē liberati. S; nūqd̄ discipuli sūt sacerdotes: imo sūt sacerdotibus maiores. ip̄e enī aderat q; tēpli ē dñs: q; veritas ē ⁊ nō typ⁹. ⁊ iō subdit: Dico autē vobis q; tēplo maior ē h̄. **HIERO.** Dic nō p̄nomē: sed aduerbiū loci legēdū ē: q; maior tēplo sit loc⁹ q; dñm tēpli teneat. **AVG.** de que. euā. Notādū autē vñ exēplū dātū eē regie p̄t̄is de dauid: alterum sacerdotalis de his q; p̄pter ministeriū tēpli sabbati violāt: vt mltominus ad ip̄m euilfaz sabbato spicarū crimen pertineat: qui verus rex ⁊ verus sacerdos est. Deinde q; graue audietib⁹ videbant eē qd̄ dixerāt: rursus cōuocat ad misericordiā smōnē cū quadā vehementia inducēs: cū dicit: Si autē sciretis qd̄ ē: Misericordiam volo ⁊ nō sacrificium: nūq; cōdēnassetis innocentes. **HIERO.** Quid autē ē: Misericordiam volo ⁊ nō sacrificium: supra dixim⁹. Qd̄ ait dicit: Nūq; cōdēnassetis innocētes: de apostolis itelligēdū est.**

et ceteris: Quāq; ⁊ i hoc mltā distātia sit: Isti spicas i sabbato manu cōfricat. illi panes cōmēderūt leuiticos: et ad sabbati solēnitatē accedebāt neomenias dies: q̄b⁹ requisitus in cōuiuio fugit ex aula regia. **CHRY.** Excusās at̄ discipulos dauid i mediū adducit etem mltā p̄phete hui⁹ erat glia apud iudeos. Nec pot̄ rīderi q; dauid p̄pheta erat: q; nec p̄t̄ ei licebat: s; sacerdotib⁹ solis. tanto autē magis discipulos ab accusatioē liberat: q̄to maior iuenit q; hoc fecit: s; ⁊ dauid p̄pheta erat: nō tñ q; cū ip̄o erant. **HIERO.** Obserua tñ q; panes p̄positōis nec dauid nec p̄t̄eri ei⁹ acceperūt anteq; mīdos se a mulierib⁹ cōresponderūt. **CHRY.** S; dicit aliquis: Quid ē ex epluz hoc ad id qd̄ querit: Nō enī dauid sabbati trāsgressus ē: s; i hoc oīdij christi sapiētia q; ad exemplū fert sabbati mai⁹. Neq; enī ē equale trāsgressi sabbati diē qd̄ multoties factū est: ⁊ sacra illā tāgere mēsa: qd̄ nulli fas erat. Deinde rursus ⁊ aliter soluit: p̄cipaliorē iducēs solutioē: cū dicit: Nō legistis i lege: q; sabbatis sacerdotēs i tēplo sabbati violāt ⁊ sine crimine sūt. **HIERO.** Ac si diceret: Calumniāmini discipulos meos: cur sabbato spicas trinerūt: famis necessitate cogēte: cū ip̄i sabbati violentis in templo immolantes victimas: cedētes tauros: holocausta super lignozū struem incendio cremantes. et iuxta alterius euāgelij fidem circūciditis paruulos in sabbato: vt dum aliam legem suare cupitis sabbati destruat. Nūq; autē leges dei sibi cōtrarie sunt: ⁊ prudēter vbi discipuli sui argui poterāt trāsgressiois: ⁊ achimelech ⁊ dauid dicit exēpla sectātes. verā autē ⁊ abiq; necessitatis obtentu sabbati p̄uaricationē i ipsos refert q; calūniā fecerāt. **CHRY.** Ne autē mihi dicas: qui afferre in mediū aliū peccatē nō est erui ab accusatioē. cū enī nō accusat q; fecit: excusatio sit circa id qd̄ factū est. **Uex hoc h̄ nō sufficit: sed qd̄ maius est dixit q; sine crimine sūt. Vide autē q̄ta posuit: Locū vbi dicit: In tēplo. Tēpus cū dicit: Sabbatis. Legis remissionē cū dicit: Violāt ⁊ nō solū soluit. Et q; nō liberant a pena: sed a culpa liberati sūt. vñ dicit: Sine crimine sūt. Neq; autē hoc secūdū sile est pot⁹ qd̄ dixerat de dauid. Illō enī ⁊ semel sc̄n̄ ē: ⁊ a dauid nō sacerdote: ⁊ necessitas fuit. Hoc autē secūdū singulo sabbato ⁊ a sacerdotib⁹ ⁊ s; legē. Et iō nō s; veni vt i p̄mo exēplo: s; s; legē sūt discipuli ab accusatioē liberati. S; nūqd̄ discipuli sūt sacerdotes: imo sūt sacerdotibus maiores. ip̄e enī aderat q; tēpli ē dñs: q; veritas ē ⁊ nō typ⁹. ⁊ iō subdit: Dico autē vobis q; tēplo maior ē h̄. **HIERO.** Dic nō p̄nomē: sed aduerbiū loci legēdū ē: q; maior tēplo sit loc⁹ q; dñm tēpli teneat. **AVG.** de que. euā. Notādū autē vñ exēplū dātū eē regie p̄t̄is de dauid: alterum sacerdotalis de his q; p̄pter ministeriū tēpli sabbati violāt: vt mltominus ad ip̄m euilfaz sabbato spicarū crimen pertineat: qui verus rex ⁊ verus sacerdos est. Deinde q; graue audietib⁹ videbant eē qd̄ dixerāt: rursus cōuocat ad misericordiā smōnē cū quadā vehementia inducēs: cū dicit: Si autē sciretis qd̄ ē: Misericordiam volo ⁊ nō sacrificium: nūq; cōdēnassetis innocentes. **HIERO.** Quid autē ē: Misericordiam volo ⁊ nō sacrificium: supra dixim⁹. Qd̄ ait dicit: Nūq; cōdēnassetis innocētes: de apostolis itelligēdū est.**

Et est sensus: Si misericordiam comprobastis achib melech q' periclitante fame d'avid refocillauit: q're meos discipulos condemnatis. **CHRY.** Uide at rursus qualiter ad ueniam ducens f'mone discipulos rursus ueniam supiores ondit: in hoc q' dicit eos ino centes: qd quide supra z de sacerdotib' dixerat. De inde z alia cam dicit quare sut innocentes dicens: **HIS** enim e fili' hois etiā sabbati. **REMI.** Filii aut hois seipsu appellat. Et est sensus: Ille que uos pur hoiem putatis: de' e oim creaturaru d'ns z eti am sabbati. z ideo pot legē mutare p sua uolūate: q' fecit eam. **AVG.** contra faustu: Discipulos aut suos uellere spicas sabbato nō pbibuit: ut inde cō uinceret z pites iudeos z futuros manicheos qui herbā nō euellit: ne homicidiū ppetret. **HYLA.** **Mystice** aut in principio e contuēdū sermone hunc ita ceptū eē: In illo tpe quo. s. oeo patri gratiā data gētib' saluē cōfessus ē. Ager autē mūd' est. sabbatū otii ē. seges credituroz pfect' in legis otio. **Dñi** pgressus in hunc mūdū ē esuries. esuries fames est scilz salutis hūane. **RABA.** Spicas uellunt dum singulos hoies a terrena intētionē retrahūt. **Scriāt** oū a cōcupiscētia carnis mētes exuūt. **Grana** comedunt: oū emēdatus i corp' ecclie traiciūt. **AVG.** de que. euā. Nullus aut trāsit i corp' chusti nisi carnalibus spoliat' fuerit indumentis: fm illud apli: **Ecce** uos ueterem hoiem. sabbato hoc agūt. s. spe quietis eterne ad quā alios inuitāt. **RABA.** Itē ambulāt p sata cū dño qui in scripturarū meditatiōe delectant'. **Esuriūt:** oū panē uite. i. dei amorē in eis euenire desiderāt. **Uellit** spicas z terūt: oū testi monia discutiūt donec inueniāt qd larebit in litte/ ra: z hoc sabbato dū a turpis cogitationib' vacant. **HYLA.** Pharisei q' penes se clauē celoꝝ eē existi mabāt: illicita agere discipulos arguunt: quos dñs factoz in quib' sua rerū argumento p'betie rō cō/ tinetur admonuit: atq' ut onderet oim rez efficien tiū specie futuri opis cōtinere adiecit: Si aut sciretis qd est: **Misericordiam** uolo. opus enī salutis nostre non in sacrificio legis sed in misericordia est: z lege cessante z dei bonitate saluamur. **Lui'** rei donuz si intellexerent: nūq' cōdemnassent innocētes. i. apos/ tolos suos quos infimulaturi erant transgressē le/ gis inuidia cū sacrificioꝝ uetustate cessante: uniuers' sis p eos misericordie nouitas subueniret.

Et cū inde trāsisset: uēit i synago gā eoz. **Et ecce hō manū habēs ari dā:** z interrogabāt eū dicentes: **Si licet** sabbatis curare ut accusarent eū. **Ipsē aut dixit illis:** Quis erit ex uobis hō q' habeat onem unā: etsi ce ciderit hec sabbatis i foueā: nōne te nebit z leuabit eā: quātomagis me lior est hō oue? **Itaqz licet** sabbatis bñfacere. **Tūc ait hōi:** **Extende** ma nū tuam. **Et extendit:** z restituta ē sanitati sicut alia.

HIE. Quia destructionez sabbati qua discipulos arguebant: pbabili exemplo excusauerat. ipsū calū niari uolūt. vñ dicit: **Et cū inde trāsisset** uenit in sy nagogā eoz. **HYLA.** Hec enī q' pmissa sūt in cam po dicta gestaꝝ sunt: z post hec synagogā ingredi tur. **AVG.** de con. euā. Posset aut putari eodem die factū z de spicis z de isto sanato: quū z sabbatū hic omemorat: nisi lucas aperuisset alio sabbato fa ctū fuisse. **Proinde** qd dicit mattheus: **Et cum** inde trāsisset uenit in synagogā eoz. **Nō** quidem uenit nisi cū inde trāsisset: sed post quot dies in synago gam eoz uenerit postea q' a segete illa trāsit: an re eta continuoq' illuc ierit: nō exp'ssū ē: ac p hoc loc' dat' narratiōi luce: q' dicit alio sabbato hñdī manū fuisse sanatā. **HYLA.** Ingresso aut synagogā hōi minē aride man' offerūt: interrogātes an curare sabbatis liceret: occasione arguendi eū ex rñsōe q'rentes. vñ seqt'. **Et ecce hō** ma. ha. ari. z int. euz dicētes: **Si licet** sabbato curare? **CHRY.** Nō at interrogāt ut addiscāt: s' ut accusent eū. vñ seqt'. **Ut** accusarent eū. quis z ipsū op' sufficēt si accusare uolebāt: s' z p vba uolebāt captioz iuenire maiore copiā argutioz nū sibi p'pantes. **HIE.** Et interrogāt ut licet cura re sabbatis: ut si nō curauerit: crudelitatis aut imbe cillitatis: si curauerit trāsgressionis uitio eū accusēt.

AVG. Sed pot mouē quō matthe' dixerit q' ipsi interrogauerūt dñm si licet sabbato curare: cū marc' z lucas illos poti' a dño interrogatos eē phibeāt: **Li cet** sabbato bñfacē: an male? **Itaqz** intelligēdū est q' illi pus interrogauerūt dñm: **Si licet** sabbato cu rare: deinde intelligēs cogitatiōes eoz aditū accu sandi querētū cōstituit i medio illū que erat sanatu rus: z interrogauit q' marc' z lucas eū interrogasse cō memorant. z tūc illis tacētib' p'posuit similitudinē de oue: z cludit q' licet sabbato bñfacē. vñ seqt'. **Ipsē** at dicit illi: **Quis** erit ex uo. hō q' ha. ouē vnā. **HIE.** **Ubi** sic soluit p'positā qōnē ut interrogātes auaritie cōdenaret. **Si** uos inqt' in sabbato ouē: z aliud qdli bet aīal in foueā decidēs cripe festinatis: nō aīali: s' v're auaritie cōsulētes: q'ntomagis ego hoiem q' mul to melior ē oue: debeo liberare. **RABA.** **Operē** ti q' exēplo soluit qōnē eoz ut eos ondar sabbatum violare i ope cupiditatis: q' eū violare arguūt in ope charitatis: legē male itēptātes q' dicit i sabbato a bonis feriādū: in q' a mal' nū feriādū ē. **Uñ** op' ser uile nō facerit i eis. h' ē pctiū: sic in eterna rege a ma lis nū feriabit: nō a bonis. **AVG.** **Proposita** aut similitudine d' oue cludit q' liceat sabbato bñfacē di cēs: **Itaqz** li. fab. bñfacē. **CHRY.** **Intēde** aut q' uē vane excusatiōes de solutiōe sabbati inducit: s' q' iā insanabiliter egrotabat ad op' pcessit. vñ seqt'. **Tūc** ait hōi: **Extē. ma. tuā** z extē. z resti. ē sani. sic alia.

HIE. In euāgelio quo uñt nazarei z ebionite: qd uocat' apostoliz matthei autenticū. **Dō** iste q' ari dam hz manū: cemētari' scribit' istiusmodi uocib' auxilium p'ecans: **Cemētariis** erā: manib' uictuz queritans: p'cor te iesu ut mihi restituas sanitatē: ne turpiter mendicē cibos. **RABA.** Sabbatis autez p'cipue docet z operat' iesus nō solū ppter spiritale sabbatum: sed etiam ppter celebriore ppli cōuētuz querēs salutē oim. **HYLA.** **Mystice** aut p' redit tum de segete ex qua iam apostoli fructus sationis

nō n̄ eis restitit eos destruēdo. vñ z eius v̄tutē z il
 loz imbecillitatē propheta oñdens dicit: **Arūdinēz**
 quassatā nō cōfringet: z lignū fumigās nō extinguet.
HIE. Qui pctōi non porzigit manum: nec portat
 onus fratris sui: iste q̄ssatū calamū cōfringit. z q̄ mo
 dicaz scintillā fidei cōtēnit: in puulis: hic lignū extin
 guit fumigans. **AVG.** xx. de ciui. dei. Unde p̄secu
 tores iudeos q̄ calamo q̄ssato pdita integritate: z li
 gno fumanti amisso lumie cōpani sūt nō cōtriuūt: nō
 extinguit: qz pepcit eis q̄ nōdū cōsueuerat iudicare: s̄
 iudicari ab eis. **AVG.** de que. euan. In ligno etiā
 fumigante notandū est: quia desertum lumen facit
 pudore. **CHRY.** Uel in hoc qd dicit: Arūdinē q̄s
 satā nō cōfringet. oñdit qz ita facile erat ei oēs eos
 frangere sicut arūdinē: z nō simpliciter arūdinē: sed
 etiā cōtriatā. In h̄ aut qd dicit: Lignū fumigās nō ex
 tinguet: demonstrat z illoz furozē accensū: z virtutē
 christi potētē ad extinguendū h̄mōi furozē cū oī fa
 cultate. vnde in hoc multa māsfuetudo christi oñdit
 tur. **HYLA.** Uel p hoc qd dicit: Arūdinē q̄ssatam
 est nō eē cōfractā: oñdit caduca z quassata gentiuz
 corpa nō fuisse contrita: sed in salutē poti⁹ reserua
 ta. Per hoc aut qd dicit: Lignū fumigantib⁹ nō ex
 tincti: oñdit eriguitatem ignis iam cum fumiganti
 blis in ligno nō extinctam. i. isrl̄ ex reliquijs veteris
 gratie sp̄m non ablatū: quia resmēdi toti⁹ luminis
 in tpe p̄nie sit facultas. **RABA.** Uel econuerso.
 arūdinē quassatā vocat iudeos quos a v̄to agitas
 tos z q̄s abinuicē dissipatos: nō istam oñs cōdēna
 uit: sed patienter supportauit. Lignū aut fumigans
 vocat populū de gētib⁹ cōgregatū: q̄ extincto natu
 ralis legis ardore sumi amarissimi z oculis noxi:
 tenebrosiqz caliginis inuoluebat errorib⁹: q̄ non so
 lū nō extingit z redigit in cinerē: s̄ cōtrario de par
 ua scintilla z pene moriente maxima suscitauit incē
 dia. Sed posset aliquis dicere: Quid igit⁹: semp̄ hec
 erūt: z feret vsqz i finē eos q̄ sic insidiā z in sanūit⁹
 Absit. sed cū sua oīa facta erūt: tūc z illa opabit⁹. Et
 hoc signauit dicens: Donec eiciat ad victoriā iudi
 cū. Et si dicat: Cū ea q̄ ex se sunt oīa cōpleuerit: tūc
 p̄fectā vltionē inducet. tūc enī punient⁹ cum claraz
 fecerit suā victoriā: vt nō relinquat eis inuerecūda
 tradicionis occasiō. **HYLA.** Uel donec eiciat
 ad victoriā iudiciū: sublata. s. mortis p̄tate: iudiciū
 z claritatis sue redituz introductat. **RABA.** Uel
 donec illud iudiciū qd in eo agebat ad victoriā p̄
 ueniret: qd postqz mortē resurgēdo supauit: expul
 so p̄ncipe hui⁹ mūdi victoz ad regnū redijt: in patris
 dextera sedens donec ponat sub pedib⁹ oēs inimic⁹
 cos suos. **CHRY.** Sed nō in hoc stabūt ea q̄ sunt
 dispensationis vt solū puniant q̄ non crediderunt:
 sed z orbē terrarū ad se trahet. vñ sequitur: Et in no
 mine ei⁹ gentes sperabunt. **AVG.** xx. de ciui. dei.
 Hoc aut vltimū iam videm⁹ impletū. z si p hoc qd
 negari nō pōt credit⁹: z illud qd impudēt a quibus
 dā negatur: nouissimū iudiciū qd ponet in terra: cū
 venerit ipse de celo. quis enī speraret gētes in christi
 noie speraturas: qñ tenebat⁹: ligabatur: cedebat⁹:
 illudabatur: z crucifigebatur: quando z ipsi discipu
 li spem pdiderāt: quā in illo habere iā ceperant. qd
 tūc vit vnus latro sperauit in cruce: nunc sperāt gē
 tes longe lateqz diffuse. Et ne in eternū moriantur:

ipsa in qua mortu⁹ ē cruce signant. Null⁹ igit⁹ dē
 bitet p iesū christū nouissimuz futur⁹ esse iudicium.
REMI. Sciendū ē aut⁹: qz nō solū istius loci sen
 sus: sed z multoz alioz hoc testimonio cōfirmatur:
 nam qd dicit: Ecce puer meus. ad illū refert vbi di
 xerat: pater hic ē filius me⁹. Qd vō ait: Pōnā sp̄
 ritū meū sup eū: ad hoc refert qz sp̄s sanctus descē
 dit sup oñm baptizatū. Qd aut subijgit: Iudiciū gē
 tibus nūciabit: refert ad id qd infra dicitur: Num se
 derit fili⁹ hoīs i sede maiestatis sue. Qd aut subdit:
 Non cōtendet neqz clamabit: ad hoc refert qz oñs
 pauca nūdit p̄ncipi sacerdotum z pilato: herodi vō
 nulla. Qd vō dicit: Arūdinē quassatā nō cōfringet:
 ad hoc ptinet qz oñs suos p̄secutores declinauit: ne
 fierent deteriorēs. Qd vō dicit: In noie ei⁹ gentes
 sp̄abit⁹: ad h̄ qd ipse dixit: Cūtes docete oēs gētes.
**Tūc oblatu⁹ ē ei demoniū habēt
 cecus z mut⁹: z curauit eū ita ut lo
 queret⁹ z uideret. Et stupebat oēs
 turbe z dicebat⁹: Nūquid hic ē fili⁹
 dauid. Pharisei aut audientes dixē
 runt: Hic nō eicit demones: nisi i
 beelzebub p̄ncipe demoniozum.**
CHRY. Cōfutuauerat supius oñs phariseos christi
 sti miracula calūniantes: ex hoc qz sabbatū soluere
 videbat⁹: sed qz maiore nequitia ipsa christi miracu
 la diuina virtute facta p̄uertebat⁹: attribuētēs ea im
 mūdo sp̄it: iō euangelista p̄mittit miraculū ex quo
 blasphemandi occasiōē supserūt dicēs: Tūc obla
 tus est ei demoniū habēt: cec⁹ z mut⁹. **REMI.** Qd
 aut dicit Lūc: ad supiora refert: qñ sanato hoie qui
 habebat manū aridā: exiuit de synagoga. Siue qd
 dicit Lūc: pōt referri ad latius atqz plurius temp⁹
 vt sit sensus: Lūc qñ hec vll illa dicebant vel gere
 bantur. **CHRY.** Mirāda est aut nequitia demoni
 nis. vtrūqz ingressū opilauit: p̄ quē ille erat creditu
 rus. s. z auditi⁹ z visū. S̄ christ⁹ vtrūqz aperuit. Cū
 seq̄tur: Et curauit eū ita vt loq̄ret⁹ z videret. **HIE.**
 Tria aut signa simul in vno hoie p̄petrata sunt. Ce
 cus videt: mut⁹ loq̄tur: possessus a demone liberat⁹
 tur. Qd z tūc quidē carnaliter factū ē: sed quotidie
 complet⁹ in cōuersiōne credētū: vt expulso demone
 p̄imū fidei lumē aspiciāt: deinde in laudes dei tas
 centia prius ora laxent. **HYLA.** Nō aut sine rōne
 cū turbas oēs curatas in cōi dicit⁹: nūc seorsū de
 moniū habēs cec⁹ z mutus offert. Oportebat enī
 vt postqz man⁹ aride hō oblatu⁹ ē: qñ i synagoga
 curabat⁹: in vno h̄mōi hoīs forma gentiū sal⁹ fieret
 vt q̄ erat habitatio demonij: z cecus z mut⁹ deo cas
 par pararet⁹: z deū cōtineret in christo: z christi opa
 dei confessione laudaret. **AVG.** de que. euan. De
 moniū enī habens cec⁹ z mut⁹ q̄ nō credit⁹: z subdi
 tus ē diabolo q̄ nō intelligit z nō cōfitef ipsam fidē
 vel q̄ nō dat laudē deo. **AVG.** de cō. euā. Hoc at
 nō isto ordine: sed post multa alia lucas cōmemo
 rat: z mutum dicit nū z non cecum. Sed etiā ex eo
 qz aliqd facer: de alio dice putādus ē: ea enī sequen
 tia z ipse conterit que matthe⁹. **HYLA.** Stupue
 rūt facti isti⁹ opus turbe sed phariseozū ingrauefciū

Ca. XII.

RABA. Uel qz apli bñ sibi ofcū erāt nūbil male artis se ab eo didicisse. CHRY. Non g̃ dixit Discipuli mei neqz apli: s; filii vni. Ut siquidē voluerit reuerti ad illoz dignitatē: multā hinc accipiat occasiōne. s; aut ingrati fuerint neqz verecūdā hūt excusationē. Eiciebant aut apli demones: qz acceperāt prātē ab ipō: t n̄ nihil eos incūtabāt. nō enī rebus sed p̄sonā ch̄risti aduerfabant. volens igit mōstrare quonā iudice erant que dicebat de ch̄risto: apostolos in mediū ouit. Rursus aut ad sui cognitiōz inducit eos demonstrans qm̄ pp̄rijs aduerfant bonis z contrariā sue salutis: cū deceret eos letari qz magna bona illis aduernerat donatur. Un̄ sequit: Si aut ego in spū dei eū. demo. igit p̄ue. in vos reg. dei. Per h̄ aut demōstrat qz magne vtutis op̄ ē demo nes eijcē: nō cuiuslibet gratia. Et ob h̄ qdēs sylogizat dicens: Ergo p̄ue. i vos regnū dei. Ac dicat: Si h̄ est: p̄fecto filiū dei aduenit. hoc aut obūbrate dicit: vt nō illis sit graue: deinde vt illos alliciat nō dixit simpliciter puenit regnū: s; In vos. q. d. Vobis veniūt bona: pp̄ qd̄ vestrā impugnatē salutē. hoc. n. est signū a prophetis traditū p̄ntie filij dei tanta fieri prātē diuina. HIE. Regnū enī dei seipsuz signat: de quo in alio loco scriptū ē: Regnū dei intra vos ē z Medit̄ stat intra vos quē nescitis. Uel certe illud regnū qd̄ z iohānes z ipse dñs p̄dicauerat: p̄ntiam agite: appropinq̄bit enim regnum celozū. Est z tertiu regnū scripture scē: qd̄ aufert a iudeis: z tradit̄ gēti facienti fructū ei. HYL A. Si g̃ discipuli operant̄ p̄ ch̄ristū: z ex spū dei ch̄ristū op̄at: adest regnū dei in aplis mediatoris officio trāsitusū. Diminutio regni diaboli ē augmentatio regni dei. AVG. de cō. euā. Un̄ pōt etiā hic eē sensus: Si ego in beelzebub eicio demones: etiā s̄m vestrā sn̄iam puenit in vos regnū dei: qz reg. iū diaboli stare nō pōt: quem aduersū se diuisū fatemini. Regnū enī dei nūc dicit quo damnantur impij: z a fidelib̄ de peccatis suis penitentiam agentibus nunc secernūtur.

Aut quō pōt qd̄ qz intrare in domū fortis: z uasa ei' diripe: nisi prius alligauerit fortē? Et tūc domū illius diripiet.

CHRY. Posita secūda solutiōe inducit z tertiam dicens: Aut quō pōt qd̄ qz intra. i. do. fortis. Qd̄ enīz nō pōt sathanas sathanam eijcē manifestū ex dicit̄ est. S; qm̄ neqz ali' pōt eū eijcere nisi p̄us eū superuerit: oib̄ ē manifestū. cōstituit̄ g̃ qz z antea cū manifestior abundantia: dicit enī: Un̄ absisto ab hoc qz vtat diabolo adiutore qz plier cū eo z ligē eum: z huiusmōdi uictura est qz uasa ei' diripio. Et sic cōtrariū ei' qd̄ illi tētabant dicere demōstrat. Illi enīz volebant ostendere qz nō pp̄ria virtute eijcit demones. Ipse aut ostendit qz non solū demones: s; z eorum p̄ncipē ligauit: qd̄ manifestū est ab his q̄ facta sunt. Qualiter enī p̄ncipē nō victo hi q̄ subiacent: demones direpti sūt. Hoc aut mibi p̄pheta uidet̄ esse qd̄ dicitur: Non enī solū demones eijcit: s; z errozē vniuersi orbis terrarū abiget z machinationez diaboli dissoluet. z nō dixit Rapiet: s; Diripiet: ostēdēt qz hoc cum potestate fiet. RABA. Domus illius

mundus ē: q̄ in maligno positus nō creatoris dignitate: sed magnitudine delinquentis alligat' ē fortis z religatus in tartarū z dñi pede trit'. Nō aut de bem' eē securi: aduersari' noster fortis victoris quo qz uocibus cōprobat. CHRY. Fortē at eū vocat an̄q̄ ostēdens tyrannidē q̄ ex n̄ra desidia orta est.

AVG. de que. euā. Quos. f. ipse tenebat: ne possēt virib' suis ab illo se hoies eruire sed p̄ gratiam dei. Uasa ei' dicit oēs infideles. Alligauit aut fortē qz prātē illi ademit impediendi uolūtate fidelū: assēquēdo ch̄ristū z nō obtinēdo regno dei. RABA. Domū g̃ eius diripuit: qz ereptos a diaboli laqueis eos quos suos eē puidit ecclesie adunauit. vel quia oēs mūdi p̄tes aplis z eoz successozibus aduertendū distribuit. Ostendit igit p̄ manifestā parabolaz dicens qz non cōcordat in fallaci opatione cum demombus vt calūniabātur: sed uirtute dignitatis homines a demombus liberauit.

Qui nō ē mecū contra me est: z q nō gregabit mecum spargit.

CHRY. Posita tertia solutione: hic ponit quartā dicens: Qui nō est mecum: s̄ me est. HYL A. In quo ostēdit lōge a se eē vt aliquid a diabolo mutua tū sit p̄tatis: z ex hoc ingentis piculi res intelligitur male de eo opinari cū quo nō esse idip̄sū ē qd̄ contra esse. HIE. Nō tamen putet hoc qd̄ de hereticis dicitū z scismaticis: quāqz z ita ex sup̄fluo possēt intelligi: sed ex ueniētibus textuz sermonis ad diabolum referē: eo qz nō possant opa saluatoris beelzebub opib' cōparari. Ille cupit aias hoim tenere captiuas: dñs liberare. Ille p̄dicat idola: hic vni' dei noticiā. Ille trahit ad uita: hic reuocat ad uirtutes. Quō g̃ p̄nt̄ inter se habere cōcordiā: quoz opa sunt diuersa. CHRY. Qui g̃ nō mecū gregat neqz me cū est: non erit mibi cōparand' vt mecū demones eijciat: s; magis desiderat q̄ mea sunt spargē. S; dic mibi: Si oportuerit cū aliq' pliarī q̄ nō uult tibi auxiliari: hoc ipso nō est aduersū te. Ipse etiā dñs alio loco dixit: Qui nō est aduersū nos p̄ nobis ē. Sed nō ē dñi hoc qd̄ hic dicit: Dic enī loq̄ de diabolo aduersario existēte: ibi aut de hoie q̄ in pte erat euz eis: de quo dicit̄ erat: Uidim' quendā in noie tuo eijcientē demonia. Uidē aut in deos hic occulte in sinuare cū diabolo statūes eos. ipsi enī aduersus eū erant: z spargebāt q̄ ipse gregabat. Sed z decens est credere hoc de seipso dixisse: quia aduersus diabolum erat: z que illi' sunt dispergebat.

Ideo dico uobis: oīne pctm̄ blasphemie remittet̄ homib': spūs aut̄ blasphemie nō remittet̄. Et quicūqz dixerit uerbū p̄tra filiū hois remittetur ei. q aut dixerit p̄tra spiritum sanctum non remittetur ei: neqz in hoc seculo: neqz in futuro.

CHRY. Quia dñs phariseis excusando rīderat: iam eos terret. Est enim hoc correctionis non parua ps: non solū excusando respōderi s; z cōtrariari.

CHRY. Phariseoz enī sn̄iam z eoz qui ita cum

regni. p̄tē qd̄ sc̄t. s; dñs em̄. ut dicitur... HIE. Quō enī dicitur... RABA. Domus illius... CHRY. Non g̃ dixit... AVG. de que. euā. Quos. f. ipse tenebat... HYL A. In quo ostēdit... HIE. Nō tamen putet... CHRY. Qui g̃ nō mecū... CHRY. Quia dñs phariseis... CHRY. Phariseoz enī sn̄iam...

his sentit pueritatē: seuerissima diffinitioe odem
 nat: pctōz oīm veniā pmittēs: ⁊ blasphemie spūs
 indulgētiā abnegās. Ideo vi. vo. oē pctm ⁊ blas. re.
 hoib⁹. **REMI.** Sciendū ē nī q̄ nō passim q̄buscū
 q̄z dimittit: s̄ illis q̄ p suis reatib⁹ dignā p̄nāz ege
 rint. Destruiť aūt his verbis erroz nouatiani q̄ dice
 bat q̄ fideles p lapsū p̄nāz nō p̄nt surgere: neq̄
 pctōz suoz veniā pmereri: maxime illi q̄ in p̄secuti
 one positū negabāt. Sed̄: Spūs aūt blasphemie nī
 remittet. **AVG.** Quid enī interest ad rē vtrū dica
 tur: Spiritus blasphemie non remittetur: an dica
 tur: Qui blasphemauerit ī spūs sanctū nō ei remitte
 tur: vt lucas dicit: nisi forte q̄ eadē snīa apertū isto
 mō q̄ illo dī. Et aliū euāgelistā nō destruit ali⁹ sed
 exponit. Spūs enī blasphemie clausē dictū ē: q̄z nō
 est exp̄ssū cui⁹ spūs. ⁊ iō ad huiusmōi expositionem
 subdit: Et q̄cūq̄ dix. v̄bū s̄ si. hoīs remit. ei. Ideo p
 vniuersalē cōmōtationē oīs blasphemie eminē
 tius voluit exp̄nere blasphemā q̄ dī s̄ filii⁹ hoīs:
 quā in enāgelio fm iohāne valde grauē ondit: vbi
 ait de spūscō. Ne arguet mūdū de pctō: de iusticia:
 ⁊ de iudicio. de pctō quidē q̄z nō credūt in me. Se
 quitur: Qui aūt dī. s̄ spi. san. v̄bū: nō remit. ei neq̄ in
 hoc se. neq̄ in futuro. Nō ḡ hoc dī. p̄pterea q̄z ī tri
 nitate maior ē filio spūscūs: q̄ null⁹ v̄nq̄ vel here
 ticus dixit. **HYLA.** Quid aūt tam extra veniā ē q̄z
 in christo negare q̄z dei ē: ⁊ cōsistentē in eo paterni
 spūs substantiā adimere: cū in spū dei oē op⁹ consu
 met: ⁊ in eo deus mūdū recōcilians s̄b. **HIE.** Vel
 ita loc⁹ iste ē intelligend⁹: Qui v̄bū dixerit s̄ filium
 hoīs scandalizatus carne mea: ⁊ me hoīem tñ arbi
 trans: talis opinio atq̄z blasphemia quāq̄z culpa nō
 careat erroz: tñ h̄z veniā p̄p̄ corpis vtilitatē. Qui
 aūt manifesta intelligēs opa dei cū dei virtutē nega
 re non possit: eadē calūniā stimulat⁹ inuidia: ⁊ chri
 stū dei verbū ⁊ opa spūscūs dicit eē beelzebub: isti nī
 remittetur neq̄ in hoc seculo neq̄ ī futuro. **AVG.**
 de con. euā. S̄ si h̄ p̄p̄ica dictum eēt: p̄fecto de oī
 blasphemia tacere: ⁊ hec sola remissibilis videret:
 q̄z filii⁹ hoīs dicitur: q̄si cū hō solū putat. Aū v̄o p̄
 missū sit. Qē peccatū ⁊ blasphemia remittet hoib⁹:
 p̄culdubio ⁊ illa blasphemia q̄z patrē dicit illa ge
 neralitate cōcludit: ⁊ tñ hec sola irremissibilis diffi
 nit: q̄ dī s̄ spiritū sanctū. Nūqd̄ nā ⁊ p̄ formā serui
 accepit: q̄si sit maior spūscūs: Quis etiā nō cōiunct
 dixisse v̄bū s̄ spiritū sanctū anq̄z christian⁹ vel catho
 licus fieret: p̄mo ipsi pagani cū dicit christū magis
 cis artib⁹ fecisse miracula: nōne filēs sūt his q̄ dixe
 rūt eū in p̄ncipe demonioz eiecisse demōia: Iudei
 etiā ⁊ q̄cūq̄ heretici spiritū sanctū cōfiteť: s̄ negāt eū
 esse in corpe christi q̄d ē ecclesia catholica filēs sūt
 p̄phariseis q̄ negabāt spiritū esse in christo. Quidam
 etiā heretici ipsū spiritū sanctū vel creaturā eē contē
 dunt sicut arriani: etnomiani ⁊ macedoniani. v̄l eū
 p̄sus ita negant vt deū negēt eē trinitatē: s̄ solū pa
 trē eē deū asseuerāt: ⁊ ipsū aliq̄n vocari filiū: aliq̄n
 spiritū sanctū: sicut sabelliani. Photiniani quoq̄ pa
 trem solum eē dicētes deū: filiū v̄o non nisi hoīem
 negāt oīno tertiā esse p̄sonam spiritū sanctū. Dani
 festum est igit̄ a paganis iudeis ⁊ hereticis blasphe
 mari spiritū sanctū. Nunquid ergo deserendi sunt ⁊
 sine vlla spe deputādi: quib⁹ si nō est dimissū v̄būz

quod dixerunt s̄ spiritū sanctū inaniter eis promittitur
 tur q̄ ī baptismo siue ī ecclesia remissionem accipi
 ant pctōz. Nō enī dictū est: Non remittet ei in bap
 ptismo: sed neq̄ ī hoc seculo neq̄ in futuro. Et sic
 illi soli estimādi sūt ab huiusmōi grauissimi pecca
 ti reatu liberi: quia ab infantia sunt catholici. Non
 nullis aūt videt̄ eos tñmō peccare ī spiritū sanctū
 qui lauacro regeneratiōis abluti in ecclesia: ⁊ acce
 pro spūscō velut tanto postea dono saluatoris igra
 ti: mortifero aliquo peccato se imerserūt: qualia sūt
 vel adulteria vel homicidia vel ipsa discessio a noīe
 christiano siue catholica ecclesia. S̄ iste sensus v̄n
 de p̄bari possit ignozō cū ⁊ penitētie quozūq̄z cri
 minū locus in ecclesia nō neget: ⁊ ipsos hereticos
 ad hoc vtiq̄z corzipiendos dicat aplūs: Ne forte det
 illis deus penitētiā ad cognoscēdam veritatē. Post
 streto nō ait oīs qui fidelis catholic⁹ dicit̄ v̄n
 b̄ s̄ spiritū sanctū: s̄ q̄ dixerit: hoc est quicūq̄z dixe
 rit: non remittet ei: neq̄ in hoc seculo neq̄ in futu
 ro. **AVG.** de ser. oīm in monte. Vel aliē dicit iohā
 nes aplūs: Et peccatū ad mortē nō p̄ eo dico vt ro
 get quis. pctm aūt fr̄s ad mortē dico etiā: cū post
 agnitionē dei p̄ gratiā dñi nostri iesu christi quicūq̄z
 oppugnat fraternitatē: aut aduersus ipsam gr̄as
 qua recōciliatus est deo iudicē facib⁹ agitat. Tñ
 ius pcti tāta labes ē: vt deſcandi humilitatē subire
 non possit: etiā si peccatū suū mala cōscia ⁊ agnoscē
 ⁊ annuunciare cogat. Quis mentis affectionē p̄pter
 peccati magnitudinē iam dānationē aliquos habē
 credēd⁹ ē: ⁊ hoc fortasse est peccare in spūs sanctū.
 p̄ maliciā ⁊ inuidiā fraternā impugnare charitatem:
 p̄ acceptā gratiā spūscūs: q̄d peccatū oīs neq̄z hic
 neq̄z ī futuro seculo dimittit dī. vnde queri p̄t v̄n
 in spiritū sanctū iudei peccauerint q̄ dixerunt q̄z
 beelzebub p̄ncipe demonioz oīs demonia expel
 lebat: v̄t enī hoc in ipsū oīm dictū accipiamus. q̄
 de se dīc alio loco: Si patrē familias beelzebub vo
 cauerūt quantomagis domesticos eius: an qui de
 magna iudicē dixerant: ingrati tam p̄nt⁹ bene
 ficijs q̄uis nondū christiani fuerint: nō p̄pter ip̄s
 iudicē magnitudinē in spiritū sanctū peccasse cre
 dendi sūt. Non enī hoc colligit̄ de verbis dñi: vnde
 ri tñ p̄t adhuc eos monuisse vt accedat ad gr̄as
 non ita peccēt vt nūc peccauerūt. Nūc enim in filiū
 hoīs dixerūt verbū neq̄: ⁊ potest eis dimitti: si con
 uerſi fuerint ⁊ ei crediderint. Si aūt p̄ q̄z spiritū
 ctū acceperint: fraternitatē inuidere ⁊ gratiā quam
 acceperūt oppugnare voluerit: nō eis dimittit: neq̄
 in hoc seculo: neq̄ in futuro. Nā si eos sic haberi
 condēnatos: ut nulla spes reliqua illis esset: nō ad
 huc monēdo iudicaret cū addidit dicēs: Aut facite
 arborē bonā ⁊c. **AVG.** in li. retract. Hoc aut̄ non
 cōfirmari: q̄z h̄ putare me dixi: s̄ tñ addēdū fuit si
 hac tam scelerata mentis pueritate finierit banc vi
 tam: quoniā in quocūq̄z pessimo ī hac vita consum
 to: nō est vtiq̄z desperandū: nec p̄ illo impudenter
 orat̄: de quo non desperat. **AVG.** de ver. do. Et
 autem magnū secretū huius questionis. Lumen ḡ
 expositionis a dño queratur. Dico aūt charitatē v̄n
 stre forte in omnibus scripturis sanctis nulla ma
 ior questio: nulla difficilior inuenitur. Quis ergo
 vt aduertatis admoneo: non dixisse dominū: Quis

[Marginal notes in a smaller, cursive script, partially obscured and difficult to read.]

blasphemia spūs nō remittet: neq; dixisse q̄ dixerit
 quodcuq; verbū tra spūsanctū: s; q̄ dixerit verbū
 Quapropter nō ē necesse vt omnē blasphemiam ⁊
 de verbū qd̄ dī spūsanctū: remissionē quīsq; ex
 istimer nō habere. sed necesse ē plane vt sit aliquod
 verbū qd̄ si dicatur spūsanctū: nullā remissionem
 mereat. Solēt enī scripture ita loq; vt qm̄ aliqd̄ sic
 dī vt neq; ex toto neq; ex pte dictū sit: nō sit necesse
 vt ex toto fieri possit vt ex parte nō intelligat: sicut
 cū dñs dixit iudeis: Si nō venissem ⁊ locut⁹ eis nō
 fuisset: pctn̄ nō haberēt. Nō enī ita dictū ē: vt sine
 vilo oīno peccato vellet itelligi futuros fuisse iude
 os: sed eē aliqd̄ pctn̄ qd̄ nō haberēt nisi christ⁹ ve
 nisset. Quis autē sit iste mod⁹ spūsanctū ordo
 postulat vt dicam⁹: Innuat siquidē nobis ī patre
 auctoritas: in filio natiuitas: in spūscō patris filijq;
 cōitas. Quod ḡ eōe est patri ⁊ filio: p̄ hoc nos volue
 rūt habē cōionē ⁊ inter nos ⁊ secū. Charitas enim
 dei diffusa est in cordib⁹ nostris p̄ spūsanctū q̄
 datus ē nobis: ⁊ q̄ pctis alienabamur a possessiōe
 bonorū verorū: charitas operit multitudinē pctōrū:
 nō enī christus spūscō pctā dimittat: hinc itelligi
 pōt q̄ cū dixisset discipulis: Accipite spūsanctū
 orīno subicit: Si cui dimiserit pctā: dimittet illi.
 Prīmū itaq; credentiū bñficiū est ī spūscō remissio
 pctōrū: tra hoc donū gratiū loq; cor impenitēs.
 ipsa ḡ impenitētia ē spūscō blasphemia q̄ nō remittet
 neq; in h̄ seclō neq; in futuro. Quā enī spūsanctū
 quo pctā dimittit v̄bū valde malū siue cogitatioe
 siue lingua sua facit: qui s̄m duriciā cordis sui ⁊ cor
 impenitēs thesaurizat sibi irā in die ire. hec oīno im
 penitētia nō h̄ remissionē neq; in h̄ seclō neq; in fu
 turo: q̄ p̄nā impetrat remissionē ī h̄ seclō q̄ erit ī fu
 turo. sed ista impnā q̄ dīu quisq; ī hac carne viuūt:
 nō pōt iudicari. de nullo enī desperādū ē q̄ dīu pa
 tientia dei ad p̄nā adducit. Quid enī si isti quos
 in quocūq; genere erroris notas: ⁊ tāq; desperatis
 finos dñas atq; istā vitā finiat agāt p̄nā: iue
 niāt verā p̄nā ⁊ futuro: Dec at̄ blasphemia q̄ quis
 plura ⁊ plurib⁹ v̄bis t̄textā sit: solet n̄ scriptura cū
 am multa v̄ba verbū appellare. neq; enī vnū verbū
 locut⁹ ē dñs cū p̄pheta: ⁊ tū legit: Verbū qd̄ factū
 est ad illū vel ad illū prophetā. Dic autē fortassis ali
 qs̄ q̄rat v̄z t̄mō spūscūs pctā dimittat: an ⁊ p̄r ⁊
 filius. ipse enī fili⁹ de p̄re dīc: Dimittet vobis pater
 v̄r pctā v̄ra. ⁊ de se ait: Fili⁹ hoīs ptātē h̄z ī terra di
 mittēdi pctā. Cur ḡ illa ipenitētia q̄ nūq; dimittit:
 solū ad spūscū blasphemā dī p̄nē: tāq; ille q̄ in h̄
 ipenitētie pctō fuerit obligat⁹: dono spūscū resistē
 videat q̄ eo dono fiat remissio pctōrū. sed pctā q̄a
 p̄ter ecclesiā nō dimittit: ī eo spū dimitti oportebat
 quo ī vnū ecclesiā ḡregat. Remissio ḡ pctōrū quā to
 ta trinitas facit: p̄pe ad spūsanctū dī p̄nē. ipse enī spi
 ritus adoptiōis filiorū in quo clamam⁹ abba p̄r: vt
 ei possim⁹ dicē: Dimitte nobis debita n̄ra. ⁊ in hoc
 agnoscim⁹ sic dīc iohānes: Quā christ⁹ manet ī nos
 bis de spūscō quē dedit nobis. Ad ipsū etiā p̄tinet
 societas qua efficiamur vnū corp⁹ vnici filij dei: quod
 ammō societas p̄ris ⁊ filij ē ipse spūscū. us. quisq; ḡ
 reus fuerit impenitētia contra spūsanctū: in quo
 vnitas ⁊ societas cōmunionis cōgregatur ecclesie:
 nūq; illi remittitur. **CHRY.** Vel aliter s̄m p̄mā

expositionē: Iudei quidē ignorabāt christū q̄s eēt.
 spūs autē sancti sufficiens accepit experimētū: etenī
 p̄phete p̄ eum locuti sūt. Quō ergo dicit hec ē: Esto
 q̄ me offenditis. p̄pter carnē circūpositam: nūquid
 ⁊ de spūsancto habetis dicere: quoniā ignoramus
 eum p̄pter hoc non ignoscibilis est vobis hec blas
 phemia: ⁊ hic ⁊ illic dabitis vīdiciā. quia enī de
 mones eiscere ⁊ sanitates pficere: spūsancti est. Nō
 ergo mibi cōtumelias infertis solū: sed spūsancti
 cō: ideoq; vobis ineuitabilis erit cōdēnatio ⁊ hi
 ⁊ illic. Etenī hoīm hī quidē hic solū p̄nūf: sicut q̄
 indignū p̄cipauerūt mysterijs apud corinthios: hī
 autē illic solū sicut diues in inferno: hī autē hic ⁊ illic
 sicut ⁊ ipsi iudei qui ⁊ hic intolerabilia passi sūt hie
 rusalē capti: ⁊ ibi difficillimam sustinēt penam.
RABA. In hac autē auctoritate extinguitur he
 resis Origenis qui asserit post multa secula omnes
 pctōres veniā consecutores: que refellit p̄ hoc qd̄
 dicitur: q̄ non remittet neq; in hoc seculo neq; ī fu
 turo. **GRE.** in dialogo: Datur etiā itelligi quā
 dam culpas ī hoc seculo: quasdā vō in futuro relax
 rari. qd̄ enī de vno negatur de quibusdā ceditur:
 sed tū hoc de paruis minimisq; pctis fieri posse cre
 dendū est: sicut ē assidū ociosus sermo: imoderat⁹
 risus: v̄l pctn̄ cure rei familiaris que vir sine culpa
 vel ab ipsis agit q̄ culpam qualis debeāt declinare
 sciūt: aut in nō grauib⁹ culpis error ignorātie: q̄ etiā
 post mortē grauāt si nō in hac vita ad huc posūt mi
 nime fuerint relaxata. Hoc sciēdū ē q̄ illic saltē de
 minimis nil q̄sq; purgatiōis obtinebit: nisi q̄ hoc bo
 nis actib⁹ in hac vita posūt vt obtineat. p̄meretur.
**Aut facite arborē bonā ⁊ fructū
 ei⁹ bonū: aut facite arborē malam ⁊
 fructū ei⁹ malū. Siquidē ex fructu
 arbor agnoscf. Progenies viparū:
 quō potestis bona loqui cū sitis ma
 li? Ex abūdantia enī cordis os loq
 tur. Bonus hō de bono thesauro
 pfert bona: ⁊ malus homo de ma
 lo thesauro profert mala.**
CHRY. Post priores redargutiones rursus eos
 aliter confundit. hoc autē facit nō vt seipsū accusatio
 ne liberet. ad hoc enim sufficiebant priora: sed eos
 corrigere volens. v̄n dicit: Aut facite arborē bonā
 ⁊ fructū eius bonū: aut facite arborē malam ⁊ fru
 ctū eius malū. Ac si dicat: Nullus vestrū dicit q̄ ma
 lum est aliquos a demone liberare. sed quia opib⁹
 nō maledicebant: sed diabolū dicebāt hoc opantez
 demōstrat q̄ h̄c accusatio ē p̄ter cōsequentia reꝝ ⁊
 p̄ter oēs cōceptiōes. talia autē cōfingē ē imēse verēcū
 die. **HIE.** Cōstringit ḡ eos sylogismo quem greci
 vocāt a fiction: nos tenitabilē possum⁹ appellare: q̄
 interrogatos hincinde cōcludit: ⁊ ī vtroq; corū imp̄mit.
 Si inq̄t diabol⁹ malus ē: bona opa facere nō pōt.
 si autē bona sūt q̄ facta cernitis: sequitur vt nō sit dia
 bol⁹ q̄ illa fecit. neq; enī fieri pōt vt ex malo bonū:
 aut ex bono oriatur malū. **CHRY.** Etenī arboris
 diiudicatio a fructu apparet: nō fructus ab arbore.

ppter honore christi nullam passus cum de peccatis agitur... ppter honore christi nullam passus cum de peccatis agitur... ppter honore christi nullam passus cum de peccatis agitur...

In illo die exiens iesus de domo sedebat secus mare. Et congregate sunt ad eum turbe multe...

Et dum seminat: quodam ceciderunt secus viam... Et dum seminat: quodam ceciderunt secus viam... Et dum seminat: quodam ceciderunt secus viam...

CHRYS. Postquam increpauerat eum... RABA. Uel quod ascendens nauem sedebat... CHRYS. Postquam increpauerat eum... RABA. Uel quod ascendens nauem sedebat...

Marginal glosses on the right side of the page, providing commentary on the main text.

cinus quosdam iudeorum fuisse sanabiles: sed tanto timore superbie periclitatos: ut eis expediret primo non credere: ut non intelligerent dominum loquentem parabolis: quibus non intellectis non in eum crederent. Non credentes autem cum ceteris desperatis crucifugerent eum: atque ita post eius resurrectionem conuerterent: quando iam de reatu mortis domini amplius humiliati diligenter: a quo sibi tantum scelus dimissum esse gauderent: quoniam tanta eorum superbia tali humilitione esset deicienda: quod incognite dictum esse quilibet arbitretur: si non ita contigisse in actibus apostolorum manifeste legerit. Non ergo abhorret: quod ait iohannes: propterea non poterant credere quia excecavit oculos eorum: ut non viderent. Ab ea sententia qua intelligimus id excecatos ut conuerterent: hoc est id eis per obscuritates parabolorum occultatas sententias domini ut post eius resurrectionem salubriori penitentia respicerent: quia per obscuritates sermonis excecati: dicta domini non intellexerunt: et ea non intelligendo non in eum crediderunt: non credendo eum crucifixerunt: atque ita post resurrectionem miraculis que in eius nomine fiebant exterriti: maioris criminis reatu compuncti sunt: et pertrati ad penitentiam. deinde accepta indulgentia ad obedientiam flagrantissima dilectione conuersi: qui blasphemiam autem non profuerit illa cecitas ad conversionem.

REMI. Et quantum ad hoc potest hec sententia sic intelligi: ut in omnibus subaudiatur non hoc modo: ne quibus oculis videant et neque auribus audiant: et nequando corde intelligant: et nequando conuertantur et sanentur eos. **GLO.** Sic ergo oculi eorum qui vident et non vult credere sunt miseri: vestri autem beati. unde sequitur: Vestri autem beati oculi quia vident: et aures vestre quia audiunt. **HIERO.** Nisi autem supra legissetur auditores ad intelligentiam provocatos: salvatore dicente: Qui habet aures audiendi audiat. putarem nunc oculos et aures que beatitudine accipiunt corporales intelligi. Sed mihi videntur oculi illi beati: qui christi possunt agnoscere sacramenta: et ille beate aures de quibus isaias loquitur: Dominus apposuit mihi aurem. **GLO.** Mens enim est oculus quia naturali vigore intelligendum aliquid dirigit: auris quia alio docente discit. **HYLA.** Uel apostolici temporis beatitudine docet: quorum oculis atque auribus contigit dei salutem visere et audire prophetis atque iustis cupientibus videre et audire in plenitudine temporum destinatum. unde sequitur: Amen quippe dico vobis: quia multi prophete et iusti cupierunt videre que vos videtis: et non viderunt: et audire que vos auditis: et non audierunt.

HIERO. Uides autem huic loco illud esse contraarium quod alibi dicitur: Abraam cupiuit videre dies meos: vidit et gauisus est. **RABA.** Isaias quoque et micheas et multi alii prophete viderunt gloriam domini qui etiam propterea videntes appellati sunt. **HIER.** Non autem dixit prophete et iusti: sed multi. Inter multos. non potest fieri ut alii viderint: alii non viderint: sed in hoc periculosa sit interpretatio: ut inter sanctorum merita discretionem quilibet facere videamur. sed quantum ad fidem de christo habitam: ergo abraam vidit in enigmate: non vidit in specie. vos autem in presentiarum tenetis: et habetis dominum vestrum: et ad voluntatem interrogatis. conuersimini ei. **CHRY.** Nec ergo qui apostoli viderunt et audierunt: presentiam suam dicit:

miracula: voce: et doctrinam. In hoc autem non solum malis: sed his qui boni fuerat eos proponit. Etenim antiquis iustis beatiores eos dicit: quoniam non solum quod iudei non viderat hi vident: sed et que iusti et prophete cupierunt videre: et non viderunt. Illi enim fide solum considerauerunt: hi autem visu et multo manifestius. Unde autem qualiter veteri testamentum copulat nouo. non enim si prophete alieni cuiusdam et contrarii dei serui fuissent: christum cupiuisent.

¶ Vos ergo audite parabolam seminantis: Omnis qui audit uerbum regni et non intelligit: uenit malus et rapit quod seminatum est in corde eius. hic est qui secus uiam seminatus est. Qui autem super petrosa seminat est: hic est qui uerbum audit: et continuo cum gaudio accipit illud. Non habet autem in se radicem: sed est temporalis. Facta autem tribulatione et persecutione propter uerbum continuo scandalizatur. Qui autem seminatus est in spinis hic est qui uerbum dei audit: et sollicitudo seculi istius et fallacia diuitiarum suffocat uerbum: et sine fructu efficitur. Qui uero in terram bonam seminatus est: hic est qui audit uerbum et intelligit et fructum affert: et facit aliud quidem centesimum: aliud autem sexagesimum: aliud uero tricesimum.

¶ GLO. Dixerat superius quia iudeis non est datum nosse regnum dei: sed apostolis. et ideo concludit dicens: Vos ergo audite parabolam seminantis. quibus scilicet committuntur celi mysteria. **¶ AVG.** super genesim ad litteram. viii. Quod narrauit euangelista factus est: dominum. scilicet talia locutus fuisse: ipsi autem domini narratio parabola fuit: de qua nunquam exigit ut etiam ad litteram facta monstrarentur: que sermone profuerunt.

¶ GLO. Unde parabolam exponens subdit: Omnis qui audit uerbum regni et non intelligit. sic construendum est: Omnis qui audit uerbum regni. id est predicationem meam que ad regnum celorum adipiscendum ualet: Et non intelligit. Quomodo autem non intelligat subiungit. Uenit enim malus. id est diabolus: Et rapit quod seminatum est in corde eius. Omnis inquit qui talis est: hic est qui secus uiam seminatus est. Notandum est autem quod seminatum diuersis modis accipit. Dicit enim et semen seminatum: et ager seminat: quod utriusque hic iucitur. Ubi enim ait: Rapit quod seminatum est: de semine intelligendum est. ubi autem sequitur: Secus uiam seminatus est. non de semine: sed de loco seminis intelligendum est. id est homine: qui est quasi ager diuini uerbi semine seminat. **¶ REMIGI.** His autem uerbis exponit

domin⁹ quid sit semen: verbum. s. regni. i. euāgelice doctrine. Sūt enī nōnulli q̄ verbū dei nulla cordis deuotiōe suscipiūt: et iō semē vbi dei qd̄ in eoz cordibus semināf: demones q̄si semē vie trite subito auferūt. Sequit̄: Qui autē ē semināf? supra petrā: s. verbū audit. et. Semē enī vbi dei qd̄ in petrā. i. corde puro et indomito semināf fructificare nō potest: qz multa est ei duricia: et parū celeste desiderū. vnde ppter nimā duriciā non habent in se radicem.

HIERO. Attende autē quod dicitur sit: Continuo scādalizatur. Et q̄ aliqua distātia iter eū q̄ multū tribulationib⁹ penitq̄ cōpellit christū negare: et eū q̄ ad p̄mā p̄fectionē statim scādalizaf: et corruit. de qua hic loquit̄. Sequit̄: Qui autē semī. ē in spi. Vbi videt̄ et illō qd̄ iuxta l̄ram ad adam dicit̄: Int̄ spinas et tribulos panē tuū manducabis. hoc significare mystice q̄ quicūq̄ seculi se dederit voluptatibus curisq̄ istī mūdī: panē celestē et cibū vep̄ iter spinas comedit. **RABA.** Recte autē spine vocant̄ qz cogitationū suaz punctionib⁹ mētem lacerāt et q̄si strāgulando spiritales virtutes: fruct⁹ gignere nō pmit tūt. **HIERO.** Et elegāter adiūrit: Fallacia diuitiū anī suffocat vbi. Blāde enī sūt diuitiē: aliō agētes aliud pollicētes. Lubrica est illaz possessio: dū huc illucq̄ circūferunt: et instabili gradu vel hītes deserunt: vel nō hītes reficiunt. vñ et dñs diuites asserit difficulter intrare in regnū celoz suffocantib⁹ diuitiis vbi dei: et vigore v̄tutū emolientibus.

REMI. Et sciendū qz his trib⁹ generib⁹ terre neq̄ cōprehē dunt oēs q̄ vbi dei audire p̄nt: s. nō ad salutē pdu cere nō valēt. Excipiūt gētiles: q̄ nec audire meruerunt. Sequit̄: Qui vō i terrā bonā semināf ē. Terra bona ē fidelis sc̄cia electoz siue mens sanctoz: que vbi dei cū gaudio et desiderio: et cordis deuotione suscipit: et inter p̄pera et aduersa viriliter conseruat: et ad futurū pducit. vnde sequit̄: Et facit fructū aliō centesimū: aliud sexagesimū: aliud vero tricesimū.

HIERO. Et notandū q̄ sicut in terra mala tres fuere diuersitates. s. sectus viam: et petrosa: et spinosa loca: sic in terra bona trina diuersitas est: centesimi: sexagesimi: et fructus tricesimi. Et in illa autē et i ista nō mutat̄ substātia: sed volūtas: et tā incredulo rū q̄ credētū corda sūt: q̄ semē recipiūt. vñ p̄mo dixit: Venit malus et rapit qd̄ seminātū ē i corde eius. et secūdo et tertio ait: Hic ē q̄ vbi dei audit. In expositione quoq̄ ire bone: iste est qui audit vbi. Primū ḡ debem⁹ audire: deinde itelligē: p̄ itelligētias fruct⁹ reddē doctrinaz: et facē vel ceteresimū fructū vel sexagesimū atq̄ tricesimū.

AVG. xxi. de ciui. dei: Qui dā putāt hoc sic eē itelligendū: q̄ scī p̄ suoz diuersitate meritoz: alij tricenos hoīes liberent: alij sexagenos: alij centenos: qd̄ in die iudiciū futuz suspicari solēt: nō p̄ iudiciū: q̄ opiniōe qdā cū vidēt hoīes ipunitatē puerisissime pollicētes: eo q̄ oēs isto mō ad liberatōez p̄tinē posse videāt: nō dicit bñ poti⁹ esse viuēdū vt iter eos q̄sq̄ reperiat̄: q̄ p̄ alijs iterecessuri sunt liberādīs: ne tā pauci sint vt cito ad numez suū peruenientes multi remaneant: qui erūt iam de penis illoz intercessione non possint: et in eis inueniat̄ tū quisquis sibi spem fructus alienj temeritate vanissima pollicet. **REMI.** Trecesimū ergo fructū facit qui fidem sancte trinitatis docet: sexagesimū

vō q̄ p̄fectionē bonoz opez cōmēdat: semario. n. mero ois mundi ornat⁹ cōplet⁹ ē. Centesimū aut fructū facit q̄ vitā eternā p̄mittit: centenari⁹ enī de lena trāsit ad dextrā. p̄ leuā aut vitā p̄is designat̄: p̄ dextrā futura. Aliū semē vbi et ei tricesimū fructus facit quādo bonā cogitationē gignit: sexagesimū q̄n bonā locutionē: centesimū quādo ad fructū boni opis pducit. **AVG.** de q̄. euā. Vel alij: Centesimus fruct⁹ est martyriū: ppter sc̄tatē vite vel oram ptū mortis. Sexagenari⁹ v̄ginū ppter otiiu interitū qz nō pugnat̄ cōsuetudinē carnis. solet enī otium cōcedi sexagenarijs p̄ militiam: vel p̄ actōes publicas: tricesimus vō coniugatoz: qz hec ē etas plantans ipi bñt acriore cōsuetudinē: ne libidib⁹ supent̄. Vel aliter cōsilligendū ē cū amore t̄paliū bonoz vt rō vincat: aut etiā edomit⁹ subitūsq̄ eē: vt cū surgēt ceperit facile rep̄nat̄: aut ita extict⁹ vt se omnino nulla ex parte cōmoueat. Ex quo fit vt ipsa etiā mortē p̄p̄ veritatē alij fortit̄ spernat̄: alij eq̄nimit̄: alij libent̄: q̄ tria genera fruct⁹ sūt ire triceni et sexagesimi et centesimi. In hoz aliquo genere inueniēd⁹ ē t̄pe mori sine siqs de hac vita recte cogitat̄ emigrare. Vel centesimus fruct⁹ v̄ginib⁹: sexagesim⁹ viduis et orib⁹: tricesim⁹ scō m̄rimonio deputaf. Nā ipsa digitoz diuictio: et q̄n molli se osculo complectens et federis maritum pingit et coniugem: sexaginta ad viduas: eo q̄ in angustia et tribulatione sunt posite. vnde et i ferioz digito deprimunt. quāto maior est difficultas ex pte quōsdā voluptatis illecebris abstinerētā to mai⁹ et p̄miū. Porro ceteresim⁹ numer⁹ a sinistra transit ad dextrā: et hīsdē qdē digitis non eadē manu circūlū faciens: exprimit virginitatis coronam.

ALIā parabolā p̄posuit illis dicens: Simile factū est regnū celoz homini qui semināuit bonū semē in agro suo. Cū autem dormirēt homines uenit inimicus ei⁹ et sup̄semināuit zizania in medio tritici: et abiit. Cum autē creuisset herba et fructū fecisset: tūc apparuerūt et zizania. Accedētes autē serui patrifamilias: dixerūt ei: Dñe nōne bonū semen semināsti in agro tuo? Uñ ergo habet zizania? Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit. Serui autem dixerunt ei: Quis imus et colligimus ea? Et ait: Nō. Ne forte colligentes zizania eradicetis simul et triticū. Simite utraq̄ crescere usq̄ ad messem: et tempore messis dicam messozibus: Colligite primū zizania et alligate ea in fasciculos ad cōburendum: triticū autē congregate in horreum meum.

[Marginal notes in a smaller script, partially illegible due to fading and angle.]

voluit: de qua crescentibus zizaniis quasi patienter ferens ait: Amicus homo hoc fecit. patientia nobis comendavit. ubi vō ait: Ne forte colligentes zizania. donavit nobis discretionis exemplū. Quādo autē subiungit: Sinite utraq; crescere vsq; ad messem comendavit longanimitatē. Ad vltimū iusticiā cui dicit: Alligate ea in fasciculos etc.

Aliam parabolam proposuit eis dicens: Simile est regnū celozum grano synapis: quod accipiens homo seminavit in agro suo: quod minimū quidem est omnib; seminib;.

Cum autem creuerit: maius ē omnibus oleribus: et fit arbor ita ut volucres celi veniant et habitent in ramis eius.

CHRY. Quia dñs dixerat q; de semine tres ptes perent: et saluatur vna. et in ipsa rursus que saluat: multa efficitur iactura. ppter zizania que sup seminantur: ne dicerēt: Qui ergo erūt et quanti fideles? consequēter hūc timorē aufert p parabolam synapis. et ideo dicit: **Aliam parabolā pposuit eis dicens: Simile est regnū celozum grano synapis.** **HIERO.** Regnū celozū pdicatio euangelij est et noticia scripturarum que ducit ad vitam: de qua dicitur ad iudeos: Auferetur a vobis regnū dei. huiusmodi ergo regnū celozū est simile grano synapis. **AVGV.** de que. euan. Granū nāq; synapis ad feruorez fidei ptingit: vel eo q; dicatur venena expellere. **Sequitur:** Quod accipiens hō seminavit in agro suo. **HIE.** Homo qui seminat in agro suo a plerisq; saluator intelligitur: qui in animis credētū seminat. Ab alijs ipse homo seminans i agro suo. i. in corde suo. Quis autē est iste qui seminat: nisi sensus noster et animus qui suscipiēs granū pdicationis: et fouēs sementē bumore fidei facit in agro sui pectoris pullulare? **Sequitur:** Quod minimū quidem est omnib; seminibus. **Predicatio euangelij minima est omnib; disciplinis.** ad primā quidē doctrinā fidem nō habet veritatis: hominē deū: deum mortuū: et scandalum crucis pdicans. confer huiusmodi doctrinā dogmatibus philosophozū et libris eoz: et splēdozi eloquētie: compositioniq; sermonū: et videbis quāto min; sit ceteris seminib; semen euangelij. **CHRY.** Uel minimū semē euāgelij: quia discipuli vniterfis erāt imbecilliores: sed tñ qz magna erat virt; in eis: et parua est eozū pdicatio vbiq; terraz. et ideo sequit;: **Cum autem creuerit: maius est omnibus oleribus. i. dogmatibus.** **AVGV.** de que. euāge. Dogmata autē sunt placita sectarū. i. vt placuit sectis. **HIE.** Philosophozū enī dogmata cū creuerint: nihil mordax: nihil vitale demonstrant: totū placidū marcidūq; ebullit in olera et in herbas que cito arefcūt et corruūt. **Predicatio autē euangelica que parua videbatur in principio: cum vel in aiām credētis: vel in totū mūdū fata fuerit: nō erurgit in olera: sed crescit in arbore: ita vt volucres celi quas uel aias credētū: vel fortitudines dei seruitio mancipatas sentire**

debent: veniāt et habitēt in ramis eius. vnde seq;: **Et fit arbor ita vt volucres celi veniāt et habitent in ramis ei;.** Ramos puto euāgelice arboris q; de grano synapis creuerint: dogmatū esse diuersitates: in quib; supradictarum volucz vnaqueq; requiescit. **Assumam; et nos pennas colūbe: vt ad altiora volitantes possim; habitare in ramis hui; arboris: et nō dos nobis facere doctrinarū: terrenaq; fugiētes ad celestia festinare.** **HYLA.** Uel grano synapis seip sum dñs cōpauit: acri semini et oim feminū mīmo: cui; virtus pfluris accendit. **GRE.** xix. moza. **Ipe** quidē est granū synapis qui in hozto sepulture plā tatus arbor magna surrexit. Granū nāq; fuit cū moreret: arbor cū resurgeret: granū p humilitatē carnis: arbor p potentia maiestatis. **HYLA.** Granū igitur hoc postq; in agro seminātū fuit. i. vbi a ppo cōphēsus et tradit;: mozi tanq; in agro fuit fatio ne quadā corpis cōsepult;: vltra mensurā oim ole rū excreuit: et vniuersam pphetarū gloriā excedit. **Oleris enī vite tanq; egrotō isrl; data ē pdicatio pphetarū: sed iā in ramis arboris celi volucres inhabitāt: aplos. s. ex christi virtute ptenfos: et mundum inumbrantes in ramis intelligim;: in quo gentes in spe vite aduolabūt: et aurarū turbine. i. diaboli spū flatuq; vexate: tanq; in ramis arboris quiescent.** **GRE.** xix. moza. **In istis etiā ramis volucres requiescunt: qz sancte anime quibusdā virtutū pennis a terrena cogitatione se subleuant: in eoz dictis atq; cōsolatiōibus ab hmoi fatigatiōe vite respirant.**

Aliaz parabolam locut; est eis: Simile ē regnū celozū fermēto: qd acceptū mulier abscondit in farine satis trib; donec fermētātū est totū.

CHRY. Ad idē ostendendū dñs apponit parabolam de fermēto. vñ dicitur: **Alia pabolā locut; est eis: Simile est regnū celozū fermēto. q. d. Sicut fermentū multā farinā tranmutat in suā virtutē: ita et vos totū mūdū tranmutabitis.** **Et vide ibi prudentiā: ea enī que sunt nature inducit: demonstrā qñ sicut illa possibile ē fieri: ita et hoc. Nō autē dixit q; posuit simpliciter sed abscondit: ac si diceret: Ita et vos cū subiecti fuerit; impugnatōibus vestris: tunc eos supabitis. **Et sicut fermentū suffoditur quidez: non autē destruit;: sed paulatim ad suū habitum oia tranmutat: sic et in pdicatione vestra continget. nō itaq; qz multas dixi supuenturas vobis veratiōes timeatis: ita enī fulgebitis et oēs supabitis. tria autē fata hic p multis posuit. hūc enī numer; determinatum p multitudine indeterminata accepit.** **HIE.** Satu autē ē gen; mensure iuxta morē puincie palestine: vñ et dimidiū modii accipiēs. **AVG.** de q. euan. **Uel fermētū dicit dilectionē eo q; feruescē facit et exercitat. Mulierē sapiētia dicit. In farine autē satis trib; intelligū vel tria illa i hoie: ex toto corde: ex tota aia: et ex tota mēte. vel tria illa fructifera: centesimū: sexagesimū: et tricesimū. vel tria illa genera hoim: noe: daniel: et iob. **RABA.** Dicit autē: **Donec fermētātū totū. qz charitas i nra mēte recondita eo usq; crescē dedit: vt totā mēte i sui pfectiōez omutet qd b; ichoat; i futuro vō pscit.** **HIE.** Uel alii: **Mu******

lier ista q̄ fermētū accipit: et abscondit p̄dicatio mibi videt̄ aplica vel ecclesia de diuersis gētib⁹ congregata. hec tollit fermētū: intelligētia. s. scripturarū et abscondit illud in farine satis trib⁹ vt spūs aīa et corp⁹ in vnū redacta nō discrepēt inter se. Uel aliē: Legimus in platone tria eē i aīa: rōnale: irascibile: et concupiscibile. et nos q̄ si acceperim⁹ fermētū euangelicū sacraz scripturaz: in rōne possideam⁹ prudentia: in ira odiū vitia: in desiderio cupiditatē vītū: et hoc totū fiet p̄ euangelicā doctrinā quā nobis mat̄ ecclesia p̄stitit. dicā et quozūdā intelligētia: mulierē istaz et ipsi ecclesia interpretant̄: q̄ fidē hoīs farine satis tribus cōmiscuit. s. credulitatē patris et filij et spūs sc̄i: cui in vnū fuerit fermētata: non nos ad triplicē deū: sed ad vni⁹ diuinitatis p̄ducit noticiā: pius quidē sens⁹: sed nūq̄ p̄bole et dubia enigmatū intelligētia p̄st ad auctoritatē dogmatū p̄ficē. HYL A. Fermētō se dñs cōpauit. fermētū enī de farina ē: qd̄ vītutē acceptū acertio sui generis reddit. hoc autē fermētū acceptū mulier synagoga. s. p̄ iudiciū mortis abscondit hoc: aut in farine mensuris tribus. i. legis: p̄phetaz: euāgelioz equalitate cooptū. oīa vnū fec̄: vt qd̄ lex cōstituit. p̄phē nūciauerūt: idipsū euāgelioz p̄fectōibus expleat̄: q̄q̄ ad triū gētū vocatiōz: ex sem chā et iaphet: tres mēsuras farine eē referendas sensisse multos memini. S; nescio an hoc ita opinari rō p̄mittat. cum etsi omniū gētū vocatio sit: i his tamē christus nō abscondit sed ostendit: et i tanta infidelium multitudine fermentatū est totū.

Hec oia locut⁹ ē iesus i pabolis ad turbas: et sine pabolis nō loq̄baf̄ eis: ut impleret qd̄ dictū erat p̄ p̄phetā dicētē: Aperia in pabolis os meū: eructuabo abscondita a p̄stitutione mundi.

CHRY. Post pmissas pabolas ne aliq̄s optiaref q̄ christ⁹ nota induceret: induxit euāgelista p̄phetā etiā hūc p̄dicentē doctrine modū. Et iō dic̄: Hec oīa locut⁹ ē. i. pa. ad turbas. **MAR** at̄ ait: Quī sicut poterāt audire: loq̄baf̄ eis s̄monē i pabolis. vñ nō mireris si de regno disputās granī et fermētū memineris: hoīb⁹ .n. loq̄baf̄ ideotil⁹ et indigētib⁹ ab his induci. **REMI.** Parabola grece: latine d̄r similitudo per quā veritas demōstrat̄. Dñidit q̄ppe in ipa similitudie q̄sdā figuras v̄boz et imagines veritat̄. **HIE.** Nō autē discipulis sed turbis pabolas loq̄baf̄: et vsq̄ hodie turbe i pabolis audiūt. et iō c̄r: Et sine pabolis nō loq̄baf̄ eis. **CHRY.** Quāuis enī multa sine pabolis turbis dixerit: s; tñ tūc nihil. **AVG.** de con. euā. Uel hoc d̄r: nō qz nihil p̄prie locut⁹ ē: s; quia nullū fere sermonē explicauit: vbi nō p̄ pabolā aliq̄ qd̄ significauit: q̄uis in eo aliqua et p̄prie dixerit: ita vt sepe iueniatur tot⁹ sermo ei⁹ pabolis explicatus: tot⁹ autē p̄prie dicit̄ null⁹ iueniat̄. Explicatos at̄ sermones dico q̄i ex aliq̄ occasiōe rez incipit loq̄: quousq̄z terminet̄ q̄cqd̄ ad ipsam rē p̄tinet: et trāseat ad aliud. Nōnūq̄ sane alius euāgelista conrexit: qd̄ ali⁹ diuersis tpib⁹ dictum indicat. non enī oīno fm rez gestaz ordinē: s; fm sue q̄sq̄ recordationis

facultatē narrationē quā exorsus ē noiātr̄. Quare autē in pabolis loq̄ref: manifestat euāgelista cū subdit: Ut adimpleret qd̄ dī. ē p̄ p̄p̄. dī. Aperia i pabolis os meū eruc. absco. a consti. mudi. **HIE.** Hoc testimonij de. lxxvij. psalmo sūptū ē. Legi in nōtallis codicib⁹ eo loco vbi nos posuim⁹ et vulgata edidit h;: Ut adimpleret qd̄ dictū ē p̄ p̄p̄. dī. dicētē scriptū ē: p̄ itaia p̄p̄. dī. dicētē **REMI.** Unde p̄p̄. dī. obicit fidelibus: Euāgelista vñ tate insipientie fuit: vt qd̄ repitur in psalmis: ipse deputauerit isaie. **HIE.** Quia ḡ mime iueniebat i itaia arbore: postea a prudētib⁹ viris eē sublatū. S; mibi in p̄p̄. dī. ita edidit: Qd̄ scriptū ē p̄ asaph p̄p̄. dī. dicētē. Septuagesim⁹ enī septim⁹ psalm⁹ de quo sūptū ē h̄ re stimonij: Asaph p̄p̄. dī. inscribit̄: et p̄mū scriptoraz nō intellexisse asaph: et putasse scriptoris vītū: atq̄ emēdasse nomē isaie: cui⁹ vocabulū manifest⁹ erat. **Sciēdū ē itaq̄ qd̄ nō solū dauid: s; etiā ceteri quoz in psalmis et hymnis et canticis dei p̄scripta sūt nomē p̄p̄. dī. sūt appellādi: asaph videlz et idub et osru tes: et reliq̄ quos scriptura cōmemorat: qd̄q̄ p̄p̄. dī. dñi d̄r: Aperia i pabol⁹ os meū. Cōsiderādū autē et iueniēdū describi egressū israelis ex egypto: et oīa signa narrari q̄ i exodi cōtinēt̄ historia. Et quo intel ligim⁹ vniuersa illa q̄ ibi scripta sūt pabolice sentē da et manifestare abscondita sacra. Hoc enī saluator edictuz se eē p̄mittit dicēs: Aperia in pabolis os meū. **GLO.** q. d. Qui pius locut⁹ sū p̄p̄. dī. mō in p̄p̄. dī. aperia os meum in parabolis: et eructuabo de thesauro mei secreti: emittam mysteria que abscondita erant a p̄stitutione mundi.**

Tūc dimissis turbis uenit i domū: et accesserūt ad eū discipuli ei⁹ dicentes: Ediffere nobis pabolā zizaniarū agri. Qui rñdēs ait: Qui semiat bonū semē est fili⁹ hoīs. Ager autē ē mūd⁹. Bonū uero semē: hi sūt filij regni. zizania autē filij sūt nequam. Inimic⁹ autē q̄ seminauit ea ē diabolus. Messis uero p̄sumatio selti. Messozes autē angeli sūt. Sic ergo colligūt zizania et igni p̄burunē: sic erit in p̄sumatōe selti. Mittet filius hoīs angelos suos et colligent de regno ei⁹ oīa scādala: et eos qui faciūt iniquitatē et mittēt eos i caminū ignis. Ibi erit flet⁹ et stridor dentū. Tūc iusti fulgebūt sicut sol in regno pris eoz. Qui h; aures audiēdi audiat.

CHRY. Locut⁹ fuerat dñs turbis i pabol⁹ vt eos ad interrogandū inducēt: et q̄uis multa i pabol⁹ dicit̄: fer: null⁹ tñ eū interrogauit: et iō eos dimisit. vñ loq̄ tur: Tūc dimissis turbis venit i domū. Null⁹ autē eū scribāz sequit̄. vnde manifestū est qd̄ p̄pter nihil

... et discipuli ei⁹ dicentes: Ediffere nobis pabolā zizaniarū agri. Qui rñdēs ait: Qui semiat bonū semē est fili⁹ hoīs. Ager autē ē mūd⁹. Bonū uero semē: hi sūt filij regni. zizania autē filij sūt nequam. Inimic⁹ autē q̄ seminauit ea ē diabolus. Messis uero p̄sumatio selti. Messozes autē angeli sūt. Sic ergo colligūt zizania et igni p̄burunē: sic erit in p̄sumatōe selti. Mittet filius hoīs angelos suos et colligent de regno ei⁹ oīa scādala: et eos qui faciūt iniquitatē et mittēt eos i caminū ignis. Ibi erit flet⁹ et stridor dentū. Tūc iusti fulgebūt sicut sol in regno pris eoz. Qui h; aures audiēdi audiat.

Aut enim venerit finis mundi: tunc verum discernentur per
scilicet iudicium demonstrabit: et quasi in quodam detestissimo
portu boni mittentur in vasa celestium mansionum. malos
autem torquentes et ericandos: gerent flamma suscipiet.

Intellexistis hec oia? **D**icunt ei:
Etia. **A**it illis: **I**deo ois scriba do
ctus i regno celorum similis est homi
nifamilias: q pferet de thesauro
suo noua et uetera.

CHRYS. Recedentibus turbis omnis discipulis in pa
rabolis loquitur: ex quibus sapientiores sunt facti: ita quod in
telligunt que dicitur. **Q**uo circa dicit eis: **I**ntellexistis
hec oia? dicit eis: **E**tia. **H**IE. Ad apostolos enim per
prie sermo est: quos non vult audire tamen ut populum: sed etiam
am intelligere ut magistros futuros. **C**HRYS. De
inde quod intellexerunt: rursus eos laudat. unde sequitur:
Ait illis: **I**deo ois scriba do. in re. ce. si. e. hoi. p. rifa. q.
pferet de thesau. suo no. et uetera. **A**VG. xx. de ci.
dei: **N**on dicit **U**etera et noua. quod vniuersis dixisset nisi
maluisset meritum ordinem seruare quod temporum. **M**anis
chei etiam dum sola dei promissa noua tenere se arbitra
tur: remanet in vetustate carnis: et nouitate inducit
erroris. **A**VG. de que. euan. **U**tz aut ista conclusio
one exponere voluit que dixerit thesaurum i agro ab
scoditum: quoniam scriptura intelligunt que noie duorum
testamentorum noui et veteris concludunt: an omnino voluit
itum doctum habendum in ecclesia que etiam scripturas veteres
res pabolis explicatas intellexerit: ab istis notis ac
cipiens regulas: quod et ista omnia per pabolos enunciant
ut si ipse in quo illa complentur manifestantur: per pabo
las adhuc loquitur donec passio eius velum discindat: ut
nihil sit occultum quod non reueletur: multo magis illa que
tam longe de illo scripta sunt pabolis optata esse nouerit
mus: que cum iudei ad litteram acciperent: noluerunt esse do
cti in regno celorum. **G**RE. Sed si per nouum et vetus
quod dicitur: vtriusque testamentum accipimus? **A**braam do
ctum fuisse de negamus: que noui et veteris testamenti
est facta noui: mitem vba nunciant. **M**oyse quoque
quod docto patrifamilias comparare non possumus: quod est te
stamentum edocuit vetus: noui tamen dicta non protulit. **S**ed
in eo quod hic dicitur: intelligi valet: quod non de his que fuerant
sed de his qui in ecclesia poterant loquuntur: que tunc noua
et vetera pferunt: cum vtriusque testamenti predicamenta vo
cabuntur et moribus loquuntur. **H**YLA. Discipulis enim est
locutus: quos scribas propter scientiam nuncupat: eo quod
intellexerint ea que ille noua et vetera. i. in euangelij et
lege protulit que sunt eiusdem patrifamilias: vniuersaque
vtraque thesauri: ipsos etiam sub patrifamilias noie si
bi comparat: eo quod doctrinam de spiritu sancti thesauro suo
nouorum ac veterum sunt adepti. **H**IE. **U**el apostoli instru
cti scribe dicitur: que notarij saluatoris: qui verba illius
et precepta signabant in tabulis cordis carnalibus regno
rum celestium sacramentis: et pollebant operibus patrifamilias
licet: eicietes de thesauro doctrinarum suarum noua et ve
tera: ut quequid in euangelio predicabatur legis et propheta
rum vocibus comprobaret. **U**ni et sponsa dicit in cantico
canticorum: **N**oua cum veteribus fratruelis me? suauis tibi.

GLO. **U**el aliter: **U**et? est ut culpa humani generis
in eterna pena intereat: et nouum ut conuersus in regnum
viuat. **P**rius autem de regni similitudine thesaurum inuentum

ac margaritam bonam protulit: postmodum inferni penas
de malorum combustionem narrauit ad que in conclusione
subiungit: **I**deo doctus scriba. **A**c si dicat: **I**lle in sancta
ecclesia doctus predicator est: que et noua scilicet proferre de sua
uitate regni: et vetusta dicere de terrore supplicij: ut
vel pene terreant quos promissa non inuitant.

Et factum est cum summasset iesus
pabolos istas: et transiit inde. **E**t ueni
ens in patriam suam docebat eos in sy
nagogis eorum: ita ut mirarentur et dice
rent: **U**nde huic sapientia hec et uirtu
tes? **U**nde hic est fabri filius? **U**nde
mater eius dicitur maria: et fratres eius iaco
bus et ioseph et simon et iudas: et sorores
eius nonne omnes apud nos sunt? **U**nde
ergo huic oia ista? **E**t scandalizaba
tur in eo. **I**esus autem dixit eis: **U**nde
est propheta sine honore nisi in patria
sua et in domo sua. **E**t fecit ibi uirtu
tes multas propter incredulitatem illorum.

HIE. Post pabolos quas omnis ad populum est locutus
tutus: et quas soli apostoli intelligunt: transiit in patriam suam
ut ibi apertus doceat. **E**t hoc est quod dicitur: **E**t factum est cum
cessit. iesus pabolos istas transiit inde et uenit in patriam suam
in synagoga. **A**VG. de con. eua. **I**n supiori sermone
pabolos istarum sic transiit: ut non ostendat sequentis ordi
nis necessitate: profertim quod marcus ab istis pabolis non
in quod mattheus: sed aliud intendens in quod et lucas:
ita conuertit narrationem ut credibilis ostendat hoc esse
potius sequenter gestum quod ipsi duo sequenter adiungunt
de nauis. in qua dormiebat iesus: et de miraculo ex
pulsorum demoniorum: que mattheus superius recolens in pro
posito. **C**HRYS. **P**atriam autem eius? hanc nazaret vocat: non enim
fecit uirtutes multas: sed in capharnaum fecit multa signa.
sed doctrinam eis ostendit non minore admiratione habentes
que signa. **R**EMI. **I**n synagogis autem docebat: ubi
plurimum conueniebant: quod propter multorum salutem de celis
descendit ad terras. **S**equitur: **I**ta ut mirarentur et dicerent:
unde huic ista hec et uirtutes? **S**apientia refertur ad doctrinam:
uirtutes uero ad miraculorum operibus. **H**IE. **M**ira stultitia
nazarenorum: **M**iramur unde habeat sapientiam et uirtutes. sed
error in promptu est: quod fabri filium suspicant. unde et dicitur:
unde huic ista hec et uirtutes? **C**HRYS. **P**er oia que erant
insensati vilipendentes eum ab eo que estimabat esse pro:
quod uis multa horum exempla habentes i amicum tempus et patrum igno
bilitate nobiles uidentes filios: etenim dauid cuiusdam agri
cole iesse fuit filius: et amos cuiusdam pastoris et ipse pas
stor. **D**ixit enim propter hanc marie eius honorem: quoniam a
talibus existens talia loquebatur. etenim hoc erat mani
festum: quoniam non ex humana diligentia erat: sed
ex diuina gratia. **A**VG. in ser. de nati. **E**st autem pater
christi faber deus: que totius mundi opera fabricat. **E**t
archa noe disponebat. moysi tabernaculum ordinauit.
archam testamenti instituit. **S**abrum dixerit que materem ri
gidam explanat: ac cogitationes superbas ercidit. **H**Y
LA. **S**abrum etiam hanc erat filium ferrum igne vincetis ratione:

seculi virtutē iudicio decoquetis massāq; formātis in oē op^o vtilitatis humane formā. s. eozpōz nfoz i diuersa mēbroz ministeria: et ad oīa eterne vite opa fingentis. **HIE.** Cū aut errēt in patre: nō est mirā dū si errēt in fratrib^o. vñ subdit: Nōne ei^o mater d^r maria: et frēs ei^o iacobus et ioseph et simon et iudas et sorozes eius nōne apud nos oēs sūt. **HIE.** S bel uidiū: Fratres dñi hic appellātur filij matertere ei^o marie: et hec ē mater iacobī: et ioseph vxoz alphei. et hec dicta ē maria iacobi minoris. **AVG.** d q. euā. Non ergo mirū est dictos esse fratres dñi ex mater no genē quoscūq; cognatos: cū etiā ex cognatione ioseph dici potuerint frēs ei^o ab illis q eum patrem dñi esse arbitrabant. **HYLA.** In honozat q oīs a suis: et quāq; docēdi prudētia et opandi virt^o admis rationē cōmoueret: non tñ credunt hec in noīe dñi agere: et paterne artū quodā obprobrio lacefūt. In ter tot q magnifica que gerebat: corpis eius cōtēplatione cōmouebant. et iō dicit: Unde hnc oīa ista? **Seqf:** Et sic scādalizabātur in eo. **HIE.** Erroꝝ iudeoz salus nra est et hereticoz cōdenatio. intātū enī cernebāt hoīem iesū chzistū vt putarēt filiū fabri. **CHRY.** Intuere enī chzisti māsfuetudinē cōnuiciat^o est: sed cū mltā māsfuetudine nūdit. vñ seqtur: Ies^o at dixit eis: Nō ē ppheta sine honoz: nisi in patria sua et i domo sua. **REMI.** Propetā seipsū appellat: qd et moyses manifestat cū dicit: Propetā sus citabit de^o de frīb^o vestris vobis. Et hoc sciendū ē q: nō solū chzist^o q est caput oīm pphetaz: s; etiam hieremias daniel et ceteri minozes pphete maioris bonozis et dignitatis fuerūt apud exteros q; apud suos. **HIE.** Propemodū enī naturale ē ciues semper ciuib^o inuidere. nō enī cōsiderāt pntia fieri opa: s; fragilis recordātur infantie: qsi nō et ipsi p eozdez etatū gradus ac maturā etatē venerint. **HYLA.** In honozabilē etiā pphetā i patria sua eē nūdit: qz in iudea esset vsq; ad crucis sententiā cōdenādus et qz penes solos fideles dei virtus: et ppter eoz in credulitatē opibus diuine vtutis abstīnuit. vñ seqtur: Et nō fecit ibi virtutes multas ppter incredulitatē eoz. **HIE.** Non q etiā incredulis facē nō potuit vtutes multas: sed q ne multas faciens vtutes ciues incredulos cōdenaret. **CHRY.** Si aut admiratio eis adueniebat ex miraculis: quare nō multa fecit: qz nō ad ostensionē suā inspiciebat: s; ad ea q alijs erāt vtilia. hoc igit nō pueniēte desperit: qd erat suiipsi^o: vt nō penā ei^o augeat. Cur igit vel pauca fecit signa: vt nō dicāt: Si vtiq; facta eēt signa nos credidissē. **HIE.** Pōt etiā aliter intelligi q iesus despiciat in domo et in patria sua: hoc ē in populo iudeoz: et iō ibi pauca signa fecerit: ne penitus iexcusabiles fierēt. maiora autem signa quotidie in gētibus per apostolos facit: non tam in sanatione corpōz q; animarum salute. **CA. XIII.**

In illo tpe audiuit herodes tetrarcha famam iesu: et ait pueris suis hic ē iohānes baptista: ipse surrexit a mortuis: et iō virtutes opant i eo. Herodes enī tenuit iohannē et alligauit euz: et po

suit in carcerē ppter herodiadē uxorem fratris sui. Dicebat enim illi iohannes: Non licet tibi habere eam. Et uolēs illū occidere timuit populum: qz sicut pphetā cum habebat. **GLO.** Quia supra euāgelista cōsiderat quō phari sei chzisti miracula calūnantur: cōciues aut ei^o hic admirātes chzistū: tñ cōtēbant: refert nūc quā opationē ex auditis miraculis herodes de chzisto cōceperat. vñ dicit: In illo tpe audiuit herodes tetrarcha famā iesu. **CHRY.** Non absq; cā hic tēp^o euāgelista designat: sed vt discas tyranni supbia et negligentiā. neq; enī a pncipio didicit ea q erāt a chzistō: sed post plurimū tēp^o: sic etiā multi q i potestibus sūt: multa electiōe circūdati hōmī tarde addiscūt: qz nō multā horū faciūt curā. **AVG.** de con. euan. Dixit aut matthe^o: In illo tpe: nō in illo die vel ipsa hora. nā et marc^o quidē hoc eodē mō dicit: sed nō eodē ordine. sed postq; discipulos ad pncipiū dum misit: nulla tamē facta necessitate qua hoc cōueniēter gestū eē intelligeret. Lucas etiā narrandi eum ordinem tenet quē et marc^o: nec ipse tñ rerum gestaz ordinē fuisse eūdē credi cogit. **CHRY.** Vnde ergo q magnū qd ē virtus: nam et defunctū iohannem herodes formidauit: et de resurrectione philosofos: et ideo sequit. Et ait pueris suis: hic est iohannes baptista: ipse surrexit a mortuis et iō vtutes opant in eo. **RABA.** Sed quāta est invidia iudeoz ex isto loco docemur. Iohannē enī a mortuis potuisse resurgere nullo attestāte herodes alienigena nūciauit: Iudei vō chzistū quē pphete eoz pduxerant non resurrexisse: s; furtim ablatū eē credere malūt. in quo insinuat q pemptio: ē anim^o gētium ad credulitatē q; iudeoz. **CHRY.** Quidā at ecclesiasticoz interpū qrit quare herodes ista sit suspicatus: vt putet iohannē a mortuis resurrexisse: qsi alibi erroris nobis reddēda sit rō: aut ex his vrbis habeat occasionē heresis metemischosof: que p multos annoz circulos in diuersa corpa dicit aias innumerari: cū eo tpe quo iohānes decollat^o est dñs. xxx. annoz eēt. **RABA.** Bene autē de resurrectionis virtute oēs senserūt: q maioris potētie sūt sancti futuri cū a mortuis resurrexerint: q; fuere oiz ad huc carnis infirmitate grauarēf. ppterea dicit: Et ideo virtutes opant in eo. **AVG.** de con. euan. Lucas aut dicit: Et ait herodes: Iohannē ego decollauit: qd est iste de quo audio talia: Quia q hesitantē lucas cōmemorauit herodē: intelligendū ē aut post hanc hesitationē cōfirmasse in aīo suo qd ab alijs dicebatur: cū dicit pueris suis sicut h matthe^o narrat: hic est iohānes baptista. ita pncipiāda sunt hec verba: vt hesitantē adhuc iudicēt. vtroq; enī mō pncipiāri pōt: vt aut cōfirmatū eū ex alioz verbis accipiam^o aut adhuc eū hesitantē vt lucas cōmemorat. **REMI.** Forte aut queret aliquis: qre dicat mattheus In illo tpe audiuit herodes: cū longe sup^o dicat q mortuo herode reuert^o ē dñs ex egypto: Sed hec qd soluit si intelligat duos fuisse herodes. mortuū nāq; priore herode successit ei archelaus filius ei^o: qui post. x. annos relegatus ē apud viennā vrbem

ca. xiii. **CHRY.** In honozat q oīs a suis: et quāq; docēdi prudētia et opandi virt^o admis rationē cōmoueret: non tñ credunt hec in noīe dñi agere: et paterne artū quodā obprobrio lacefūt. In ter tot q magnifica que gerebat: corpis eius cōtēplatione cōmouebant. et iō dicit: Unde hnc oīa ista? **Seqf:** Et sic scādalizabātur in eo. **HIE.** Erroꝝ iudeoz salus nra est et hereticoz cōdenatio. intātū enī cernebāt hoīem iesū chzistū vt putarēt filiū fabri. **CHRY.** Intuere enī chzisti māsfuetudinē cōnuiciat^o est: sed cū mltā māsfuetudine nūdit. vñ seqtur: Ies^o at dixit eis: Nō ē ppheta sine honoz: nisi in patria sua et i domo sua. **REMI.** Propetā seipsū appellat: qd et moyses manifestat cū dicit: Propetā sus citabit de^o de frīb^o vestris vobis. Et hoc sciendū ē q: nō solū chzist^o q est caput oīm pphetaz: s; etiam hieremias daniel et ceteri minozes pphete maioris bonozis et dignitatis fuerūt apud exteros q; apud suos. **HIE.** Propemodū enī naturale ē ciues semper ciuib^o inuidere. nō enī cōsiderāt pntia fieri opa: s; fragilis recordātur infantie: qsi nō et ipsi p eozdez etatū gradus ac maturā etatē venerint. **HYLA.** In honozabilē etiā pphetā i patria sua eē nūdit: qz in iudea esset vsq; ad crucis sententiā cōdenādus et qz penes solos fideles dei virtus: et ppter eoz in credulitatē opibus diuine vtutis abstīnuit. vñ seqtur: Et nō fecit ibi virtutes multas ppter incredulitatē eoz. **HIE.** Non q etiā incredulis facē nō potuit vtutes multas: sed q ne multas faciens vtutes ciues incredulos cōdenaret. **CHRY.** Si aut admiratio eis adueniebat ex miraculis: quare nō multa fecit: qz nō ad ostensionē suā inspiciebat: s; ad ea q alijs erāt vtilia. hoc igit nō pueniēte desperit: qd erat suiipsi^o: vt nō penā ei^o augeat. Cur igit vel pauca fecit signa: vt nō dicāt: Si vtiq; facta eēt signa nos credidissē. **HIE.** Pōt etiā aliter intelligi q iesus despiciat in domo et in patria sua: hoc ē in populo iudeoz: et iō ibi pauca signa fecerit: ne penitus iexcusabiles fierēt. maiora autem signa quotidie in gētibus per apostolos facit: non tam in sanatione corpōz q; animarum salute. **CA. XIII.** **I**n illo tpe audiuit herodes tetrarcha famam iesu: et ait pueris suis hic ē iohānes baptista: ipse surrexit a mortuis: et iō virtutes opant i eo. Herodes enī tenuit iohannē et alligauit euz: et po

gallie. deide cesar augustus iussit diuidi illud regnu
i tetrarchias: z tres ptes dedit filiis herodis. Iste er
go herodes q iohānem decollauit: ē fili⁹ maioris he
rodis sub quo oīs nar⁹ est. z vt hoc oīderet euang
gelista addidit Tetrarcha. **GLO.** Quia vero dixer
at de opinione resurrectionis iohānis: cū nihil de
morte dixisset: iō reuertit⁹ z narrat qualiter obiret.

CHRY. Et hāc historiā nobis euāgelista nō pūci
paliter iducit: qz totū studiū fuit ei dicere de chris^o
z nihil aliud: nisi ad hoc cōferre deberet. Dicit ergo
herodes tenuit iohānez z alligauit eū. **AVG.** de
cō. euā. Lucas quidē nō eodē ordie id recordat: sed
circa baptisimū quo dñs baptizat⁹ ē. vii h⁹ p occupaf
se itelligit: vt narret qd multo post factū ē. **Luz. n.**
cōmemorasset iohānis verba de dño qz vti labrum
in manu e⁹ sit: cōtinuo h⁹ subiicit: qd nō continuo
factū esse iohānez euāgelista exponit: cū cōmemo
ret postea qz baptizat⁹ ē iesus isse eū i galileā: z p⁹
redisse i iudeā: z ibi baptizasse circa iordanē añqz iō
hānez i carcerē missus eēt. Sed nec mattheus nec
marc⁹ eo ordie de iohāne i carcerē misso i sua nar
ratione posuerūt: quo factū apparet in eorū scriptis.
nā z ipsi dixerūt tradito iohāne dñz isse i galileā: z
post multa q fecit ibi ex occasiōe fame venientis ad
berodē: de chris^o narrat oīa q de iohāne fuerūt in
cluso z occiso. Lām autē quare posit⁹ sit in carcerem
oīdit cū dicit: Propter herodiadē vxorē fratris sui
dicebat enī illi iohānez: Nō liceat tibi habere eā.
HIERO. Vel⁹ narrat hystoria: philippum herodis
maioris filiū fratrē hui⁹ herodis duxisse vxorē hero
diadē filiā arethe regis arabū: postea vero socerū e⁹
eroris qbusdā cōtra generū simulatib⁹ tulisse fili
am suā: z i dolore pōis mariti herodes inimici eius
nuptiis copulasse. q iohānez baptista q venerat in
spū z virtute helie: eadē auctoritate quo ille achab
conspuerat z isabel arguit herodē z herodiades qz
illicitas nuptias fecerit: z nō liceat fratre viuēte ger
mano vxorē ei⁹ ducere: malēs picitari apud regem
qz ppter adulationē eē inemor pceptozum dei.

CHRY. Nō nī vxori loquit⁹ sed viro ei⁹: qm̄ princi
palior erat hic. forsan enī legē iudeorū tenebat: z iō
iohānez eū ab adulterio p̄hibuit. **Sequit⁹:** Et volēs
eū occidere timuit populū. **HIERO.** Seditionē q
des populū verebat⁹ ppter iohāne a quo sciebat tur
bas i iordane plurimas baptizatas sed amore vince
bat vxoris: ob cuius ardorē etiā dei pcepta neglexe
rat. **GLO.** Timor enī dei corrigat: timor hominū
differt: sed volūtātē nō aufert. vii z auidiozes reddit
ad crimen: quos aliqui suspēdit a crimine.

**Die autez natalis herodis: salta
uit filia herodiadis in medio: z pla
cuit herodi.** Unde cū iuramēto pol
licit⁹ est ei dare: quodeūqz postulas
set ab eo. **At illa p̄monita a m̄re sua
da mibi inqz hic in disco caput iohā
nis baptiste.** Et cōtristat⁹ est rex. p
pter iuramentū autē z eos q pariter
recūbebāt iussit dari. **Disitqz z de**

collauit iohannē in carcere. **Et alla
tū ē caput ei⁹ i disco: z datū ē puelle
z illa attulit matri sue.** **Et acceden
tes discipulū ei⁹ tulerūt corp⁹ eius z
sepelierunt illud: z uenientes nun
cianerunt iesu.**

CHRY. Postqz enarravit euāgelista i carceratio
nē iohānis: psequit⁹ de occisiōe ipsi⁹ dicens: Die autē
natalis herodis saltauit filia herodiadis i medio.

HIERO. Nullū iuenim⁹ aliū obseruasse diē nata
lis sui nisi herodē z pharaonē: vt quozū erat par im
pietas esset vna solēnitas. **REMI.** Et sciendum qz
cōsuetudo ē nō solū diuinitū sed etiā pauperū mulier
rū: ita pudice filias suas nutrire: vt vit ab extraneis
videant⁹. Nec autē ipudica mulier ipudice filiā suam
nutriuit: quā nō docuit pudorē sed saltationē. **Nec
min⁹ reprehendend⁹ ē herodes q oblit⁹ ē demū suaz
eē aulā regiā quā p̄dicta mulier fecerat t⁹ estrū. vii
sequit⁹: Et placuit herodi. vii cū iuramēto pollicitus
ē ei dare quodeūqz postulasset ab eo. **HIERO.****

Ego autē nō excuso herodē qz iuitus z nolēs ppter
iuramentū homicidiū fecerit: q ad hoc forte iurauit
vt future occisionis machinas prepararet. aliqd n̄ si ob
iurandū fecisse se dicit: si matris: si patris postu
lasset iteritū factur⁹ fuerat: an nō: qd in se ergo res
pudiatur⁹ fuit: contēnere debuit i propheta. **ISI
DO.** In malis ergo pmissis rescide fide. Impia est
pmissio q scelere adimplet. Illud nō ē ot seruandū
sacramētū quo malū icaute pmittit. **Sequit⁹:** At il
la p̄monita a matre sua: da mibi inqz hic i disco ca
put iohānis baptiste. **HIERO.** Herodias enim ti
mēs ne herodes aliqñ respiceret vel philippo fra
tri amic⁹ fieret: atqz illicite nuptie repudio soluerent
moner filiā vt i ipo statim cōiunio iohānis caput
postuleret: digno cperi saltatiōis dignū sanguis pres
miū. **CHRY.** Duplex ē autē hic puelle accusatio: z
qm̄ saltauit: z qm̄ ita ei placuit: vt occisionē expete
ret i mercedē. Uide autē qualiter crudelis z qualiter
mollis ē herodes. seipm̄ enī obnoxiiū iuramēto facit
illā autē oīam petitiōis cōstituit. q ergo sciuit qd ex
ei⁹ petitiōe malū eueniebat: tristat⁹ est. vii sequit⁹: Et
cōtristat⁹ ē rex. vii enī etiā apud malos admirati
one z laudib⁹ digna ē. **HIERO.** Vel alit⁹: Lōsue
tudinis scripturarū ē: vt opinionē multozū sic nar
ret hystoric⁹: quo eo tēpore ab hominibus credebaf⁹ si
cut ioseph ab ipsa quoqz maria appellabaf⁹ p̄ iesu:
ita z nūc herodes dicit⁹ cōtristat⁹: qz h⁹ discubentes
putabāt. Dissimulatoz enī mētis sue z artifex homi
cidij tristitia p̄ferbat i facie: cū leticiā haberet i mē
te. **Sequit⁹:** Propter iurandū: aut ppter eos q par
ter recūbebāt iussit dari. **Secl⁹** excusat iuramento:
vt sub occasiōe pietatis ipius fieret. **Qd autē subiicit
Et ppter eos q pariter discubebāt: vlt oēs sceleris
sui eē cōsore: vt i luxurioso cōiunio cruento epule
deferrētur. **CHRY.** Si autē testes habere iuratio
nis formidauit: qto magis timuisse oportebat tam
inique occisiōis tantos testes habere. **REMI.** Sed
i eo min⁹ peccatū factū ē cā maioris peccati. nā qd
libidinosaz volūtātē nō extirxit: iccirco ad luxuriam**

ab ipso fiebat: ois studij supercedit retributionem. Jōq; cām talis curatiōis misericordiā ponit. Est autem magna misericordiā q; oēs curat: & fidē nō expetit. **HYLA.** Mystice autē dei verbū lege finita: nauē cōscendēs ecclesiā adiit: In desertū descendit. Relicta q̄ppe cōuersatiōe israel i vacua diuine cōgnitiōis pectora trāsūt. Turba autē hoc audiēs dñm de ciuitate seq̄ i desertū: de synagoga videlicet ad ecclesiā tendēs: quā vidēs misert⁹ ē: & oēm languorē ifirmitatēq; curat. obfessas. s. mētes & corda ifide litatis vitio ad itelligentiā noue p̄dicatiōis emēdat.

RABA. Illud quoq; notādū q; postq; oīs i desertū uenerit: secute sūt eū turbe multe. Nā aīq; ueniret i solitudinem gētiū: ab vno tantū populo colebat. **HIERO.** Reliquit autē ciuitates suas hoc ē p̄tinās cōuersatiōes & uarietates dogmatū. Egredis autē iesus signat q; turbe quidē habebāt eūdi uoluntatē: sed pueniēdi uires nō habuerūt: iō saluator egredis de loco & obuiam pergit.

Vesperare autē facto accesserūt ad eū discipuli ei⁹ dicētes: Desert⁹ ē locus & hora iā preterijt: dimitte turbas: ut euntes in castella emant sibi escas. Iesus autē dixit eis: Nō habent necesse ire: date illis uos manducare. Rñderunt ei: Nō habem⁹ hic nisi quinq; panes & duos pisces. Qui ait eis: Afferte mihi illos huc. Et cū iussisset turbā discubere sup fenū: acceptis qnq; panib⁹ & duob⁹ piscib⁹: aspiciēs in celū bñdixit & fregit: & dedit discipulis panes: discipuli autē turbis. Et māducauerūt oēs & saturati sūt. Et tulerūt reliquias duodeciz caphinos fragmētōrū ple nos. Manducatiū autē fuit numer⁹ quinq; milia uiroꝝ: exceptis mulieribus & paruulis.

CHRY. Turbarū fidē oñdit: q; dñm etiā famem patietes expectabāt vsq; ad uesperā. & iō sequit: **Vesperare au. fa. accesserūt ad eū discipuli ei⁹ dicētes: Desert⁹ ē loc⁹. Libatur⁹ quidē eos dñs expectat rogari: quā si vbiq; nō ifiliēs p̄ior miracula: sed uocat⁹. Jō aut null⁹ de turba accedit. uenerabant enī eū abundāter: & neq; famis sensū accipiebāt amore istātie. S; neq; discipuli accedētes dicūt: Liba eos. adhuc enī imp̄fecti erāt discipuli dispositi: sed dicūt: Desert⁹ ē loc⁹. qd enī uidebat iudeis i eremo eē miraculuz: cū dicerēt: Nūqd pōt pare mēsam i deserto: h & q opa oñdit. Propter h aut & i desertū eos ducit: ut si ne oī suspiciōe sit h miraculū: & null⁹ estimet ex castello aliquo p̄pe exiit i ferri aliqd ad mēsam. Sed quis desert⁹ sit loc⁹: tñ q; nutrit ozbe terrarū adest. tñ boza iā preterijt ut dicūt: tñ q; nō erat supposit⁹ lo**

quebat. **Et quis pueniēs discipulos dñs multos & firmos curauit: tñ iterim ita imp̄fecti erant: q; neq; qd de panib⁹ factur⁹ erat poterāt estimare. vñ subdūt: Dimitte tur. ut eūtes i castella emant sibi escas. Uide autē magistri sapiētiā. nō enī statim dixit eis: Ego cibabo eos. neq; enī hoc facile suscepisset. sed subdit: Iesus autē dixit eis: Nō habēt necesse ire: date illis uos māducare. **HIERO.** In quo puocat apostolos ad fractionē panis: ut illis se nō habere testatib⁹ magnitudo miraculi notioz fieret. **AVGV.** de cō. euā. Pōt aut mouere: si dñs fm narratiōnē iohānis p̄spectis turbis q̄sūt a philippo. unde illis esce dari possēt: quō sit uerū qd matthe⁹ h nar rat p̄t⁹ dixisse dño discipulos: ut dimitteret turbas quo possent alimēta emere de p̄rimis locis. Intel ligis ergo post hec uerba dñm inspexisse multitudinē & dixisse philippo qd iohānes memozat. **Matthe⁹** aut & alij p̄termiserūt: & oīno i talib⁹ questionibus neminē moueri oꝝ: cū ab alio euāgelistarū dici tur qd ab alio p̄mittit. **CHRY.** Discipuli uo ne q; p̄missa uerba directi sūt: sed adhuc ut homi los quunt. vñ seq̄: Rñderūt ei: Nō habem⁹ hic nisi qn q; pa. & duos pisces. **Addicim⁹** aut i h discipuloꝝ philosophiā: qualiter cōtempserūt: escā. xij. enī exi tes qnq; panes habebāt: & duos pisces. creptibilia enī illis erāt corpalia & a spiritualibus possidebant. Quia igit discipuli adhuc ad terrā trahēbāt: iā dñs iducere icipit q; ab i f̄a erant. vñ sequit: Qui ait eis afferte illos mihi huc. Propt qd aut nō facit panes ex nihilo qbus turbā pascat: ut. f. obstruat martiōis & māichei os: q; creaturas alienāt a deo: & p opa doceat oīa q; uident ei⁹ opa & creatiōes sūt: & ut oñdat qm̄ ipe est q; fruct⁹ tradidit: q; dixit a p̄cipio: **Terza** germinet herbā uirentē. neq; enī h min⁹ illo ē. **Nō** enī min⁹ ē de quinq; panib⁹ & duob⁹ piscibus: & de piscib⁹ similiter: q; de terra educē fructū: & ab a quis reptilia alia animata: qd demōstrabat euz esse dñm terre & maris. **Oporet** aut erudiri discipuloꝝ exemplo: qm̄ tñ pauca habuim⁹: oꝝ ea retribuere in digētib⁹. **Iusti** nanq; discipuli afferre qnq; panes nō dicūt: vñ mitigabim⁹ famē nostrā: sed obediunt cōfestim. vñ sequit: **Et cū iussisset turbā discubere sup fenū: acceptis qnq; panib⁹ & duob⁹ piscibus: aspiciēs in celū bñdixit ac fregit. Quare** asperit in celū & bñdixit: **Opotebat** nāq; credi de eo quoniam a patre ē. & quoniā ei equalis ē: equalitatē demon strabat: cū potestate oīa faceret. **A patre** autē esse se mōstrabat per h qd ad ipsum oīa referēs faciebat: i uocās eū ad ea q; fiebāt. & iō ut vtrūq; oñdat: nunc quidē p̄tate: nūc autē ozās miracula facit. **Deide** cōsiderandū q; i minorib⁹ respicit i celū: i maiorib⁹ autē cū p̄tate omnia facit. **Quādo** enim peccata dimi sit: mortuos suscitauit: mare refrenauit: occulta cor diū redarguit: oculos edidit ceci nati: que solius dei sunt nequaq; uidef ozans. **Quādo** aut panes multiplicari fecit: quod his omnib⁹ minus ē: tūc resper xit in celū: ut discas quoniā & in minorib⁹ nō aliunde uirtutē habet q; a patre. **Simul** autē erudit nos nō p̄ius tangere mēfaz donec gratias egerimus ei qui cibū dat nobis. **Propter** hoc etiā & in celū respicit. alioꝝ enim signozū multozū exempla habebāt discipuli: hui⁹ autē nullū. **HIERO.** Frangēte au**

autē petrus dixit: Dñe si tu es iube me uēire sup aquas. At ipse ait: Veni. Et descēdēs petrus de nauicula ambulabat sup aquas ut uēiret ad iesum. Vidēs uero uentū ualidum timuit. Et cum cepisset mergi clamauit dicēs: Dñe saluū me fac. Et cōtinuo iesus extēdēs manū apprehēdit eū. et ait illi: Modice fidei quare dubitasti? Et cū ascēdisset i nauiculam cessauit uētus. Qui autē in nauicula erāt: uenerūt et adorauerūt eū dicentes: Vere fili⁹ dei es.

CHRY. Diligētē examinationē eorū q̄ facta erāt tradere uoles: eos q̄ p̄missū signū uiderāt iussit a se separari: q̄ r̄si p̄sens uisus fuisset phāstia et nō i ueritate: fecisse miraculū diceret: nō tñ ut absens. Et iō dicit: Et statū cōpulsit iesus discipulos ascēdere i nauiculā: et p̄cedē eū trās fretum: donec dimitteret turbas. HIE. Quo sermone cōditur iuitos eos a dño recessisse: dū a more p̄ceptoris ne ad p̄ictū quidē tēporis ab eo uolūt separari. CHRY. Cōsiderādū autē q̄ cum dñs magna opatur: dimittit turbas: docēs nos nusq̄ gloriā multitudinis p̄seq̄: neq̄ attrahē multitudinē. Et iterū docet: nō debere turbis nos cōmiscere cōtinuē: neq̄ fugere multitudinē semp: sed alterutrum utiliter facē. vñ seq̄: Et dimissa turba ascendit in montē sol⁹ orare. In quo nos docet q̄ solitudo bona ē: cū nos deū interpellare oporteat. p̄pter hoc etiā ad desertū uadit et ibi p̄noctat dū orat: eru diēs nos i orationē trā quillitatē q̄rere: et a tēpore et a loco. HIE. Qd̄ autē ascendit sol⁹ orare: nō ad eū referas q̄ de quib⁹ panib⁹ q̄nq̄ milia hominū satiauit: sed ad eū q̄ audita morte iohannis secessit i solitudinē: nō quo p̄sona; dñi sepem⁹: sed quo opa ei⁹ inter deū hominēq̄ diuisa sūt. AVG. de cōcor. euā. P̄t̄ autē h̄ uideri cōtrariū: q̄ matthe⁹ dimissis turbis eū dicit ascēdere i montē: ut illic sol⁹ oraret. Jobānes autē i mōte fuisse cū easdē turbas pauit. Sed cū et ip̄e iohānes dicat p̄ illud miraculū fugisse eū i mōte: ne a turbis teneret q̄ eū uolebāt facere regē: utiq̄ manifestū ē q̄ de mōte i planiora descēderat: q̄ illi panes ministrati sūt. nec illud repugnat quod matthe⁹ dicit: Ascēdit i montē sol⁹ orare. Jobānes autē cū cognouisset: inq̄t q̄ uēturi essent ut facerent eū regē: fugit iterū i montē ipse sol⁹. neq̄ enī causa orādī cōtraria ē cāe fugiēdi. quādoquidē et hīc dñs docet hāc esse nobis magnā cām orādī: q̄n̄ est cā fugiēdi. Nec illud cōtrariū ē qd̄ matthe⁹ pu⁹ dixit eū iussisse ascēdere discipulos i nauiculā: ac deinde dimissis turbis ascēdisse i montē sol⁹ orare. Jobānes uero pu⁹ eū fugisse cōmemorat solū i montē: ac deinde: Ut arsero factū ē inq̄t descēderūt discipuli eius ad mare. et cū ascēdisset et cetera. q̄s enim nō uideat hoc recapitulādo iohānes postea dixisse factū a discipulis qd̄ iaz iesus iusserat anq̄ fugisset i mō-

tem. HIE. Recte autē quasi iuiti et retractates apostoli a dño recesserāt. ne illo absente naufragia sustinerēt. Sequit̄ enī. Uespe autē facta: sol⁹ erat ibi. i. i mōte. Nauicula autē i medio mari iactabatur fluctibus. erat enī uētus cōtrarius. CHRY. Rursus autem discipuli tēpore sustinet̄ sicut et pu⁹. sed tūc quidē habētes eū i nauigio h̄ passi sunt: nūc autē soli exītes. Paulatim enī ad maiora eos ducit et ad ferendū oīa uiriliter instruit. HIE. Dño quidē i mōtis cacumie cōmorate statim uētus cōtrari⁹ orat et turbat mare: et picilitant̄ apostoli: et tādū imminens naufragiū p̄seuerat: q̄d̄ ius iesus ueniat. CHRY. Nota autē nocte dimittit eos fluctuari: erigēs eorū cor p̄ timorē i mai⁹ sui desiderū imittēs eos et i me moriā cōtinuā. p̄pter h̄ nō confestim eis assistit. vñ sequit̄: Quarta autē uigilia noctis uenit ad eos ambulās supra mare. HIE. Stationes enī et uigilie militares i trina horarū spacia diuidunt. Quādo ergo dicit: Quarta uigilia noctis uenisse ad eos dñm: ostēdit tota nocte picilitatos. CHRY. Arudiēs eos nō cito solutionē inq̄rere adueniētū malorū: sed ferre eā q̄ cōtingūt uiriliter. q̄n̄ autē purauerūt erui. tūc in tēsus ē timor. vñ sequit̄: Et uidentes eum supra mare ambulante turbati sūt: dicētes q̄ phāstia ē: et p̄ timore clamauerūt. Semp enī hoc dñs facit cū solutur⁹ sit mala aliq̄: difficilia et terribilia inducit. Quia enī nō ē lōgo tēpore tētari cū finiendi sūt agones iustorū: uolēs ampli⁹ eos lucrari auget eorū certaminā: qd̄ et in abraā fecit: uel timū certamē tētationē filij ponēs. HIE. Cōfusus autē clamor et i certa uox magni clamoris idicū ē. Si autē iuxta martionez et manicheū dñs noster nō ē natus ex uirgine: sed uisus in phāstia: quomō nūc apostoli timēt ne phāstia uideāt? CHRY. Chūst⁹ ergo nō prius se reuelauit discipulis donec clamauerūt. quāto ei⁹ magis intēdebat timor: tāto magis letati sūt i ei⁹ p̄sentia. vñ sequit̄: Statimq̄ iesus locut⁹ ē eis dicēs: habete fiduciā ego sū. nolite timere. h̄ autē uerbū et tiorē soluit: et fiduciā p̄pauit. HIERO. Quod autē dicit: Ego sū. nec subiūgit q̄s sit: uel ex uoce sibi nota poterāt intelligere eū q̄ p̄ obscuras nocti tenebras loquebat̄ uel ip̄m eē scire poterāt: quē locutum ad moysen nouerant: hoc dices filiis israel: Qui ē misit me ad uos. i. oibus autē locis ardentissime fidei iuenitur petr⁹. Qd̄ igit̄ fidei ardore quo semp nūc quoq̄ tacētibus ceteris credit se posse facere p̄ uoluntatē magistr̄: qd̄ nō poterat p̄ naturā. vñ seq̄: Respōdēs autē petr⁹ dixit: Dñe si tu es iube me uenire ad te supra aquas. q. d. Tu p̄cipe et illico solidabūf. vñ et leue fiet corp⁹ qd̄ p̄ se graue ē. AVG. de uer. do. Nō n. possū h̄ i me s̄ i te. Agnouit petr⁹ qd̄ sibi eēt a se: qd̄ ab illo cuius uolūtate se credidit posse: qd̄ nulla hūana ifirmitas posset. CHRY. Uide at̄ quāt⁹ ē feruor: quāta fides. nō dicit Ora et cōp̄care: s̄ iube. nō n. solū credidit q̄n̄ pōt chūst⁹ ābulare supra mare s̄ q̄n̄ pōt et alios iducē: et cōcupiscit uelocit̄ ad eum ire. Hoc. n. tā magnū q̄siuit p̄ amorē soluz: nō p̄p̄ orationē. Nō ei dicit: Iube me ire supra aq̄s: s̄ iube me uēire ad te. Pat̄ at̄ q̄ cū i miraclo supra posito oñderit q̄ dñat̄ mari: nūc ad mirabili⁹ signum eos iducit. vñ seq̄: At ille ait: Veni. Et descēdēs petr⁹ de nau. ambu. sup aq̄s ut ueniat ad iesum. HIE.

Qui putat omni corpore id non esse verum: quod super molles aequa quasi molle et aereu iusserit: nideat quo ambu lauerit petri: que vtiq; veru homine non negabit.

RABA. Deniq; theodor' scripsit corpale pod' non habuisse dnm scdm carnē: sed absq; podē sup mare ābulasse: sed trū fides catholica pdicat. Nā diony sius dicit: qd nō ifusus pedib' corpale pod' habēt' b' et materiale on' de ābulabat sup vnda. **CHRY** Petr' at qd mai' ē supans. i. vnda maris: a immori turbaf. .i. a vti ipulsi. vñ seqt': **U**idēs at ven. validū **T**alis ē. n. natura hūana vt multotiēs i magnis re ce se habēs: i. mioib' rephēdat. h. aut qd petrus ti muir: differētiā mōstrabat mgri et discipuli. **S**; et a lios discipulos mitigabat. si. n. i. duob' frīb' sefuis ad dextrā molestati sūt: multomag h molestati fuy issēt: nōdū enī erat spū pleni. postea vō spiritalē ef fecti vbiq; petro pmarū cecidit: et i rōib' eū pmit tut. **HIE.** Paululū et reliq; i tētatiōe: vt augcaf fides: et intelligat se nī facilitate postulatiōis: s; poten tia dñi cōfuarū. Ardebat. n. i. aīo e' fides: s; hūana fragilitas i pñidū trahēbat. **AVG.** de ver. do. **P**re supst g petr' d' dñi: titubauit vt hō: s; rediuit ad do minū. vñ seqt': **E**t cū cepit. mer. cl. di. do. sal. me fac Nūqd at dñs desereret titubate: que audierat i vo cātē: vñ seqt': **E**t cōti. ie. extē. ma. appre. eū. **CHRY.** Jo at nī iūxit vētis dēfēc: s; extēdēs manū apphen dit eū: qñ illi' fide op' erat. **C**ū eī q a nobis sūt de fecerit: tūc ea q a deo sūt: stēt. **U**t igit mōstraret: qā nī vti imissio s; illi' modica credulitas piculū opas baf: subdit: **E**t ait il. **D**odice si. qre dūbi. **I**n quo māifestat: qd neq; vēt' nocē potuisset si fides firma fuisset. **S**icut at pullū aī tps ex nido exeūtē et casu rū mī alis portāst: rursus ad nidū reducit: ita et chris t' fecit. vñ seqt'. **E**t cū ascē. i. navi. cessa. vē. q at erat i navi. vne. et adora. eū dicē. **V**ere fili' dei es. **R**A BA. Qd qdē de nauitū itelligēdū ē hie de apostol. **CHRY.** **U**idē at qñit paulatī ad id qd ē excelū' vni uertōs dicebat. **S**upra eī i crepauit mare. **N**ūc aut magis vtutē suā demōstrat sup mā ābulado: et alij h idē facē iūbēdo: et piclitate saluado. iōq; dicebāt ei: **Q**ue si. dei es. qd supra nō dixerant. **HIE.** **S**i g ad vñū signū trāqllitare maris reddita q p' nūmias pcellas iterdū et casu fieri solz: naute atq; rectores ver filiū dei oītēt: cur arri' ipm i ecclesia pdicat ce aturā. **AVG.** d. v. do. **D**istice at mōs alitudo ē **Q**uid at alit' celo i h mōdo: **Q**uis vō i celū ascēdit nouit fides nra. **C**ur at sol' ascēdit i celū: qd nēo a; scēdit i celū: nisi qd celo descēdit. qñis et cū in fine venerit et nos i celū lenauerit: et tūc sol' ascēder: qā caput eū corpe suo vñ' ē xps: nūc at solū caput ascē dit. **Ascēdit at orare: qd ascēdit ad patrē p nobis in terpellat. HYL A.** **U**t q vespē sol' ē. solitudine suā i tpe passiōi oñdit: ceteri trepidatiōe dilapsi. **HIE.** **Ascēdit et i mōtē sol': qd turba ad sublimia seq nō pōt: nisi docuerit eā iuxta mā i littoe. AVG.** de ver. do. **U**erūti dñ; xps orat i excelso: nauicula tur ba' magnis fluctib' i. pñido. et qd isurgūt fluct': po test ista nauicula turbari: s; qd xps orat: nī pōt megi **N**auiculā qppe ecclesīā cogitate: turbulētū mare h seculū. **HYLA.** **Q**d at nauē ascēdē discipulos iū ber: et ire trāsfretū dñi turbas ipē dimittit: et dimissis turbis ascēdit i mōtē ozare: cē itra ecclesīaz iūbet: et

piculū fieri vsc; i id tps quo reuertēs i claritat' ad uētū populo oī q ex israel erit reliq' salutē reddat: eiusq; peccata dimittat: dimissoq; eo vel i ecclesie ro gnū pot' admisso agēs deo pri grās i gloria eius et maiestate oñstat. **S**; iter bec discipuli vō ac mari deseruē: et totis seculi motib' imūdo spū aduersate iactāt. **AVG.** de. v. do. **Q**ñ eī aliq; ipse volūtaris maxie patus psecutionē idicit ecclesie sup nauicu lā grādīs vnda isurgūt. **RABA.** **U**ñ bñ d' q; na: uis erat i medio mari: et ipē sol' i terra: qd nōnūq; ec clesia tātis pñuris ē afficta: vt eā dñs deseruisse vi deat ad tps. **AVG.** de. v. do. **U**erū at dñs ad vñā dos discipulos suos q turbabāt i mari qñta vigilia noctis. i. extrema pte noctis. i. vigilia ē vna tres hōas h; ac p h' nor qtuoz vigilia h;. **HYLA.** **P**ria igit vigilia fuit legis: secūda pphetar: tertia corpalis ad uēt': qñta i reditu claritat'. **AVG.** de. v. do. **Q**uar ta igit vigilia noctis: h' ē pene tā nocte finita vōier i fine seculi: inīqtatis nocte tranfacta ad iudiciū vi uos et mortuos. venit at mirabiliē. **S**urgebāt ei flu ct': s; calcabāt. quātūlibet ei ptates seculi isurgūt: p mit eazū caput nīm caput. **HYLA.** **T**enēs at tps i sine ecclesīā festā et aīchūstī spū et ton' seculi mor tib' iueniet circūactā. **E**t qd de aīchūstī isurgūt: ad oēm tētationū nouitatem solliciti erūt: et ad oī aduētū expāuescēt: falsas rerum imagies metuēt. **S**; bon' dñs timorē depellet dīcēs: **Q**go sū. et adnē t' sui fide metu naufragij iminēt repellat. **AVG.** de. q. enā. **U**el qd dixerūt discipuli pbatīma eē signat qd qdē q cesserit diabolo de chūstī aduētū vobitas būt. qd at petr' i plozat auxilium a dño ne mergatur: si gnat qbusdā tribulatiōib' ēt p' vltimā psecutionē purgatū i ecclesia. qd et paul' signat dīcēs: **S**aluū erit: sic tū qñ p ignē. **HYLA.** **U**el qd petr' et cō sūstētū i nauī numero mīdere auer: et iūber iūber et supra aq; ad dñm vēiat: pdicat qd passiōis tpe vo lūtatis sue designat affectū: dū vestigijs dñi iherēt ad pñendā mortē conat' ē. **S**; ifirmitate futuru tētatiōis timiditas eī' oñdit. **P**er metu eī mortis vsc; ad negādī necessitatē coact' ē. **A**lamor ait ei' pui tētie sue geit' ē. **RABA.** **R**esperit dñs: ad penitē tiā cōuertit: manū extēdit: et idulgētiaz tribuit: et sic discipul' salutē iuenit: qd nō ē volētis neq; currer tis: s; miserētis dei. **HYLA.** **q** at trepidati petro i tutē veniēdi ad se dñs nō iducit: s; manū apphēlā sustinuit: bet ē rō. sol' eī passur' p oibus: oim pec cata soluebat. nec sociū admittit qcqd vniuersitati pstat ab vno. **AVG.** d. f. do. **I**n vno ēt aplo. i. po tro i ordie apostolorū pmo et ppepuo: i quo figurata tur ecclesia vtriq; gen' significadū fuit. i. firmi in h g' sup aq; ābulauit: et ifirmi i h g' dubitane: nō t vnicuig; suā cupiditas tēpestas ē. amas eei: ābulas supra mare. **S**ub pedib' tuis ē seculi timor: amas te culū absorbet te. **S**; cū fluctuat cupiditate cor tuū vt vīca cupiditate: iuoca xpi diuinitatē. **RABA.** **A**derit at dñs si sopitis tētationū piculū pēntes sue fiduciā retribuatur: et h diluculo appropiāque. **C**ū enī hūana fragilitas pñuris obita: suaz viriū p uitate cōsiderat. erga se tenebras cernit. **C**ū aut mō tē ad supnū pñidū ererit: repēte exortu luciferi cō spicit q totā vigiliā matutinā illumiat. **N**ec miram dū si ascēdēte nauiculā dño vēt' cessauit. i quociq;

Handwritten marginal notes in a smaller, cursive script, likely from a different edition or commentary, discussing theological points related to the text.

ei corde ois p graz ad e: mox vnuerfa bella qescut. Hyla. Ascetu et xpi ad nauis: vetu et mare esse se dati p claritatis sue reditu eterna ecclesie paz et tra qllitas idicat. et qz tuc manifestu aduicet: recte admi rates vnuerfi locuti sut: Uel filii dei es. Confessio ei vnuerforu tuc absoluta et publica eut: dei filiu non ia in builitate corporea s; i glona celesti pace ecclesie reddidisse. AVG. de q. eu. Signat ei claritate e tuc manifesta futura p spem ia videtibus qui per fidem nunc ambulant.

Et cu trasfretasset uenerut i ter raz genezareth. Et cu cognouisset eu uiri loci illi: misut i unuerfaz re gione illa: et obtulerunt ei oes male habetes: et rogabat eu ut ul' fimbria uestimeti ei tangeret. Et qcunqz te tigerut salui facti sunt.

REMI. Narrauerat sup' euagelista oim iussis se discipulos suos ascende i naticula: et pcedere eu tras fretu: nuc at i cepta itetioe pfeueras dicit quo tras fretado puenerit: dices: Et cu trasfret. uene. in ter. ge na. RABA. Terra genezar iurta stagnu genezar ret a loci ipi natura nome trabes q crisp. tib' aqs de se ipo sibi exercitare aurā phibet. greco ei vocabulo qsi generas sibi aurā or. CHRY. Mōstrat at euā gelista q p' multu tepus ad ptes illas xps uenerat. Et iō seqt: Et cu cognou. eu uiri lo. il. misit i vnuer. re gi. illa. HIE. Magnouerit at eu rurore: n facie v' cez te p signoru magnitudie q pperabat i populis: vul tu plurimis not' erat. Et vide qta fides sit boim ter re genezaret. vt n p'sentiū tū salute p'cti sint: s; m' tāt ad alias p circuitū ciuitates. CHRY. Neg. n. similit' vt pu' ad domos trabebāt et tactu man' in q rebāt: s; cu maiori fide eu allaciebāt. vñ seqt: Et obtu le. ei oes ma. ha. et roga. eu: vt fun. vesti. ei. tan. Mu lier ei q sturū sanguis patiebat: vnuerfos hāc tapiē nā edocuit: vt. s. tagēdo fimbria uestimeti xpi salua renf. Pater et q tep' quo xps absēs fuit: nō solū fi de eoni nō dissoluit: s; et maiorē reddidit e' v' tute oēs saluati sūt. et iō seqt: Et qcuqz tetigerut: salui fci sūt.

HIE. Si at scirem' qd i nra ligua resonat geneza reth itelligerem' quo ies' p tppu apostolor' et nauis ecclesie de psecutiōis naufragio liberatā trasducit ad lit': et i traqllissimo portu faciat reqescē. RA BA. Genezar ei iterprat' or' pncipiū. tuc at plena nobis tribuet' traqllitas: qn padin p xpm nobis res tituet' hēditas: ac pme stole iucunditas. Hyla. Uel alit': Sinitis legis teporib': et ex israhel qnqz mi lib' viroz itra ecclesie collocatis: ia credētū popu l' occurrit: ia ipe ex lege p fide salu': reliquos ex suis firmos egrotosqz offerut' oio: oblatiqz fimbrias ve stimetozū attingē optabāt salui p fide futuri: s; vt ex veste tota fimbria: ita ex oio nro iesu xpo sancti spi rit' gra virt' exiit q apostolis data: ipos quozqz tan qz ex eodē co: pe exētib' salute bis q attingē cupiūt submistrāt. HIE. Uel fimbria uestimeti ei' minis muz m' datū itellige: qd q trasgress' fuerit: minuz' vocabit' i regno celozū: vel assumptionē corpis per quā venim' ad verbū dei. CHRY. Nos at nō solū

fimbria aut uestimētū chasti habem': sed etiā corp' ei' et cōedam'. Si q fimbria uestimeti eius tetige rit: tātam acceperit virtutē: multo magis qui totuz ipsum sument. CAP. XV.

Uinc accesserunt ad eū ab hie rosolymis scribe et pharisei dicētes: Quare discipuli tui trasgrediunt' traditiōes semozum? Nō eni lauāt man' suas cū panem māducāt. Ipse aut' rōdens ait illis: Quare et uos trasgredimini māda tū dei ppter traditionē uestzā? Nā de' dixit: Nō honora patrē et matrē: et q maledixerit patri ul' matri: moz te moziat'. Vos aut' dicitis qcunqz dixerit patri uel matri mun' qd cun qz ē ex me tibi pderit: et nō honozifi cabit patrē suū aut matrē suā: et irri tū fecistis mandatū dei ppter tra ditionem uestram.

THEO. Homies genezareth et min' docti credūt s; q sapiētes vident' adueniūt: iurta illō: Abicōditū a sapiētib' et pudētib' et reuelasti ea puulis. vñ or: Tūc accēs. ad eū ab hiero. scri. et pha. AVG. de cō. euā. Ista at cōserit euāgelista narratōis sue ordinē dicēs: Tūc accesserūt: vt qz tū ipe trasit' idicat reruz etiā cōsequētū ordo fuet'. CHRY. Propi b' autē euāgelista hic tep' designat: vt ondat ieffabile illo rū neqtiā nulli cedētē. tūc ei uenerūt qn plurima si gna opatus est: qn ifirmos ex tactu fimbrie curauē rat. q at ab hierosolymis uenisse dicūt scribe et pha risei: sciēdū ē q p oēs trib' erat disseminati: s; q i me trololi habitabāt: peiores aliis erat: velut ampliori fruētes honozē: et maiorē supbias possidētes. RE MI. Duab' at de causis rephēdiūt: et qz ab hieroso lymis uenerāt. i. a loco sancto descēderāt: et qz senio res populi et legis doctores erāt: et nō ad discēdū: s; ad rephēdēdū oim uenerāt. Subdit enī: Dicētes qre disci. tui trasgre. tra. senio. HIE. Mira pharis eoz scribarozqz stulticia. dei filiu arguūt qre tradit i nes hoim et pcepta nō fuet. CHRY. Uide at qua liter et a sua itterrogatiōe capiūt: Nō ei dicūt: Qua re trasgrediūt' legē moyfi: sed Traditionē semozuz. vñ manifestū ē q multa noua iducebāt sacerdotes: qz moyses dixerit: Nō adiciēs ad verbū qd ego ppono uobis hodie: et nō auferet' ab eo. et qn opoz tebat eos ab obfuitiōib' liberari: tūc aplioib' obf uatiōib' se alligabāt: timētes ne aliqs eozū pncipa tū auferret: terribiliores eē volētes: qz et ipi eēt legi latozes. REMI. Que at fuerit traditiōes manifestat marc' cū ait: Pharisei et oēs iudei nū crebro lauēt man' suas: nō māducant panē. vñ et hic discipulos rephēdiūt dicētes: Nō ei la. ma. su. cū pa. mandu. CHRY. Uerba ei pphetariū carnalit' accipiētes qd dictū erat: Lauamini: et mudi est ore: de coz pe soluz

lauādo suabāt: et iō statuerāt nō nisi lotis māibus
māoucadū eē. **HIE.** Dan^o at. i. opa nō corpis: s; aīe
lauāde sūt vt fiat i illis verbū dei. **CHRY.** Iō
āt discipuli nō lotis māib⁹ māducabāt: q; iā super
flua despiciēbāt: ea solū q; sūt necessaria attēdētes: et
neq; lauari neq; nō lauari p lege habētes: s; vt cō
tingebāt alterutrū faciētes. Qui ei et necessariū cibū
cōtēnebāt: qualic circa h studiū haberēt. **REMI.**
Uel rephēdebāt pharisei discipulos dñi nō de ista
lauatiōe q; cōsuetō moxē cōgūis et necessariis tēpo
rib⁹ agis: s; de illa supflua q; de supsticiosa traditio
ne seniozū fuerat reptā. **CHRY.** Abāt⁹ at nō ex
cusauit: s; cōfessim reaccusauit demōstrās qm̄ euz q;
magna peccat p̄ p̄uis peccatis alioz sollicitū eē nō
oz. vñ seq̄. **Ipe** at rīdēs ait illis: Quare et vos trans
gredimini mādatū dei p̄ traditionē vestrā: **Nō** at
dicit q; bñ faciūt trāsgrediētes: vt nō det eis occasi
onē calūnie: neq; tñ vitupat qd ab apostolis factū
ē: ne approbet eoz traditiōes. **Neq;** rursus accusat
seniores: q; sicut iniuriatorē eū repulissēt: s; icrepat
eos q; aduenerāt: tāgēs ēt seniores q; talē traditiōē
statuerāt dicēs. **HIE.** Cū vos p̄ traditionē homi
nū p̄cepta dei negligatis: q̄re discipulos meos argu
endos creditis q; seniozū iussa p̄cipēdūt: vt dei p̄cep
ta custodiāt: nā de^o dixit: Dono. pa. e ma. Honor
i scripturis nō tñ i salutiōib⁹ et officiis deferēdis
q̄tū i elemosinis ac oblatiōe sentiē. **Honor** inq̄
apostol⁹ viduas q; vere vidue sūt. hic ei honor donū
itelligit. **Precepit** ḡ oīs vel ibecillitates vel etates
vel penurias penitū cōsiderās: vt filij honoraret et in
vite necessarijs mīstrādis p̄tes suos. **CHRY.** Uo
luit at mōstrare q; p̄ntes eēnt valde honorādi: p h
q; adiūxit et p̄mīū et penā: s; oīs hic p̄mīū p̄mittens
qd honorātib⁹ repromittit. s. eē lōgeuū sup terram:
ponit qd terribil⁹ ē. s. penā: vt et ipos stupefaceret:
et alios attraheret. vñ addit: **Et** q; maledixerit patri
vel matri: morte moriā. i. quo demōstrat eos morte
dignos eē. **Si** ei q; vbo debonorat parentē morte
punī: multo magis vos q; ope et nō solū debonora
tis parētes: s; et alios h docetis. **Qui** igit neq; viues
re debetis: q̄liter meos discipulos icusatis: **Quō** at
dei mādatū trāsgrediat: māifestat cum subdit: **Uos**
āt dicitis: **Quicūq;** dicit. pa. vel ma. mun⁹ qd cūq; est
ex me: tibi p̄derit. **HIE.** Premissam enī p̄uidētis
simā dei legē volētes scribe phariseiq; subuētere: vt
spietatē sub noīe pietatis iducerēt: docuerunt pess
mos filios: vt siq; ea q; parētib⁹ offerēda sūt: deo vo
luerit vouē q; ver⁹ ē p̄r: oblatio dñi p̄ponat parētū
munerib⁹. **GLO.** Ut sit sēsus: **Quō** ego offero deo:
et tibi et tibi p̄derit: et iō nō debes sumere. s. res me
as i tuos vsus: sed pati vt deo offerā. **HIE.** Uel cer
te ipi parētes q; deo cōsecrata cernebāt: ne sacrilegi
crimē icurrerēt: declinātes egestate cōficiēbāt: atq;
ita fiebat vt oblatio liberozū sub occasiōe templi et
dei i lucra cederet sacerdotū. **GLO.** Ut sit sensus:
Quicūq; i. quisq; vestrū o iuuenes: **Dixerit** i. dicere
poterit. vel dicit patri vel matri: **Pater** mun⁹ qd
est deo ex me iam deuotū: **Proderit** tibi. admiran
do. quasi diceret: nō debes sumere: ne sis reus sacril
legij. **Uel** potest legi per defectū hoc modo: **Quicūq;**
q; dixerit patri et cetera. subaudi faciet dei mandāt
um: vel complebit legem: vel erit dignus vita eter

na. **HIERO** potest autē et hunc breuiter habere
sensum: **Compellitis** inquit filios: vt dicant paren
tibus suis: **Quodcūq;** de nū oblaturus erā deo: i tu
os consumis cibos: tibiq; prodest o pater et materq;
si diceret: non. **GLO.** Et sic propter istas persusio
nes auaricie vestrē: ille iuuenis non honorificabit
patrem et matrē: vnde sequitur: **Et** non honorificabit
patrē et matrē: quasi diceret: **Uos** filius ista pess
ma suastistis: et propter hoc filius postea patrē et ma
trē non honorificabit: et ita mandatū dei de susci
tandis parentibus fecistis irritum: propter traditio
nem vestrā. s. auaricie vestrē seruientes. **AVGV.**
contra aduersariū legis et prophetarū. **Eundē** au
tem hic christus ostendit et illā esse dei legē quā be
reticus blasphematis: et iudeos habere suas traditi
nes a libris propheticiis et legitimis alienas: quas
apostolus appellat prephanas fabulas et viles.
AVG. cōtra faustū: **Multa** etiā nos hic domin⁹
docet: et iudeos a deo suo se nō auertere: et eius mā
data non tñ se non infringere: verum etiā illos a q;
tibus infringerentur arguere: et non nisi per morsen
ista mandasse. **AVGV.** de questi. euangela. **Uel**
aliter: **Quis** quodcūq; ex me est: tibi p̄derit
id est munus quod offers causa mei: ad te iam per
tinebit: quibus verbis significant filij iam sibi non
necesse esse parentum pro se oblationem: q; ad eoz
etatem peruenissent: vt possent iam ipsi offerre pro
se. **In** hac ergo etate constitutos vt possent paren
tibus suis hoc dicere: cum hoc dicerent negabant
pharisei reos esse: si parentibus non prestarent bo
num.
Hypocrite: bñ pphetauit de no
bis isaias dicēs: **Popul⁹** hic labijs
me honorat: cor autē corū lōge est a
me. **Sine** cā autē colūme docentel
doctrias et mādata hoim. **Et** cōuo
catis ad se turbis dixit eis: **Audite**
et itelligite. **Nō** qd itrat i os conig
nat hominē: sed quod p̄cedit ex ore
hoc coinquinat hominē.
CHRY. Mōstrauerat oīs q; pharisei nō erāt oi
gnū accusare trāsgrediētes mādata senioz: cū dei le
gē destruerēt. **Rurs⁹** at demōstrat h̄ipm et a p̄p̄o
ta. vñ dicit: **Hypo.** bñ ppheta. de vo. vs. vi. popu.
hic la. me honorat: cor atē eo. lō. ē a me. **REMI.** **Hypo**
crita et simulator: q; aliud ope simulat: et aliud
corde gestat. **Iti** ḡ bñ hypocrite dicit: q; sub hono
re dei terrena sibi lucra accumulare cupiūt. **RA**
BA. Preuidit at ysaias simulationē iudeoz q; deo
lo pugnarēt et euāgelij. **Et** iō dixit ex persona ois
Popul⁹ hic la. me hono. et. **REMI.** **Judeoz** nan
q; popul⁹ labijs et ore deo appropinquare et honora
re eū videbat: q; vni⁹ dei cultū se h̄re gloriabat: sed
corde lōge a deo recessit: q; visis signis atq; miracu
lis nec diuinitatē ei⁹ cognoscē: nec eū suscipe volu
erūt. **RABA.** **Itē** labijs eū honorabāt: qm̄ dicebat:
Magr⁹ scim⁹ q; verax es. s; cor eoz lōge ab eo fuit.
miserunt infidiatores et eum caperent in sermone

[Marginal notes in a smaller hand, partially illegible and overlapping the main text.]

GLO. Mel commēdādo exteriorē mūdiciā eum honorabāt: sed dū interiori que vera est carebāt. eoz eoz lōge erat a deo: et illis talis bonor: inutilis erat vnde sequit: Sine causa aut colūt me: docētes doctinas et mādāta hoīm. **RABA.** Nō. n. habebūt mercedē cū veris cultorib: docētes doctrinas et mādāta hoīm: et p̄ceptis diuinis. Augmētata ergo accusatōe phariseoz a testimonio pphete: et illis nō emēdatis: iā eis nō loquit sed turbis. vnde dicit: Et cōuocatis ad se turbis dixit eis: Audite et intelligite. Quia turbis dogma excelsum et multa philoſophia plenum ppositurus erat: nō simplr h enūciat sed susceptibilis facit sermonē. p̄mo quidē et ore et sollicitudine exhibita circa turbas: quod ostēdit euāgelista dicens: Et cōuocatis ad se turbis. Deinde etiā susceptibile facit sermonē ex tempe: qz p̄ mortuos suscitatos: post victoriā cōtra phariseos habitam: tūc legem proponit: vt facilius suscipiat. Et non solum simpliciter turbas aduocauit: sed etiā eos attētiōres fecit in hoc qd dicit: Audite et intelligite. i. at tēdite et erigamini mente ad hoc audiendū. Nō autem dixit eis: Nihil est obseruatio eſcarum: neqz qz moyses male iniunxerat: sed per modū admonitiōnis et consiliū a rerum ipsarū natura testimoniū accipiens ait: Non quod intrat in os coinquinat hominē: sed quod procedit ex ore: hoc coinquinat hominē. Hieronim' habz cōmunicat. **HIERO.** Verbum cōmunicat proprie scripturarū est: et p̄p̄o sermone n̄ teritur. popul' autē iudeozū cū partē dei se esse iactans: cōmunes cibos vocat quib' omnes vtūtur homines. verbi gratia: Si illam carnem ostreas: lepores: et istiusmodi animātia que vngulā non findunt: nec rumināt: nec squamosa in piscib' sunt. Vnde et in actib' apostolorū scriptū ē: Quod deus sanctificauit: tu ne cōmune dixeris: Commune ergo quod ceteris hominib' patet: et quasi non aperte dei p̄o mundo appellatur. **AVGV.** tra faustum: Testamēto autem veteri non est cōtraria ista sentētia: quia domin' dicit: Non quod intrat in os. in qua apostol' dicit: Omnia mūda mundis: et omis creatura dei bona est. Si possunt hoc apostolum de ipis dixisse naturis intelligant manichei: illas autē litteras p̄pter quasdā p̄figuratiōes tempi congruetes: animalia quedā non natura sed significatiōe immūda dixisse. Itaqz verbi gratia: Si de porco et agno requirat vtrū natura mūdū est: quia natura omnis creatura dei bona est: quadā vero si significatiōe agnus mūdus: porc' immūd' est: tanqz si stultū et sapientē diceret: vtrūqz hoc verbū natura vocis et litteraz et syllabarū quib' constat vtiqz mūdū est: significatiōe autē vni horū verburū quod dicit stultus: immūndū dici potest: non natura sui sed quoniā quoddā immūdū significat. Et fortasse quod est in rerū figuris porc': hoc est in hoīm genē stult'. et tam illud aīal qz iste due syllabe qd dī stultus quoddā vni idēqz significāt. Imūndū quippe illud aīal in lege positū est: eo qd nō ruminet. nō at hoc ei' vitiū: sed natura est. Sūt autē hoīes qui per hoc aīal significātur immūdi p̄p̄o vitiō: nō natura: qui cū libenter audiāt verba sapiētie: postea de his omnino nō cogitāt. Qd. n. vtile audieris velut ab in testino memorie: tanqz ad os cogitatiōis recordādū

dulcedine reuocare. quid aliud est qz spiritali ruminare: quod quid faciūt: illoz aīaliū genere figurāt. De aut similitudines rez in locutiōib' vel obseruatiōib' figuratis rōnales mētes vtiliter et suauit' mouēt. sed poti p̄p̄o mltā talia nō tū audiēda verum etiā obseruanda p̄cepta sunt. **TPS.** n. erat quo nō tū dicitis: sed etiā factis p̄betizari oportebat ea q̄ posteriorē tpe fuerāt reuelāda: quib' p̄ christū atqz in christo reuelatis fidei gentiū onera obseruatiōnū nō sunt imposita: p̄betie tū est auētās cōmēdata. **RE** qro aut a manicheis: vtrū ista dñi sūia q̄ dixit: non inq̄nari bis q̄ in os ei' intrāt vera aut falsa sit. Si falsa dicit: cur eā eoz doctor Adimāt' a christ' o. plātam dicens: ad expugnandū vet' testamētū obicit. Si aut vera est: cur aduersus eā credūt se coinquinari. **HIERO.** Opponat aut prudēs lector et dicat: Si qd intrat in os nō coinquinat hoīem: qre idolothitū nō vescimur: Sciēdū igit qz ipi quidē cibi et omnis dei creatura p se mūda sit: sed idolor et demonū inuocatio ea facit immūda apud eos. i. qui cū cōscia idoli idolothitū mādūcāt: et scias eoz cū sit infirma pollut' vt apls dicit. **REMI.** Quicūqz aut tāte fidei est vt intelligat creatura dei nullo modo inquinari posse: sanctificet cib' p verbū dei et ordem: et comedat quicquid vult: ita tamen qz hec licentia offendiculū nō fiat infirmis: vt apls dicit. **Tunc accedētes discipuli ei' dixerunt ei: Scis quia pharisei audito hoc uerbo scādalizati sunt: At ille respōdēs ait: Omnis plātatio quaz nō plātauit pater me' celestis: eradicabitur. Sinite illos: ceci sunt: et ducēs cecozū. Cec' aut si ceco ducatū p̄stet: ambo in foueam cadūt.** **HIE.** Ex vno sermone dñi oīs suspitio obseruatiōnū iudaicaz fuerat elisa: qui in cibis sumēdis abominādisqz religionē suā sitā arbitrabāt. **CHRY.** Premissa itaqz cum audissent pharisei: nihil cōtra dixerūt illi: quia vehemēt' eos cōuicerat: nō redarguēdo solū: sed et doliū illozū p̄plādo: s; scādalizati sunt: pharisei. i. nō aut turbe. vnde dicit: Tunc accedentes discipuli eius dixerūt ei: Scis quia pharisei audito hoc vbo scādalizati sunt. **HIE.** Quia crebro terit in ecclesiasticis sc̄pturis scādaliū: breuiter dicendū quid significat: scādaliū nos offendiculū vel ruinā et impactōem pedis possum' dicere. Quādo ergo legim'. Quicūqz scādalizauerit. hoc intelligimus: qui dicto vel facto occasione ruine dederit. **CHRY.** Christ' autē nō soluit phariseoz scādaliū sed magis eos increpauit. vnde sequit: At ille respōdēs ait: Omnis plātatio quā nō plātauit p̄ meus celestis eradicabit'. Hoc autē manichei de lege dictū esse dicūt: sed cōfutat eos que antea dicta sunt. Si. n. de lege dixisset: qual' supi' p lege pugnasset dicens: Quare trāsgredimini mādātū dei p̄ traditiōnē vestrā: Quāsi etiā p̄betā induxisset in mediū Si etiam de' dicit: Honora patrem et matrem: quāliter hoc quod in lege dictū est nō ē dei plātatio. **HYLA.** Dicens ergo oēm plantatiōem que non a

Partbens
na. HERO...
re scilicet...
GLO. Et...
si dicere...
omnes auarice...
patrem et matrem...
quod dicit...
ma...
non...
tandem...
contra...
in...
reus...
na...
apostolus...
AVG. cōtra...
dicit...
data...
bus...
AVGV. de...
aliter...
id est...
matur...
necessit...
atem...
In hac...
suis...
nihil...
am.
Hypocrite...
is...
ne...
Sine...
catis...
ad...
intelligite...
nat...
hoc...
CHRY...
qui...
ge...
ta...
ta...
po...
code...
re...
BA...
lo...
Popul'...
qz...
re...
code...
lis...
RABA...
B...
m...

Mattheus

patre sic docet traditōem hoīm eradicāda: cuius fauore legis p̄cepta trāsgressi sunt. **REMI.** Omnis etiā falsa doctrina et sup̄sticiosa obseruatio cuius sine actorib⁹ p̄manere nō pōt. et quia a deo patre nō est eū eisdē eradicabi⁹. Illa ergo sola p̄manebit: que a deo patre est. **HIERO.** Nunqd ergo eradicabi⁹ et illa plātatio: de qua ap̄ls ait: Ego plātavi: apollo rigauit. Sed soluit̄ questio ex eo qd sequit̄: De incremētū dedit. Dicit et ip̄e: Dei agricultura: dei edificatio estis. et alibi: Coopatores dei sum⁹. Si autē coopatores dei plātate paulo et rigate apollini: de⁹ cui⁹ opatorib⁹ suis plātat et rigat. Abutūt autē hoc loco qd diuersas naturas introducit dicētes: Si plātatio quā nō plātavit pater eradicabi⁹: ergo quā ille plātavit non pōt eradicari. Sed audiāt illud hieremie. Ego vos plātavi vineā verā: quomodo versi estis in amaritudinē vitis alienē? Plātavit quidē de⁹ et nemo pōt eradicare plātatiōem eius. Sed qm̄ ista plātatio in voluntate pprii arbitrij est: null⁹ al⁹ eā eradicare poterit: nisi ipsa tribuerit assensum. **GLO.** Ut plātatio ista doctores legis significat cui⁹ sequaci⁹ suis: qui christū nō habebāt fundamētū. Quare autē sunt eradicādi subdit̄: Sini. il. Ceci sūt et ou. cecoz. **RABA.** Ceci quidē sūt. i. luce mādatoz dei putati et sicut oues cecoz: quia alios in p̄cipitiū trahunt errātes et in erroze mittēt. vnde subdit̄: Cec⁹ autē si ceco oucatū p̄stet: ambo in foueam cadunt. **HIERO.** Hoc etiā est quod apostol⁹ p̄cepit: De reticu hoīm post p̄mā et alterā correctōem deuita sciēs qd puerus sit huiuscemodi in hūc sensuz et saluatoz: p̄cepit doctores pessimos dimittēdos arbitrio iocēs eos difficulter ad veritatez posse trahē. **Respōdēs autēz petrus dixit ei: Ediffere nobis parabolā istam. At ille dixit: Adhuc et uos sine intellectu estis? Non intelligitis qz omne quod in os intrat: in uentrē uadit: et in secessum emittit. Que autē p̄cedunt de ore: de corde exeūt: et ea coinquinat hominē. De corde enī exeunt cogitatōes male: homicidia: adulteria: fornicatōes: furta: falsa testimonia: blasphemie. Hec sūt que coinquinat hominē. Non lotis autem manibus manducare non coinquinat hominē.** **REMI.** Adstauerat dñs pabolice loqui: et ideo petr⁹ cū audisset: qd intrat in os nō coinquinat hoiez putauit illū pabolice fuisse locutū. et iō interrogauit vt subdit̄: Respōdēs autē petr⁹ dixit ei: Edisse. no. pa. istā. Et quia ex p̄sona ceteroz b̄ dixerat: iccirco timē eū alijs a dño rep̄b̄sus est. vnde sequit̄: At il. dixit: Adhuc et uos si. intel. estis? **HIERO.** Conspicit autē a dño quare pabolice dictū putet: qd p̄spicue locutus est. Ex quo aduertim⁹: uiciosum esse auditorez qui non obicura manifeste aut manifeste dicta ob

scure uelit intelligere. **CHRY.** Uel ideo dñs increpat eū: quia nō erat ex incertitudine quod quereret: sed ex scādalo quo scādalizat⁹ erat. Turbe. n. nō intellexerāt quod dictum erat: Discipuli autē scādalizati fuerāt. vnde a p̄ncipio qm̄ p̄ phariseis interrogare uolebāt. sed quia audierāt eū magna dicētē: omis plātatio et cōp̄si fuerit. Sed petr⁹ qd ubiqz seruēs erat ita filet: quē domin⁹ increpat: et increpatōi rōnem addidit dicēs: Nō intelligitis qz om. quod in os intrat in ven. ea. et in seces. emittit? **HIERO.** Et hac sentētia quidā calūniant qd dñs p̄hyice disputatiōnis ignar⁹: putet omnes cibos in uentrē ire: et in secessum uigeri: cum statim infuse esce p̄ art⁹ et uenas ac medullas: neruozqz fundant. Sed sciendū qd reuis hūoz et liquēs esce cū i uenis et artub⁹ coacta fuerit: et digesta p̄ occultos meat⁹ corpis quos greci poros vocāt: ad inferiora uilabit: et in secessū uadit. **AVG.** de uera religiōe: Alimēta carnis corrupta. i. amittētia foamā suā in mēboz fabricā migrāt: et cozzup̄ta reficiūt in aliā foamā p̄ cōueniētiā trāsfusio: et p̄ uitalē motū dijudicāt quodāmodo: ut ex ea in structurā hui⁹ pulchri uisibilis que apta sūt astu māf: nō apta uero p̄ cōgruos meat⁹ abiciāt: quocirca aliud feculēt: sicut reddīt terre ad alia formal astu mēdas: aliud p̄ totū corp⁹ exhalat: aliud tot⁹ ualidis latētis neruos accipit: et inchoat in plen. **CHRY.** Cum autē hoc dñs dicit: adhuc discipulis fm̄ uicācam infirmitatē respōdet. dicit. n. qm̄ cib⁹ nō man⁹ sed egredit̄: Quis r̄si maneret: nō faceret immūdos: sed nondū hec audire poterāt. p̄pter hoc autem et moyses p̄ tāntū temp⁹ dicit esse immūdos: quāz dibus int⁹ manet. In uesp̄e. n. iuber lauari et mūdū eē quasi temp⁹ digestōis et egestōis dimetiēs. **AVG.** quito de trini. Duo autē quedā homis ora dñs compler⁹ est: unū corpis: aliud cordis. nam cū dicit: Dē qd in os intrat et aptissime demōstrauit of cogit. Et in eo qd sequit̄: os cordis ondit dicēs: Que aut p̄ce. de ore: de cor. ex. et ea coinq. hoiem. **CHRY.** Que. n. cordis sunt: int⁹ in homie manēt: et creta i quināt nō manētia solū: immo tūc magis cū ep̄rit vnde subiūrit: De corde. n. exeūt cogitatōes male: quas p̄mo ponit: quia hoc erat iudaicū uitiū: quia ei infidiabat. **HIERO.** P̄ncipale igit aie nō fm̄ platonē in cerebro est: sed iuxta christū in corde: et arguēdi sunt ex hac snia: qui cogitatōes a diabolo immitti putāt: et nō ex p̄pa nasci uolūtate. Diaboli⁹ adiutor esse et incētoz malarū cogitatiōnū pōt: autētoz esse nō pōt. Si autē semp in infidijō posse: tēne cogitatiōnū n̄raz scintillā suis fomitib⁹ in flāmate rit: nō debem⁹ opinari eum quozqz occulta coedis in mari: sed ex corpis habitu et gestib⁹ estimare qd cer⁹ sem⁹ intrisec⁹. verbi grā: Si pulchra mulierē noserebro uiderit inspicere: intelligit cor ab oculis uulno ratū. **GLO.** Et cogitatōib⁹ aut malis pueniunt et mala facta et mala uerba: que lege phibēt. vñ subdit̄: Homicidia. que phibēt illo legis p̄cepto: Non occides. Adulteria: fornicatōes. q̄ intelligit phiberi illo p̄cepto Nō mechaberis. Furta. q̄ phibēt illo p̄cepto Nō furtū facies. Falsa testimonia. illud p̄ceptum: Non uices aduersus proximū tuū falsum testimoniū Blasphemie. extra illud p̄ceptū: Nō affirmae nomen dei inuaniū. **REMI.** Nominatis autē uitijs q̄ co

na lege phibent pulchre dñs subiūgit: Nec sūt que
coinquāt hoīem. i. immūdi & impurū reddunt.

GLO. Et quia hñōi verba dñi ex phariseoz neq̄
cia occasioe; sumpserāt: qui traditōes suas diuini
pceptis pferebāt: cōsequēter cōcludit incōueniētā
traditōis pmissē dicens: Nō lo. aut mani. mādu. nō
com. hoīem. **CHRY.** Non aut dixit escas in lege
phibitas manducare non coinquāt hoīem: vt nō
possent illi cōtradidere: sed cōcludit de illo de quo
disputatio erat.

Et egressus inde iesus secessit in
ptes tyri & sidonis. Et ecce mulier
chananea a finib' illis egressa clama
uit dicens ei: Misere mei domine
fili dauid filia mea male a demonio
uexat. Qui nō respōdit ei uerbum.
Et accedētes discipuli ei: rogabāt
eum dicens: Dimitte eam: quia cla
mat post nos. Ipe aut respōdēs ait
Nō sum missus nisi ad oues q̄ pe
rierāt domus israel. At illa uenit &
adorauit eum dicens: Domine adiu
ua me. Qui respōdēs ait: Nō est
bonū sumere panē filioz: & mittere
canib'. At illa dixit: Et iā domine.
Nā & catelli edūt de micis q̄ cadūt
de mēsa dñoz suoz. Tūc respōdēs
iesus: ait illi: O mulier magna est fi
des tua: fiat tibi sicut uis. Et sana
ta est filia eius ex illa hora.

HIERO. Scribis & phariseis & calūniatorib' de
relictis: trāsgredis in ptes tyri & sidonis: vt tyrios si
domiosq; curaret. & ideo dicit: Et egressus inde ies'
secessit in ptes tyri & sidonis. **REMI.** Tyr' & sidō
ciuitates fuere gentiliū. nam tyr' metropolis fuerat
chananeoz: sidon termin' chananeoz respiciēs ad
aquilonē. **CHRY.** Considerādū aut q̄ qñ ab esca
rum obseruatōe iudeos eripuit: tūc & gētib' ianuaz
aperuit: sicut & petr' p̄us in uisōe iustus est hanc le
gem soluere: & post ad corneliū mittit. Siquis aut
querat: cum discipulis suis dixerit: In uiam gētūz
ne abieritis: qualr ambulat uiam: Primū quidē di
cimus: quia nō erat obnoxio pcepto quod disciplis
dederat. Secūdo aut: quia neq; vt pdicatur abijt.
vnde & marc' dicit: Quoniā occultauit seipsum.

REMI. Fuit aut vt tyrios sidoniosq; curaret: sicut
et hui' mulieris filiā liberaret a demonio: quatenus
p eius fidē scribarū & phariseoz nequiciā cōdēnarz.
de qua quidē muliere subdit: Et ecce mulier chana
nea a finib' illis egressa. **CHRY.** Dicit aut euāgeli
sta eam chananeā: vt ostendat uirtutē p̄ntie christi
Chananei. n. qui expulsi fuerāt: vt nō puerterēt iu
deos: hi iudeis apparuerūt prudētiores: vt exirent a

terminis suis & accederēt ad christū. Cum aut hūli
ter accessisset: nihil aliud q̄ miam poposcit. vnde se
quit: Clamauit dicens ei: Misere mei dñe fili dauid

GLO. Magna fides chananee hic notat: uetum
credit vbi dñm uocat: hoīem vbi dicit filiu; dauid.
Nihil ex merito postulat: sed solā miam dei efflagi
tat dicens: Misere. Nec dicit: Misere filie: sed
Misere mei: quia dolor filie dolor est matr'. & vt
magis eum ad cōcessiōem moueat: totū ei dolorēz
enarrat. vnde sequit: Filia mea male a demonio uexat.
In quo uulnera medico detegit: & magnitudinem
& qualitātē morbi. magnitudinē cū dicit: Male ue
xatur. qualitātē euz dicit: A demonio. **ORIGE.**
in home. Vide aut prudētā femine: nō uuit ad ho
mīnes seductozes: nō quesuit inares ligaturas: sed
omēs relinqūēs diaboli cult' uenit ad dñm. Non
peruinit iacobū: nō rogat iohānē: nō accessit ad petr'
suscipit in se penitētie patrociniū: & sola occurrit ad
dñm. Sed uide inextpū negociū petri: & lamētū su
um. pducit in clamorē: & amator hoīm de' nō nūdz
uērbū. vnde sequit: Qui non ridet ei uerbu'. **HIE.**

Nō aut de supbia pharisaica: nec de scribarū supci
liis: sed ne ipse sentētie sue cōtrari' uideret p quā ius
serat: In uiam gentiū ne abieritis. uolebat. n. occasi
onē calūniarib' dare: pfectaq; salutē passōis resur
rectōis tempi reseruabat. **GLO.** Differēdo etiaz et
nō respōdēdo patiētā mulieris & p̄ueratiā nobis
ōndit. Ideo etiā nō nūdit vt discipuli p ea rogarēt:
ōndens p hoc necessarias eē p̄ces sanctorz ad aliqd
impetrandū. vnde sequit: Et accessit ei: roga. euz
dicens: Dimitte eā: quia clama post nos. **HIERO.** Disci
puli adhuc illo tempe mysteria dñi nesciētēs l mia
moti: rogabāt p chananea muliere: uel importuni
tate ei' carere cupiētēs. **AVGV.** de cō. euā. Affert
aut aliquā repugnantie quēstōem q̄ marc' i domo
dicit fuisse dñm cum ad illū uenit mlr p filia sua ro
gās. **Matthe'** aut posset intelligi de domo tacuisse
& candē tñ rem commemorasse. Sed qm dicit discipu
los dñō ita suggestisse: Dimitte illaz: qm clamat p
nos: nihil uidef aliud significare: q̄ post ambulātes
dñm: mulierē istā de p̄catoziā uocē mississe. Intelligē
dū est ergo dixisse quidē marcū q̄ intrauerit ubi
erat iesus cū eū pdixisset fuisse in domo. S; qz mat
the' ait: Non nūdit ei uerbu': dedit agnosce q̄ tacue
rūt ambo: & in eo silētio egressum fuisse iesus de do
mo illa: atq; ita cetera cōtexūt que iā i nullo discor
dant. **CHRY.** Estimo aut & discipulos ad calamitātē
mulieris eē tristatos: sed tñ nō sunt ausi dicere
Da ei hāc grām: sed Dimitte eā. sicut nos cū uolum'
alicui psuadē: Multotiēs dñia dicim'. Ipe aut nū
dēs ait: Nō sum missus ad oues q̄ pie. dom' israel.

HIE. Nō aut h' dicit: qñ ad gētes missus sit: sed q̄
p̄mū ad isrl' miss' ē vt ill' nō recipiētib' euāgeliū: iusta
fiēt ad gētes trāsmigratio. **REMI.** Spāl'r etiā mis
sus ē ad salutē iudeoz: vt etiā corpali p̄ntia eos dor
ceret. **HIE.** Signāter aut dicit: Quid oues pditas do
m' isrl': vt etiā ex h' loco erroneā ouē de alia pabo
la intelligam. **CHRY.** in ho. Sed qz mlr uidit ni
hil posse apostolos: inuercūda facta est. ante enīz
neq; in aspectū uenire audebat. n̄ dictū ē: Clamat
post nos. Quādo aut uidebat vt angustiata recedēt
tūc ppi' uenit. vnde sequit: Et il. ve. & adorauit eum

Mattheus

HIERO. Nota q̄ ista chananitidis p̄seuerāter
p̄num filiū dauid: deide dñm vocat: ⁊ ad extremū
deū adorauit. **CHRY.** Ideoq; nō dixit: Roga vel
deprecare deū: sed Dñe adiuua me. Quāto ergo magi
mulier multiplicabat supplicatōem: tāto ⁊ ip̄e mlt̄
multiplicabat negatōem. ⁊ nō adhuc iudeos oues vocat
sed filios: illā aut̄ canē. vnde sequit̄: Qui respō.
ait: Nō est bo. sume. pa. fili. ⁊ da. canibus. **GLO.**
Filiū sūt iudei generati ⁊ nutriti sub cultu vni⁹ dei
p̄ legē. Pantō ē euāgelii miracula ⁊ alia q̄ ad salu
tē nr̄az ptinet̄. nō est ergo cōueniens vt a filiis aufe
rant ⁊ denf̄ gentib⁹ q̄ sunt canes: donec iudei repu
diēt. **RABA.** Canes aut̄ gētiles p̄pter idolatriaz
dicunt̄: qui etui sanguinis dediti ⁊ cadauerib⁹ mor
tuoz: vertunt in rabiē. **CHRY.** Vide aut̄ mulieris
prudētia: qualr̄ neq; ottradice ausa est neq; tristata
in alioz laudibus: neq; molestata in p̄po vicio. vñ
sequit̄: At illa dix. Etia dō. nam ⁊ catel. edūt de mi.
que ca. de mē. do. suor. Alē dixit: Nō est bonū. hec
aut̄: Utiq; dñe. Ipe iudeos filios vocat: hec aut̄ dos
minos. ip̄e canē noiauit: hec aut̄ ⁊ op⁹ canis adiecit:
ac si dicat: Si canis sum: nō sum aliena. canem me
dicis: ergo nutri me vt canē: nō possum relinquere
mēsam dñi mei. **HIERO.** Mira aut̄ hui⁹ mulieris
fides patiētia ⁊ humilitas p̄dicat̄: fides q̄ credebāt
sanari posse filiā suā: patiētia qua toties cōtēpta in
p̄cib⁹ p̄seuerat: humilitas q̄ se nō canib⁹ sed catulis
cōpat. Scio me inquit filioz panē non mereri: nec
integros cape posse cibos: nec sedē posse cū p̄re: sed
cōtēta sum reliq̄is catuloz: vt p̄ humilitatē micarū
ad panis itegri veniā magnitudinē. **CHRY.** Pro
pter h̄ aut̄ christ⁹ tardabat. p̄sciebat. n. eā h̄ dicituraz
nec occultare volebat tantā mulieris virtutē. vñ se
quit̄: Tūc r̄idēs iesus ait illi: O mlt̄ magna est fides
tua: fiat tibi sicut vis. Ac si dicat: Fides tua maiora
bis audire pōt: vep̄ interū fiat tibi sicut vis. Vide
qualr̄ nō pay ⁊ hec mlt̄ intulit in filie medicinā. pp
hoc. n. neq; christ⁹ dixit: Sana sit filia tua: sed Ma
gna est fides tua: fiat tibi sicut vis. vt discas qm̄ sim
p̄r loquebat ⁊ nō adularōis: sed multe fidei erant
vba ip̄i⁹. Hec aut̄ christi vor̄ silis est illi voci q̄ dixit
Fiat firmamētū: ⁊ factū est. vñ seq̄t̄: Et sana. ē. fi. ei⁹
ex illa hora. Intēde aut̄ qualr̄ apl̄is n̄ impetratib⁹
impetrat ip̄a: tam magnū qd̄ est instātia orōis. Etei
p̄ nostris noris a nobis vult magis rogari q̄ ab a
lijs. p̄ nobis. **REMI.** His etiā verbis dat̄ nobis ex
emplū cathecizādi ⁊ baptizādi pueros: qm̄ h̄ nō ait
Salua filiā meā: aut Adiuua eā: sed Misere mei:
⁊ adiuua me. Hic etenī descēdit cōsuetudo i ecclia
vt fideles. p̄ suis puulis fidē deo. pmittāt: qm̄ ip̄i nō
sunt tāte etatis ⁊ rōis: vt p̄ se fidē deo. pmittere vas
leāt: q̄ten⁹ sicut fide isti⁹ mulieris sanata est filia ei⁹
ita ⁊ fide virōz catholicōz pctā puulis relaxēf. Al
legorice aut̄ hec mlt̄ sanctā eccliaz significat de gē
tib⁹ cōgregatā. Per hoc. n. q̄ dñs relictis scribis et
pharisais venit in ptes tyri ⁊ sidonis p̄figurabat: qz
relictur⁹ erat iudeos: ⁊ trāstur⁹ ad gētes. Est aut̄ h̄
mlt̄ egressā a finib⁹ suis: qm̄ ecclia sancta recessit a
p̄stintis arborib⁹ ⁊ vitijs. **HIERO.** Filiā aut̄ ecclie
puto aīas esse credētū: q̄ male a demonio verabat
ignozātes creatorē: ⁊ adorātes lapidē. **REMI.** Si
lios aut̄ dñs appellat p̄farchas ⁊ p̄phas illi⁹ t̄pis.

Per mēsam designat sacra scriptura: p̄ micas vero
mima p̄cepta vel interna mysteria quib⁹ sancta ec
clesia pascit̄: p̄ crustas vero carnalia p̄cepta q̄ iudei
obseruāt. Dice aut̄ sub mensa comedi dicit̄: qz ec
clesia humili se submittit ad implēda diuina p̄cep
ta. **RABA.** Nō aut̄ crustas sed micas de pane
pueroz edūt catelli: qz cōuersi ad fidē: qz erant oēs
ispecti in gētib⁹: nō lre sup̄ficiē in sēpturis: sed spiri
talē sensum quo in bonis actib⁹ p̄ficere valeāt inq̄
runt. **HIE.** Mira aut̄ rex suerisio isrl: quodā fili⁹
nos canes: p̄ diuersitate fidei ordo noim cōmutat̄.
De illis postea dicit̄: circūdederūt me canes multi.
nos audiuim⁹ cū muliere: Fides tua te salua fecit.
RABA. Que merito magna dicit̄: qz cuz gentes
nec lege fuerit imbutē: nec vocibus p̄phaz iſt̄ruce
ad p̄dicatōem mor ap̄loz in auditū auris obedierūt
ideoq; salutē impetrare meruerūt. Uep̄ si ad p̄nas
ecclie rogātis lachrymas dñs salutē aie dicit̄ dare
nō est desperādū vel a petēdo cessandū: sed magi p̄
cib⁹ insistendū. **AVG.** de q̄. etiā. qz ⁊ p̄uz cēturo
nis: ⁊ filiā chananee mulieris nō veniēs ad oem̄os
eoz sanat̄: significat gētes a quas nō venit salua so
re p̄ verbū suū qz rogātib⁹ filij sanāt̄. Et intelligēda
est p̄sona ecclie: que sibi est ⁊ m̄r ⁊ fili. nā sim̄ oēs
quib⁹ oīat ecclia m̄r oī: singuli aut̄ idē ip̄i filij ap
pellat̄. **HYL A.** Vel hec mlt̄ p̄selitoz foanā p̄fer:
fines suos egrediet̄: ⁊ ex gētib⁹. sū p̄pli alteri⁹ nomē
excedēs: que p̄ filia videlz gētū plebe oīatu innum
doz spiritū occupata orat: qz dñm cognouit ex le
ge: dauid filij nūcupat̄. **RABA.** Itē siqs cōliciaz
habet alicui⁹ vitij foze pollutā: filiaz habet male a
demonio veratā. Itē siqs bona q̄ gessit pctōz peste
fedauit: filiā habet immūdi spūs furis agitatā: idē
necesse est vt ad p̄ces lachrymasq; cōfugiat: sancto
nūq; intercessionē ⁊ auxilia querat.

**Et cū transisset inde iesus: uenit
sec⁹ mare galilee: ⁊ ascēdēs in mōtē
sedebat ibi. Et accesserūt ad eū tur
be multe: hītes secū mutos: cecos:
claudos: debiles: ⁊ alios multos: ⁊
piecerūt eos ad pedes ei⁹: ⁊ curant
eos: ita ut turbe mirarēf uidef̄es mu
tos loq̄ntes: claudos ābulātes: cecos
uidef̄es: ⁊ magnificabant deū isrl.**

HIE. Sanata chananee filia: reuertit̄ dñs ad iu
deā. vnde dicit̄: Et cū tran. inde iesus: uenit sec⁹ ma
galilee. **REMI.** Hoc mare diuersis uocabulis ap
pellat̄. dicit̄. n. mare galilee: pp galileā adiacētōm
mare tyberiadis: pp tyberiadē ciuitatē. Sequitur: et
ascēdēs in mōtē sedebat ibi. **CHRY.** Ad̄siderādū
aut̄ qz aliqui dñs circūit vt sanet infirmos: aliqui aut̄
sedet expectās eos. ⁊ ideo cōueniēt̄ hic sic subdit̄:
Et accesserūt ad eū turbe multe: hītes secū mutos:
claudos: cecos: debiles: ⁊ alios multos. **HIE.** In
eo loco vbi latin⁹ interpres trāstulit debiles: i greco
sēptū ē Mācos: qd̄ nō debilitatis generale: s̄ vñ
ifirmitat̄ nomē ē: vt quō claud⁹ oī q̄ pede claudi
cat vno: sic mācus appellet̄ q̄ vnā manū debilem

CHRY. Hi aut in duob' fide sua demonstrabāt: et in accedēdo mōtē. Et in hoc quia estimabāt se nullo alio indigere: nisi ut pīcerent ad pedes iesu: neq; et ad huc tangūt fimbriā vestimēti: sed ad altiore fide ascēdūt. vnde dicit: Et pie. eos ad pe. eius. Et mulieris quidē filiā cū multa tarditate curauit: vt ei' virtutem oīderet. His aut nō quia meliores erāt: sed vt infideliū iudeoz ora obstrueret: cōfessim saluati onem pber. vnde sequit: Et curauit omēs. Altitudo aut eoz qui curabāt et facilitas sanatiōis eos in stupore mittebat. vnde sequitur: Ita vt tur. mira. vi. mu loquētes. HIERO. De debilib' tacuit: qd qd de cōtrario diceret vno verbo nō habet. RABA. Orstice aut cū filiā chananee pfigurasset salutem gentiū: venit in iudeā: quia cū plenitudo gētiū ita uerit: tūc omīs isrl' salu' erit. GLO. Mare autem iuxta quod uenit iesus turbidā hui' seculi uolumia significat: quod est galilee: cum homies a uitijs ad virtutes trāsmigrāt. HIERO. Ascēdit aut in mōtem: et quasi auis teneros fet' puocet ad uolandū.

RABA. Ut. f. auditores suos erigat ad superna et celestia meditāda. Sedebatq; ibi: vt demonstraret nō nisi in celestib' requiē esse querendā. Eo autem sedēte in mōte. i. in celoz arce accēdūt turbe fidelīū deuota mēte illi appropinquātes: ducētes secū multos et cecos: eosq; ad pedes iesu pīciūt: quia peccata cōfiteātes ipi soli curādos subiiciūt quos ita curat vt turbe mirent et magnificēt deū isrl': quia fideles quādo uiderit eos qui spiritali egrotauerāt: diuersi opib' uirtutū ditatos laudē deo decantāt. GLO. Muti aut sunt qui nō laudāt deū: ceci qui nō iteligiūt uiam uite: surdi qui nō obtemperāt: claudi p ueniā boni operis nō recte euntes. debiles sunt: qui infirmi sunt in bonis opibus.

Iesus aut cōuocatis discipulis suis dixit: Misereor turbe: quia tri duo iam pseuerāt meū: et nō habēt quod māducent. Et dimittere eos ieiunos nolo: ne deficiāt in uia. Et dicit ei discipuli: Unde ergo nobis in deserto panes tātos: ut saturem' turbā tantā? Et ait ill' iesus: Quot panes habetis? At illi dixerūt septē et paucos pisciculos. Et pcepit turbe: ut discūberēt sup terrā. Et accipies septē panes et pisces: et gratias agens fregit et dedit discipulis: et discipuli dederūt populo: et comederūt et oēs saturati sunt. Et qd supfuit de fragmētis tulerūt septē sportas plenas. Erāt aut q māducauerāt q tuoz milia hoiz: extra puulos et mulieres.

HIERO. Prius christus infirmozū debilitates abstulerat: postea uero sanatis offert cibos. Quod cat quoq; discipulos suos: et quod factur' ē loquitur vñ dicit: Je. aut cōuoc. disci. su. di. Misere. turbe. Hoc aut facit vt mgtis exemplū tribuat: cū minoribus atq; discipulis cōmunicādi similia: uel ex cōfabulatiōne intelligāt signi magnitudinē. CHRY. Turbe. n. cū ad sanatiōem uenissent: nō audebat petere panes. vñ ipse amato: hoim et oim curā gerēs: etiaz nō petētib' dat. pp qd dicit: Misereor turbe. Ne at dicat: qm ueniēs uaticū portauerāt dicit: Quia triduo iam pse. meū: et nō hnt qd māducent. Et si. n. qm uenerūt cibos habuerūt: tñ cōsumpti iā erāt. et ppter h nō in pma aut secūda die h fecit: sed i tertia qm iam omia sunt cōsumpta: vt pus ipi in necessitate cōstitutū: cū ampliori desiderio suscipēt qd fiebat. Mōstrat aut q de lōge uenerāt: et nihil eis reliquū fuerat: in h q dicit: Et dimit. eos ieiun. no. ne defi. in uia. Tu aut nolit eos ieiunos dimitte: iō tñ nō statū signū facit: vt ex hac interrogatiōe et mōdō attētiō res discipulos faciat: et fide sua oīdat dicētes: Fac panes. Et quis christus plurima fecerit vt miraculū pus facti recordarēt: q; fecit eos ministros: et pti sunt cophinos: adhuc tñ impfecti cōsumpti erāt. qd p p h qd sequit: Et di. ei. disci. Unde g. n. in deserto pa. tan. ut satu. tur. tātā. Ipsi quidē infuma cogitatiōne h dixerūt: p hoc tñ miraculū futurū insuspiciabile faciētes: ne aliq; n. suspicaret q ab aliquo ppi quo castello accepti sunt cibi: ppter hoc miraculū istud in solitudine fit multū a castellis distāte. Ipe aut christ' vt discipuloz erigat mēte: eos interrogat vt ex modo infrogatiōis eos cōmoxet illoz q pus facta sunt. vñ sequit: Et ait il. Quot pa. habe. At illi dixit. sep. et pisci paucos. Nō aut addūt: Sed hec qd inter tātos: sicut antea dixerāt: iam. n. paulatī pfererāt: h nō totū apphēdat ab eis. Admirare autē in aplis uitalis amorē: qualr ipi scribētes nō occltāt suos etiā magnos defect'. nō. n. ē quātalibet accusatio: pay ante tali signo facto cōfessū obliuisci. Admirare aut et aliā sapiētā eoz qualr uētrē supabāt: nō mltā mēse curā faciētes. In eremo. n. exites: et p tres dies ibi morātes: solū septē panes ibi hēbant. Alia uo silr pōtib' fecit. etenī recūbē eos fecit in ira et in manib' discipuloz cresecē panes. vñ seqt: Et pce. tur. ut disci. su. terrā. HIE. De h aut supra dixim' et eadez repetē ociosi est: tñ in his q discrepāt immo remur. CHRY. Simil aut utriusq; miraculū nō filis est. Seqt: Et qd supfu. de frag. tu. sep. sport. ple. Erāt aut q mādu. qtu. mi. ho. ec. puu. et mulies. Quare at minores fuerint reliq; in h miraculo q in pmo et si nō tot fuerit q comederūt: Aut igit h est: qd sponte cophinis maiores erāt: aut ex diuersitate remōrēf illi' et h' miraculū. et pp h tūc qd fecit cophinos reliquiar' nūero eqles discipul': nūc at sportas pātib' eqles. REMI. In hac aut enāgelica lectōne ofiderāda ē in christo opatio diuinitat' et hūanitat'. p h. n. g. turbis miseret: oīdit se hūane fragilitatis affectōem hē. In eo uo q panes multiplicauit: et turbas pascit: oīdit diuinitat' opatio. Desiuit ergo h error Eutyctis qui in christo dicebat vñā nām. AVG. d. cō. euā. Sane vt ab re ē admonē i h miraculo q si aliq; enāgelistay h dixisset: cōtrari' ceter' putaret.

Sed qz illi q miraculū de septē pāibus narrauerūt nec illud de qnqz tacuerūt neminē mouet: z vtrūqz factū hoies intelligūt. **Doc** ideo dixim⁹: vt sicubi si mile repit factū a dño qd̄ in aliquo altē euāgeliste ita repugnare videatur: vt oīo solui nō possit: nihil aliud intelligat q̄ vtrūqz factum eē: z aliud ab alio cōmemoratu. **GLO.** Notādū autē qz p̄us dñs auferit debilitates z postea cibāt: qz p̄us sunt remouēda p̄ctā: z postea aīa verbis dei nutriēda. **HYLA.** Sicut autē illa turba quā p̄us p̄uauit iudaice credentiū cōuenit plebi: ita hec populo gentiū op̄at. qz vō q̄tuor milia virozū cōgregant: multitudo innumērabiliū ex q̄tuor orbis p̄tib⁹ intelligit. **HIERO.** In etiā nō sunt qnqz milia: sed q̄tuor milia: qui numerus semp̄ in laudib⁹ ponit. z q̄drāgul⁹ lapis nō fluctuat: nō ē instabilis. z ob hāc cām etiā euangelia in hoc numero consecrata sunt. In sup̄iorū ḡ signo qz p̄p̄inqui erāt: z vicini quiqz sensuū: nō ip̄e dominus eoz recordat sed discipuli. **Hic** autē ip̄e dñs misereri se dicit eoz: quia triduo iam p̄seuerant cū eo qz. f. patri: filio: sp̄uqz sancto credebāt. **HYLA.** Vt qz omne passiōis dñice t̄ps cū dño agūt: siue qz venturi ad baptisimū confitē se credere in passiōe ac resurrectione ei⁹: siue qz toto passiōis dñice t̄pe ieiuniis dño qdā cōpassiōis societate iūgūt. **RABA.** Vt b̄ d̄: qz in toto seculo tertiu t̄ps est quo grā dat: p̄mū ante legē: secūdu sub legē: tertiu sub grā: q̄rtus ē in celo ad qd̄ tendēs reficit in via. **REMI.** Vt qz p̄ctā cōmissa p̄ p̄niam corrigētes: cogitatōe: locutione: cōuertūt ad dñs. Das turbas noluit dñs dimittere ieiunas ne deficerēt in via: qz p̄ctōres p̄ p̄niam cōuersi in cursu labētis seculi p̄eūt: si absqz sacre doctrine pabulo dimitat. **GLO.** Septē panes sunt scriptura noui testamēti: in quo grā sp̄issancti reuelat z dat: neqz sunt ordeacei vt supra: qz nō hic vt i lege vitale alimētū: figuris quasi tenacissima palea tegit. hic nō duo pisces: vt i lege duo iūgebāt. s. rex z sacerdotes: sed pauci. i. sancti noui testamēti: q̄ de fluctib⁹ seculi erepti z sustinēt turbulētū mare: z ex emplo suo nos reficiūt: ne in vita deficiam⁹. **HYLA.** Turbe autē terra recūbūt. null. n. legis opib⁹ fuerāt ante substrate: sed p̄ctōz z corpū suoz inhēbāt. **GLO.** Vel ibi sup̄ fenū: vt desideria carnis op̄māf̄ hic sup̄ terrā: vbi z ip̄e mud⁹ relinq̄ p̄cipit: vel mōs in quo dñs reficit est altitudo chasti. ibi ḡ fenū sup̄ terrā: qz ibi est celsitudo chasti: p̄p̄ carnales carnali spe z desiderio tegit. hic remota oī cupiditate carnali cōiuias noui testamēti spe p̄manētes soliditas cōtinet: ibi quinqz milia q̄ carnales qnqz sēsb⁹ subditi: hic q̄tuor p̄p̄ q̄tuor vtutes qb⁹ spiritali munitē tēpantiā: prudētiā: fortitudinē: z iusticiā. q̄rtus p̄ma est cognitio rex appetēday z vitādarū: secūda refrenatio cupiditatis ab his q̄ t̄pāl̄ delectāt: etiā firmitas z molesta seculi: q̄rta q̄ p̄ oēs diffundit: dilectio dei z pximi: z ibi z hic mulieres z puuli excepti sunt: qz in veteri z nouo testamēto nō admittūtur ad dñm q̄ nō p̄durāt occurrē in viz p̄fectū: l̄ firmitate viriū: vel lenitate mētis. Utraqz refectio in mōte celebrata est: qz vtriusqz testamēti scriptura et altitudinē celestiu p̄ceptoz mādat z p̄miū. Utraqz altitudinē chasti p̄dicat: altiora mysteria que nō capit cois turba: apli sufferūt z implēt. s. p̄fectoz cor

da septiformis spūs grā ad intelligēdū illustrata: spon te iūco z folijs palmarū solēt erecti: z significāt scōs qui radicē cordis in ip̄o fonte vite collocāt: ne arrescant: vt iūcus in aqua: z palmam eterne retributiōnis in corde retinet. **CA. XVI.**

Et dimissa turba ascendit in nauiculam z uenit in fines magedan: Et accesserūt ad eum pharisei et saducei tentantes: et rogauerunt eum ut signum de celo ostenderet eis. At ille respōdens ait illis: Facto uespere dicitis: serenum erit: rubicundū est enī celum. Et mane hodie tēpestas: rutilat. n. triste celum. Faciez ergo celi dijudicare nostis: signa autē temporū nō potestis. Generatio mala z aduletra signū querit: z signum non dabitur ei nisi signūz iōne prophete. Et relictis illis abiit.

CHRY. Sicut post miraculū quinqz panū cōminus turbas dimisit: ita z nūc. nec autē pedes recedit: sed nauigio ne turba eum sequat. vnde dicit. Et dimissa turba ascendit in nauiculā: z uenit in fines magedan. **AVGV.** de con. euan. **Dar.** aut dicit qz in dalmanutha nec est dubitandū eundem locum esse sub vtroqz nomie. Nam pleriqz codices nō habēt etiā fin marci nisi magedan. **RABA.** Est autē mageda regio cōtra gerasā: z interpretatur poma vel nūcia: z significat hortū de quo dicitur: Hortus cōclusus: fons signat⁹: in quo crescant poma virtutū: z vbi nūciat nomē domini. Docet autē qz p̄dicatores ministrato verbo turbe: ip̄i intra cubiculum cordis virtutū pomis debēt refici. Sequit⁹: Et accesserūt ad eum pharisei z saducei tentantes et rogauerūt eū: vt signū de celo ostēderet eis. **REMI.** Admirāda quippe est cecitas phariseoz z saduceoz. sic enim postulabāt signum de celo: quasi ea non essent signa que facere videbat. Quod autē signū postularent: iohānes manifestat. refert. n. post refectōem de quinqz panibus turbā accessisse ad eum minū z dixisse: quod signū facis vt faciam⁹? z credamus tibi. Patres nostri in deserto manna comedē care. Ideoz z bi dicit: Ostēde nobis signū de celo. i. fac vt vno vel duob⁹ dieb⁹ manna pluat: vt tōt⁹ populus pascat sicut multo tempe factū est in deserto. Ip̄e vero inspiciēs cogitatōnes eoz vt dicit: et respondens qz si etiā signū de celo eis ostēderet nō crederent: noluit eis dare signū quod postulabāt. vnde et quitur: At ille respōdens ait illis: Facto uespere dicitis: serenum erit. **HIERO.** hoc apud grecos in plerisqz codicib⁹ non habetur. Sensus autē manifestus est: qz ex elementozū ordinatur confortat⁹: possunt z sereni z pluuiosi dies p̄nosci. Scribe autē

et pharisei et saducei tentantes et rogauerunt eum ut signum de celo ostenderet eis. At ille respondens ait illis: Facto uespere dicitis: serenum erit: rubicundum est enim celum. Et mane hodie tempestas: rutilat. n. triste celum. Faciez ergo celi dijudicare nostis: signa autem temporum non potestis. Generatio mala et aduletra signum querit: et signum non dabitur ei nisi signum iohannis prophete. Et relictis illis abiit.